

KIEGÉSZÍTŐ ÚTMUTATÓ

az Oktatási Hivatal által kidolgozott
Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez
felhasználói dokumentáció értelmezéséhez

Óvodai nevelés

Harmadik, javított kiadás

Oktatási Hivatal

Kiegészítés az Oktatási Hivatal által kidolgozott Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez felhasználói dokumentáció értelmezéséhez

Óvodai nevelés

Szerzők:

Dudásné Szécsény Erika, Nevigyánszky Éva, Pur Mihály

A szakmai munka koordinátora:

Wölfling Zsuzsanna

Nyelvi lektor:

Kopp Gyöngyvér és Tóth Klára

**A kiadvány az Oktatási Hivatal által a TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001 „Pedagógusképzés támogatása” című
kiemelt uniós projekt keretében készült. A szakmai tartalom kialakításához hozzájárultak:
Kerekes Balázs projektigazgató, Tóth Mária szakmai vezető, Pusztai Katalin szakmai szakértő.
A kiadvány elektronikus formában a www.oktatas.hu weboldalon kerül közzétételre.**

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	3
I. Bevezető.....	5
II. A kompetenciák értelmezése a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési kimeneti követelményeiről a 8/2013. (I. 30.) EMMI-rendelet alapján.	6
III. „A nevelő-oktató munka dokumentumai” rész alapidokumentumai és szabadon választható dokumentumai.....	18
A) Javaslatok a kötelező és szabadon választott dokumentumok készítéséhez	18
IV. A tevékenység/foglalkozás látogatásának menete	24
A) Hogyan történik a látogatás egyeztetése?.....	24
B) Mi a célja a szakértő és a gyakornok/pedagógus tevékenység/foglalkozás előtti személyes találkozásának?	24
C) Hogyan történik a tevékenység/foglalkozás megfigyelése?.....	25
D) Hogyan történik a tevékenység/ foglalkozás elemzése?	26
E) Milyen etikai megfontolások merülhetnek fel a tevékenység/ foglalkozáslátogatással kapcsolatban?	27
F) Melyek a látogatás dokumentumai?	27
V. Dokumentumminták és –sablonok, szempontsorok	31
A) Az intézmény rövid bemutatása – minta	31
B) Csoportprofil - szempontsor	32
C) Csoportprofil - minta	33
D) Tematikus terv - sablon	35
E) Tematikus terv - minta	38
F) Projektterv (minta)	43
G) Foglalkozási/tevékenységi terv - sablon.....	47
H) Foglalkozási/tevékenységi terv – Ének, zene, énekes játék, gyermektánc - minta	48
I) Foglalkozási/tevékenységi terv – A külső világ tevékeny megismerése - minta	50
J) Foglalkozási/tevékenységi terv – A külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartamú tapasztalatok) - minta	52
K) Foglalkozási/tevékenységi terv - Verselés, mesélés (mese) - minta	54
L) Foglalkozási/tevékenységi terv - Mozgás - minta	56
M) Foglalkozási/tevékenységi terv - Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka - minta.....	59
N) Foglalkozási/tevékenységi terv - Verselés, mesélés (vers) - minta.....	61
O) Vázlat a külső világ tevékeny megismerése: „MILYEN SZÍNŰRE FESS ELEK?” projekthez kapcsolódóan	63
P) Komplex tevékenységi terv	67
Q) Reflexiók szempontrendszer.....	79

R)	Reflexió a tematikus tervhez - minta.....	81
S)	Reflexió a külső világ tevékeny megismerése foglalkozáshoz - minta.....	83
T)	Reflexió a verselés, mesélés foglalkozáshoz - minta	85
U)	Reflexió: A tematikus terv és a foglalkozások megvalósulásának értékelése – minta	86
V)	Reflexió „Milyen színűre Fess Elek?” című projekthez.....	89
W)	Reflexió – Komplex óvodai tevékenység - „Állatok” témakör.....	91
X)	Reflexió a „Külső világ tevékeny megismerése” vázlatához.....	95
Y)	Nevelési terv – sablon	96
Z)	Nevelési terv (féléves) - minta	98
AA)	A nevelőmunka értékelése (második félév) - minta.....	105
BB)	Fejlődési lap: a gyermek fejlődésének nyomon követése – sablon.....	107
CC)	Szociometria az óvodai csoportban - minta.....	110
DD)	Esetleírás - minta	115
EE)	Különleges bánásmódot igénylő gyermek profilja – minta.....	117
FF)	Különleges bánásmódot igénylő gyermek fejlesztésének tematikus terve, foglalkozástervei – minta.....	121
GG)	Hospitálási napló - minta.....	127
HH)	IKT alkalmazása és projektterv - minta.....	131

I. Bevezető

Az **óvodai kiegészítő útmutató** célja az óvodapedagógusok, az intézményvezetők, a pedagógusminősítési szakértők tájékoztatása az óvodai nevelés sajátos, csak az óvodapedagógiában értelmezhető specifikumokról, valamint a területen dolgozók segítése az e-portfólió elkészítésében.

A kiegészítő útmutatóban foglalt elméleti elemzések, értelmezések és magyarázatok (kompetenciák, indikátorok óvodai értelmezése, a foglalkozáslátogatás sajátos eljárásrendje), illetve a gyakorlati leírások (sablonok, minták, szempontrendszerek, példák) támogatni kívánják az óvodapedagógusokat és a pedagógusminősítési szakértőket a minősítővizsgára és a minősítési eljárásra való felkészülésben. Az óvodai nevelés kiegészítő útmutatójában az e-portfólió készítői segítséget kapnak az általános Útmutatóhoz illeszkedő, az óvodapedagógiára jellemző, a 3–7 évesek nevelésének sajátosságait, a korosztály jellemzőit, szükségleteit figyelembe vevő speciális értelmezéshez.

Az útmutató olyan sablonokat és mintákat tartalmaz, amelyek a gyakorlati tapasztalatokból indulnak ki, többféle megvalósítási lehetőséget kínálnak, ajánlásokat tartalmaznak – ezek elsődleges célja a gondolatébresztő, ötletadó segítségnyújtás.

Az óvodai terület sajátossága, hogy az alapidokumentumok egyik lényeges eleme a nevelési terv elkészítése, s ezt a csoportprofil mellé fel kell tölteni.

A szabadon választható dokumentumok listája példákat és ajánlásokat tartalmaz, amelynek elsődleges célja szintén az ötletadás, segítségnyújtás. A példaként felsorolt dokumentumok egyrészt az általános Útmutató által javasolt szabadon választható dokumentumok szakspecifikus értelmezése és adaptálása, másrészt olyan fontosnak ítélt lehetőségek, amelyek az óvodai nevelésre jellemzők, segíthetnek a pedagógus munkájának megismerésében.

Az óvodapedagógiában dolgozók számára fontos változás az Útmutató második, javított változatában, hogy a szabadon választható dokumentumok száma nőtt, amely révén szélesebb kontextusban mutathatják be a pedagógusok munkájuk sajátosságait (projektek, jó gyakorlatok).

A kompetenciák, indikátorok szakspecifikus értelmezését segíti az általános pedagógiai tartalmak mellett megjelenő óvodai értelmezés. Az indikátorok az általános pedagógiai és szakmai követelményeket a gyakorlat szintjén fogalmazzák meg. Az egyes indikátorok az átfogó kompetenciákat elemekre bontják, értelmezik és példákat adnak gyakorlati megvalósulásukra, mind az e-portfólió dokumentumaiban, mind a foglalkozáslátogatások tapasztalataiban.

A kiegészítő útmutató csak az óvodai nevelésre speciálisan jellemző sajátosságokat és értelmezéseket tartalmazza. Így az e-portfólió elkészítésekor és a minősítéskor az általános és kiegészítő útmutatót egyszerre javasolt használni, mivel jelen kiegészítő útmutató csak az óvodai nevelésre speciálisan jellemző sajátosságokat, értelmezéseket, sablonokat, szempontokat, terveket tartalmaz, amelyekből ötleteket meríthetnek a készítők, ezek segítségével alakíthatják ki saját anyagaikat. Ügyelni kell azonban arra, hogy az e-portfólió tükrözze készítőjének személyiségét, és a szakmai munka egészét mutassa be.

II. A kompetenciák értelmezése a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési kimeneti követelményeiről a 8/2013. (I. 30.) EMMI-rendelet alapján.

1. kompetencia Szakmai feladatok, szaktudományos, szaktárgyi, tantervi tudás

Rendelkezik az óvodai tevékenységek tartalmainak közvetítéséhez szükséges szaktudományos és művészeti ismeretekkel. Ismeri a tevékenységek szervezéséhez szükséges módszertani eljárásokat a játék, verselés, mesélés, az ének-zene, énekes játék, gyermektánc, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, a mozgás, a külső világ tevékeny megismerése, a munka jellegű tevékenységek és a tevékenységekben megvalósuló tanulás területén. Ismeri a szakmódszertan hazai és nemzetközi eredményeit, szakirodalmát, aktuális kérdéseit.

Ismeri az óvodai nevelés tartalmát meghatározó alapidokumentumokat. Ismeri az óvodás gyermek megismerő tevékenységének sajátosságait, az élményszerű tevékenységszervezés eljárásait. Ismeri az óvodai tevékenységi formák céljait, feladatait, szerepét a gyermekek személyiségfejlődésében. Ismeri az óvodás gyermek fejlődésének jellemzőit az óvodáskor végére. Ismeri a műveltségterületek közvetítése során felhasználható nyomtatott és nem nyomtatott, és digitális információforrásokat, az azokról való tájékozódás lehetőségeit. Ismeri a hatékony nevelési-oktatói stratégiákat, tanulásszervezési módokat, munkaformákat, módszereket, eszközöket.

Képes szakszerűen kifejezni magát mind szóban, mind írásban. Képes a pedagógiai-pszichológiai módszerek, eljárások alkalmazására, a különböző tudásterületek közötti összefüggések, kapcsolódások felismerésére, megvalósítására. Képes szaktudományi, szakmódszertani, nevelési és tanuláselméleti tudásának hatékony integrálására. Képes a nevelő, fejlesztő tevékenységével kapcsolatos önreflexióra és önkorrekcióra.

Indikátorok		Az indikátorok óvodai értelmezése
1.1.	Alapos, átfogó és korszerű szaktudományos és szaktárgyi tudással rendelkezik.	Alapos, átfogó és korszerű szaktudományos ismeretekkel rendelkezik az óvodai tevékenységek tartalmainak közvetítéséhez.
1.2.	Rendelkezik a szaktárgy tanításához szükséges tantervi és szakmódszertani tudással.	Nevelő-fejlesztő munkáját az Óvodai nevelés országos alapprogramjára és az óvoda pedagógiai programjára alapozza. A célokat széles körű módszertani eszköztár alkalmazásával éri el.
1.3	Fogalomhasználata pontos, következetes.	Fogalomhasználata pontos, a 3–7 éves korosztály fejlettségéhez igazodó, példaértékű.

1.4.	Kihasználja a tananyag kínálta belső és külső kapcsolódási lehetőségeket (a szaktárgyi koncentrációt).	Kihasználja a különböző tevékenységi formákban megvalósuló tanulási folyamatban a műveltségterületek közötti kapcsolódási lehetőségeket.
1.5.	A szaktárgy tanítása során képes építeni a tanulók más forrásokból szerzett tudására.	Képes építeni a gyermekek előzetes, más forrásból (család, bölcsőde) származó tudására, tapasztalataira.
1.6.	A rendelkezésére álló tananyagokat, eszközöket – a digitális anyagokat és eszközöket is – ismeri, kritikusan értékeli és megfelelően használja.	A rendelkezésre álló tanulási, képességfejlesztési segédanyagokat, eszközöket, digitális anyagokat és eszközöket is ismeri, kritikusan, céljainak megfelelően használja.
1.7.	A szaktárgynak és a tanítási helyzetnek megfelelő, változatos oktatási módszereket, taneszközöket alkalmaz.	A módszereket az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak, céljainak és a gyermekek fejlettségének megfelelően alkalmazza.
1.8.	Tanítványait önálló gondolkodásra, a tanultak alkalmazására neveli.	Különböző problémahelyzet biztosításával elősegíti a problémamegoldó, önálló gondolkodás fejlődését.
1.9.	Törekszik az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazási lehetőségeinek felismertetésére.	Törekszik arra, hogy minél több lehetőséget biztosítson a gyerekeknek ismereteik változatos körülmények közötti alkalmazására, tapasztalatszerzésre.
1.10.	Tanítványaiban kialakítja az online információk befogadásának, feldolgozásának, továbbadásának kritikus, etikus módját.	Használja a modern információfeldolgozási eszközöket, példát mutat az infokommunikációs eszközök óvodában indokolt alkalmazására.

2. kompetencia: Pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezése és a megvalósításukhoz kapcsolódó önreflexiók

Ismeri a pedagógiai tevékenységet meghatározó tervezési dokumentumokat, átlátja ezeknek a gyermeki tevékenységszervezés tartalmi szabályozásában betöltött szerepét. Ismeri a tervezéshez szükséges információk forrását. Ismeri a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodó pedagógiai-pszichológiai, továbbá szakmódszertani szempontokat. Képes az Óvodai nevelés országos alapprogramja fejlesztési területei nevelési céljainak érvényesítésére.

A tervezés során rendszerszemléletű megközelítésre képes. Az óvoda pedagógiai programja, a gyermeki személyiség fejlesztésére vonatkozó célkitűzések, a gyermekek életkora, a rendelkezésre álló eszközök és a pedagógiai környezet közötti összhang megteremtésével képes pedagógiai munkájának megtervezésére (nevelési terv, ütemterv, tematikus terv, foglalkozás-/tevékenységterv, folyamatterv).

Képes a gyermeki tevékenységek során felhasználható eszközöket, egyéb tanulási forrásokat kritikusan elemezni, a konkrét céloknak megfelelően kiválasztani. A pedagógiai folyamatok tervezésével kapcsolatban szakmai önreflexióra, illetve önkorrekcióna képes.

Fontosnak tartja az alapos felkészülést, tervezést és a rugalmas megvalósítást. A tervezés során együttműködik a kollégákkal és figyelembe veszi az adott gyermekcsoport sajátosságait (motiváltság, előzetes tudás, képességek, szociokulturális sajátosságok).

Indikátorok		Az indikátorok óvodai értelmezése
2.1	A célok tudatosításából indul ki. A célok meghatározásához figyelembe veszi a tantervi előírásokat, az intézmény pedagógiai programját.	Pedagógiai céljai összhangban vannak az Óvodai nevelés országos alapprogramjával és az óvoda pedagógiai programjának célrendszerével.
2.2.	Pedagógiai munkáját éves szinten, tanulási-tanítási (tematikus) egységekre és órákra bontva is megtervezi.	Pedagógiai munkáját az intézmény programjának megfelelően hosszabb-rövidebb időszakokra tagolva (pl.: éves ütemterv), tanulási-tanítási egységekre (pl.: tematikus terv, projektterv) és tevékenységekre (pl. játék - és munkatevékenység) bontva tervezi meg.
2.3.	Komplex módon veszi figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét: a tartalmat, a tanulók előzetes tudását, motiváltságát, életkori sajátosságait, az oktatási környezet lehetőségeit, korlátait stb.	Komplex módon veszi figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét, a tartalmat, a gyermekek előzetes tudását, motiváltságát, életkori sajátosságait, a nevelési környezet lehetőségeit, korlátait stb.
2.4.	Célszerűen használja a digitális, online eszközöket.	Az óvodában alkalmazható digitális eszközöket (CD-lejátszó, projektor, interaktív tábla, fényképezőgép, számítógép) célszerűen használja.
2.5.	Az órát a cél(ok)nak megfelelően, logikusan építi fel.	A gyermeki tevékenységet, a foglalkozásokat a cél(ok)nak megfelelően, logikusan építi fel.
2.6.	A tanulók tevékenységét, a tanulási folyamatot tartja szem előtt.	A gyermeki tevékenykedtetést, a cselekvésbe ágyazott tanulási folyamatot tartja szem előtt.
2.7.	Használja a szociális tanulásban rejlő lehetőségeket.	Használja a szociális tanulásban rejlő lehetőségeket. Lehetővé teszi a - helyes viselkedési normák - mintaként szolgáló cselekvések, kommunikáció, együttműködés megismerését.
2.8	Alkalmazza a differenciálás elvét.	Alkalmazza a differenciálás elvét.
2.9.	Tudatosan törekszik a tanulók motiválására, aktivizálására.	Tudatosan törekszik a gyermekek motiválására, aktivizálására.
2.10.	Tudatosan tervezi a tanóra céljainak megfelelő stratégiákat, módszereket, taneszközöket.	Tudatosan tervezi a tevékenység céljainak megfelelő módszereket, eszközöket, szervezési módokat.

2.11	Többféle módszertani megoldásban gondolkodik.	Többféle módszertani megoldásban gondolkodik. Az adott helyzetnek megfelelően rugalmasan alkalmazza módszereit.
2.12.	Terveit az óra eredményessége függvényében felülvizsgálja.	Pedagógiai terveit a megvalósítás eredményességének függvényében felülvizsgálja.

3. kompetencia: A tanulás támogatása

Ismeri az általános pedagógiai-pszichológiai képzésben tanult módszerek, eljárások óvodai képességfejlesztésben való alkalmazásának szempontjait, lehetőségeit, módszereit. Alapvető ismeretekkel rendelkezik a különböző motivációelméletekről, a gyermekek érdeklődésének felkeltéséhez, motiváltságuk fenntartásához alkalmazható módszerekről. Rendelkezik a tevékenységközpontú környezet fizikai, érzelmi, társas, tanulási sajátosságainak, feltételeinek megteremtéséhez szükséges ismeretekkel. Ismeri a sokoldalú tapasztalatszerzés óvodai és óvodán kívüli lehetőségeit, színtereit. Tájékozott a differenciális pedagógiai módszerek kiválasztásának és alkalmazásának kérdéseiben. Ismeri az egész életen át tartó tanulásra felkészítés jelentőségét.

Képes a felfedezést, aktivitást biztosító, a gondolkodási, problémamegoldási és együttműködési képesség fejlesztését segítő módszerek, szervezési formák kiválasztására, illetve megvalósítására. Képes a nyugodt, biztonságos környezet megszervezésére a gyermekek szabad játékához és más tevékenységéhez. Képes az érdeklődés, a figyelem folyamatos fenntartására, a tanulási nehézségek felismerésére, kezelésére. Képes a hagyományos és az infokommunikációs technikákra épülő eszközök célszerű alkalmazására.

Indikátorok		Az indikátorok óvodai értelmezése
3.1.	Épít a tanulók szükségleteire, céljaira, igyekszik felkelteni és fenntartani érdeklődésüket.	Épít a gyermekek szükségleteire, kíváncsiságára, igyekszik fenntartani érdeklődésüket.
3.2.	Figyelembe veszi a tanulók aktuális fizikai, érzelmi állapotát, és szükség esetén igyekszik változtatni előzetes tanítási tervein.	Figyelembe veszi a gyermekek aktuális fizikai és érzelmi állapotát, ehhez igazítja a tevékenységek tempóját, időtartamát, módszereit. Szükség esetén rugalmasan változtat előzetes tervein.
3.3.	Pozitív visszajelzésekre épülő, bizalommal telt légkört alakít ki, ahol minden tanuló hibázhat, mindenkinek lehetősége van a javításra.	Pozitív visszajelzésekre épülő, bizalommal telt légkört alakít ki, ahol minden gyermek hibázhat, mindenkinek lehetősége van a javításra, próbálkozásra.
3.4.	A tanulást támogató környezetet teremt például a tanterem elrendezésével, a taneszközök használatával, a diákok döntéshozatalba való bevonásával.	Az elmélyült tevékenységekhez nyugodt légkört és környezetet teremt, például a csoportszoba elrendezésével. A párhuzamosan végezhető tevékenységekhez biztosítja a megfelelő eszközöket és a szabad választás lehetőségét.

3.5	Megfelelő útmutatókat és az önálló tanuláshoz szükséges tanulási eszközöket biztosít a tanulók számára, pl.: webes felületeket működtet, amelyeken megtalálhatók az egyes feladatokhoz tartozó útmutatók és a letölthető anyagok.	Az önálló tapasztalatszerzéshez - a játékhöz és egyéb tevékenységekhez - az életkornak és a gyermekek egyéni képességeinek megfelelő eszközöket biztosít.
3.6.	Kihasználja a tananyagban rejlő lehetőségeket a tanulási stratégiák elsajátítására, gyakorlására.	Kihasználja a tevékenységekben rejlő lehetőségeket a megismerő funkciók és önálló felfedezés gyakorlására.
3.7.	Felismeri a tanulók tanulási problémáit, szükség esetén megfelelő szakmai segítséget kínál számukra.	Felismeri a gyermekek tanulási-, magatartási problémáit, szükség esetén megfelelő szakmai segítséget kínál számukra..
3.8.	Tanítványaiban igyekszik kialakítani az önálló ismeretszerzés, kutatás igényét. Ösztönzi a tanulókat az IKT-eszközök hatékony használatára a tanulás folyamatában.	A gyermekekben igyekszik felkelteni és fenntartani az önálló tapasztalatszerzés, megismerés igényét, a próbálkozás örömeit. Ennek érdekében indokolt esetben használja az IKT-eszközöket is.

4. kompetencia: A tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló többi gyermekkel, tanulóval együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő módszertani felkészültség

Alapvető pszichológiai, pedagógiai és szociológiai tudással rendelkezik a személyiség sajátosságaira és fejlődésére vonatkozó nézetekről, a szocializációról és a perszonalizációról, a hátrányos helyzetű gyermekekről, a személyiségfejlődés zavarairól, a magatartásproblémák okairól, a gyermeknevelés, a tehetséggondozás és az egészségfejlesztés módszereiről. Ismeri az óvodás gyermek megismerésének módszereit. Ismeri az anyanyelv által közvetített fogalmak kialakulásának életkori sajátosságait, a gyermekek fogalomrendszerének fejlesztésében játszott szerepét. Ismeri a gyermeki tevékenységek által fejlesztendő kompetenciákat, ezek fejlődésének mérési, megfigyelési módszereit.

Képes a gyermekek egyéni szükségleteit figyelembe véve olyan pedagógiai helyzeteket teremteni, amelyek elősegítik a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi fejlődését, az egészséges életmód kialakítását. Képes a tehetséges, a nehézségekkel küzdő vagy a sajátos nevelési igényű, valamint a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a különleges bánásmódot igénylő gyermekeket felismerni, hatékonyan nevelni, fejleszteni, számukra differenciált bánásmódot nyújtani. Döntéseiben szakmai önreflexióra és önkorrekcióra képes.

Nyitott a személyiségfejlesztés változatos módszereinek elsajátítására. Tiszteli a gyermekek személyiségét, képes mindenkinben meglátni az értékeket és pozitív érzelmekkel (szeretettel) viszonyulni minden gyermekhez. Érzékeny a gyermekek, családok problémáira, törekszik az egészséges személyiségfejlesztés feltételeit biztosítani minden gyermek számára.

Indikátorok		Az indikátorok óvodai értelmezése
4.1.	Munkájában a nevelést és az oktatást egységben szemléli és kezeli.	Munkájában a tanulási folyamatot a nevelés szerves részeként kezeli.
4.2.	A tanulói személyiség(ek) sajátosságait megfelelő módszerekkel, sokoldalúan tárja fel.	A gyermekeket személyiségének sajátosságait megfelelő módszerekkel, sokoldalúan, elsősorban a játékokon keresztül tárja fel.
4.3.	A tanuló(k) személyiségét nem statikusan, hanem fejlődésében szemléli.	A gyermekek személyiségét nem statikusan, hanem önmagához viszonyított fejlődésében szemléli.
4.4.	A tanuló(k) teljes személyiségének fejlesztésére, autonómiájának kibontakoztatására törekszik.	A gyermekek teljes személyiségének fejlesztésére és autonómiájuk kibontakoztatására törekszik.
4.5.	Felismeri a tanulók tanulási vagy személyiségfejlődési nehézségeit, és képes számukra segítséget nyújtani vagy más szakembertől segítséget kérni.	Felismeri a gyermek személyiségfejlődési nehézségeit, és képes számukra segítséget nyújtani vagy más szakembertől segítséget kérni.
4.6.	Különleges bánásmódot igénylő tanuló vagy tanulócsoporthoz számára hosszabb távú fejlesztési terveket dolgoz ki, és ezeket hatékonyan meg is valósítja.	Különleges bánásmódot igénylő gyermek vagy gyermekcsoport számára hosszabb távú fejlesztési terveket dolgoz ki, és ezeket hatékonyan meg is valósítja.
4.7.	Csoportos tanítás esetén is figyel az egyéni szükségletekre és a tanulók egyéni igényeinek megfelelő stratégiák alkalmazására.	Csoportos tevékenységek esetén is figyel az egyéni szükségletekre, és a gyermekek egyéni igényeinek megfelelő módszerek, eljárások alkalmazására.
4.8.	A tanuló hibáit, tévesztéseit mint a tanulási folyamat részét kezeli, az egyéni megértést elősegítő módon reagál rájuk.	A gyermekek hibáit, tévesztéseit mint a tanulási, fejlődési folyamat részét kezeli, az egyéni megértést elősegítő módon reagál rájuk.
4.9.	Az általános pedagógiai célrendszert és az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztési célokat egységben kezeli.	Az általános pedagógiai célrendszer figyelembevételével határozza meg az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztési célokat.
4.10.	Reálisan és szakszerűen elemzi és értékeli saját gyakorlatában az egyéni bánásmód megvalósítását.	Reálisan és szakszerűen elemzi és értékeli saját gyakorlatában az egyéni bánásmód megvalósulását.

5. kompetencia: A tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, integrációs tevékenység, osztályfőnöki tevékenység

Alapvető tudással rendelkezik a társadalmi és csoportközi folyamatokról, a demokrácia működéséről, a kulturális értékek és szokások elsajátításáról, és a multikulturalizmusról. Ismeri a gyermeki szocializáció sajátosságait és a közösségek pszichológiai, szociológiai és kulturális hatásait. Ismeri a gyermekek társas kapcsolataira vonatkozó fontosabb feltáró módszereket, a közösség kialakítását, fejlesztését elősegítő pedagógiai módszereket.

Alkalmazza az együttműködést támogató, motiváló módszereket a gyermekek valamennyi tevékenységében, kiemelten a játékban. Képes értelmezni és a gyermekek érdekében felhasználni azokat a társadalmi-kulturális jelenségeket, amelyek befolyásolják a gyermekek óvodai és óvodán kívüli életét. Képes az óvodai nyitott és elfogadó légkör megteremtésére.

Előítéletektől mentesen végzi pedagógiai munkáját, igyekszik az inklúzió szemléletét magáévá tenni. Elkötelezett a nemzeti értékek és azonosságtudat iránt, demokratikus és környezettudatos gondolkodásra és magatartásra nevel. Tudatosan törekszik az értékek sokféleségének elfogadására, nyitott mások véleményének, értékeinek megismerésére, tiszteletben tartására, különös tekintettel az etnikumokra és nemzetiségekre. Belátja, hogy a konfliktusok is a közösségi élethez tartozhatnak, képes azokat hatékony kezelni. Folyamatosan együttműködik a szülőkkel.

Indikátorok		Indikátorok óvodai értelmezése
5.1.	Óráin harmóniát, biztonságot, elfogadó légkört teremt.	Az egész nap során harmóniát, érzelmi biztonságot, elfogadó légkört teremt.
5.2.	Tanítványait egymás elfogadására, tiszteletére neveli.	A gyermekeket egymás elfogadására, az egyéni sajátosságok tiszteletben tartására neveli.
5.3.	Munkájában figyelembe veszi a tanulók és a tanulóközösségek eltérő kulturális, illetve társadalmi háttéréből adódó sajátosságait.	Munkájában figyelembe veszi a gyermekek és a gyermekközösségek eltérő kulturális, illetve társadalmi háttéréből adódó sajátosságait.
5.4.	Az együttműködést támogató, motiváló módszereket alkalmaz mind a szaktárgyi oktatás keretében, mind a szabadidős tevékenységek során.	Az együttműködést, közösségi kapcsolatokat és érzelmeket erősítő helyzeteket teremt, módszereket alkalmaz az óvodai és óvodán kívüli tevékenységek során.
5.5.	Az iskolai, osztálytermi konfliktusok megelőzésére törekszik, például megbeszélések szervezésével, közös szabályok megfogalmazásával, következetes és kiszámítható értékeléssel.	Csoportjában tudatosan alkalmazza a konfliktus-megelőzés módszereit, például a közös szabályalakítást, az értékelési szempontok tudatosítását, a pozitív példák megerősítését, a következetességet.

5.6.	A csoportjaiban felmerülő konfliktusokat felismeri, helyesen értelmezi és hatékonyan kezeli.	A csoportjában felmerülő konfliktusokat, azok okait felismeri, helyesen értelmezi és hatékonyan kezeli. Konfliktushelyzetben a gyermekeket a konfliktusok kompromisszumos megoldására ösztönzi.
5.7.	A tanulók közötti kommunikációt, véleménycserét ösztönzi, fejleszti a tanulók vitakultúráját	A napi tevékenységekben, játékban időt, lehetőséget biztosít a beszélgetésekre, kezdeményezően példát mutat az interaktív kommunikációra. Az egymásra figyelmet, a másik fél mondanivalójának meghallgatását gyakoroltatja a gyermekekkel.
5.8.	Értékközvetítő tevékenysége tudatos. Együttműködés, altruizmus, nyitottság, társadalmi érzékenység, más kultúrák elfogadása jellemzi.	Értékközvetítő tevékenysége tudatos. Együttműködés, altruizmus, nyitottság, társadalmi érzékenység, más kultúrák elfogadása jellemzi.
5.9.	Az együttműködés, kommunikáció elősegítésére online közösségeket hoz létre, ahol értékteremtő, tevékeny, követendő mintát mutat a diákoknak a digitális eszközök funkcionális használatának terén.	Az együttműködés, kommunikáció elősegítésére követendő mintát mutat a gyermekek és szülők számára a digitális eszközök funkcionális használata terén.
5.10.	Tudatosan alkalmazza a közösségfejlesztés változatos módszereit.	Tudatosan alkalmazza a közösségfejlesztés változatos módszereit, a játék és más élménygazdag tevékenység, programok során.

6. kompetencia: Pedagógiai folyamatok és a tanulók személyiségfejlődésének folyamatos értékelése, elemzése

Szakszerű tudása van az értékelés funkciójáról, folyamatáról, formáiról és módszereiről. Tisztában van az óvodai értékelési és mérésmethodikai szabályokkal, összefüggésekkel.

Isméri az óvodás gyermek érési sajátosságait, az önmagához viszonyított fejlődésének folyamatos megfigyelési módszereit, a különböző képességterületeken történő elmozdulás regisztrálásának módját, eszközeit.

Az értékelés körébe bevonja a rendszeresen és célirányosan végzett megfigyelések során a gyermeki produktumokat a játékban és más tevékenységekben, a verbális és nonverbális megnyilvánulásokat, a cselekvésekben, feladat-, és problémamegoldásban megnyilvánuló jellemzőket, a társas viselkedést.

Képes az értékelés különböző céljainak és szintjeinek megfelelő értékelési formák, módszerek meghatározására, az értékelés eredményeinek felhasználására. Az értékelés során képes figyelembe venni a differenciálás, individualizálás szempontjait, a szülőktől kapott gyermekük fejlődésére vonatkozó információkat.

Képes az értékelés eredményeire épülő, a gyermek egyéni fejlődési tempójához illeszkedő fejlesztési feladatok meghatározására.

Képes céljainak megfelelően az értékelés eszközeinek megválasztására, vagy önálló eszközök elkészítésére. Reálisan ítéli meg a pedagógus szerepét a fejlesztő értékelés folyamatában.

Indikátorok		Indikátorok óvodai értelmezése
6.1.	Jól ismeri a szaktárgy tantervi követelményeit, és képes saját követelményeit ezek figyelembevételével és saját tanulócsoportjának ismeretében pontosan körülhatárolni, következetesen alkalmazni.	Jól ismeri a tevékenységi formák általános fejlettségi mutatóit, mely az óvodáskor végére várhatóan jellemzi a gyermekeket. Saját feladatait képes ezek és a csoportjába tartozó gyermekek ismeretében pontosan és következetesen meghatározni.
6.2.	Céljainak megfelelően, változatosan és nagy biztonsággal választja meg a különböző értékelési módszereket, eszközöket.	Gazdag értékelési eszköztárral rendelkezik, melyből a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével tudatosan választja ki a leginkább megfelelőt.
6.3.	A szaktárgy ismereteit és speciális kompetenciáit mérő eszközöket (kérdőíveket, tudásszintmérő teszteket) készít.	A gyerekek képességeinek, tudásának fejlődését első sorban folyamatos megfigyeléssel, elemzéssel és időszakosan az életkorhoz igazodó feladatok alkalmazásával követi nyomon.
6.4.	A tanulás támogatása érdekében az órákon törekszik a folyamatos visszajelzésre.	Az egyéni képességekhez viszonyítva értékeli a teljesítményeket, törekszik a folyamatos, pozitív visszajelzésekre.
6.5.	Visszajelzései, értékelései világosak, egyértelműek, tárgyszerűek.	Visszajelzései, értékelései világosak, egyértelműek, a konkrét cselekvésre, teljesítményre vonatkoznak.
6.6.	Értékeléseivel, visszajelzéseivel a tanulók fejlődését segíti.	Értékeléseivel, visszajelzéseivel a gyermekek fejlődését segíti.
6.7.	Pedagógiai munkájában olyan munkaformák és módszerek alkalmazására törekszik, amelyek elősegítik a tanulók önértékelési képességének kialakulását, fejlesztését.	Pedagógiai munkájában olyan munkaformák és módszerek alkalmazására törekszik, amelyek alkalmasak az önellenőrzésre, az önértékelésre.
6.8.	Önállóan képes a tanulói munkák értékeléséből kapott adatokat elemezni, az egyéni, illetve a csoportos fejlesztés alapjaként használni, szükség esetén gyakorlatát módosítani.	Képes önállóan, a gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumaik értékeléséből kapott adatokat reálisan elemezni-értékelni, és ebből kiindulva a fejlesztésre vonatkozó tervét elkészíteni, módosítani.

7. kompetencia: Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás

Ismeri az óvodai kommunikáció sajátosságait, hatását a kapcsolatok minőségére. Tájékozott a szülőkkel és a pedagógiai munkáját segítő különféle szakemberekkel, szakmai intézményekkel való együttműködés módjairól. Ismeri a pedagógusszerepre vonatkozó pszichológiai, szociológiai és pedagógiai elméleteket, a szereppel kapcsolatos különböző elvárásokat. Ismeri a pedagógusszakma jogi és etikai szabályait, normáit. Tájékozott az óvodapedagógusi hivatásához kötődő információs forrásokról, szervezetekről.

Képes a gyermekekkel a kölcsönös tiszteletre és bizalomra épülő kapcsolatrendszer megteremtésére, az együttműködési formák közös kialakítására, elfogadtatására. Szakmai szituációkban képes szakszerű, közérthető, nyílt és hiteles kommunikációra gyermekkel, szülőkkel, kollégáival, az óvodán kívüli munkatársakkal a partnerek életkorának, kultúrájának megfelelően. Képes felismerni, értelmezni kommunikációs nehézségeit és ezen a téren önmagát fejleszteni. Képes meghatározni saját szakmai szerepvállalását. Pedagógiai munkájában felmerülő problémákhoz képes adekvát szakirodalmat keresni, felhasználni. Jól tájékozódik az óvodapedagógiai szakirodalomban, képes elemezni, értelmezni e területek kutatási, fejlesztési eredményeit, tisztában van a pedagógiai kutatás, fejlesztés, valamint innováció sajátosságaival. Képes egyszerűbb kutatási módszerek használatára.

Pedagógiai helyzetekben képes együttműködni, kölcsönösségre, segítő kommunikációra. Nyitott arra, hogy a konfliktushelyzetek, problémák feltárása, illetve megoldása érdekében szakmai segítséget kérjen és elfogadjon. Kész részt vállalni a pedagógiai munkájával kapcsolatos fejlesztési, innovációs tevékenységben. Betartja a pedagóguspálya jogi és etikai normáit. Törekszik önismeretének, saját személyiségének fejlesztésére, testi-lelki egészségének megőrzésére, és ehhez nyitott a környezet visszajelzéseinek felhasználására. Figyelemmel kíséri saját tevékenységének másokra gyakorolt hatását, s reflektív módon törekszik tevékenységének javítására, szakmai felkészültségének folyamatos fejlesztésére. Szakmai műveltségét nem tekinti állandónak, kész a folyamatos szaktudományi, szakmódszertani és neveléstudományi megújulásra. Nyitott a pedagógiai tevékenységére vonatkozó építő kritikára.

Indikátorok		Indikátorok óvodai értelmezése
7.1.	Kommunikációját minden partnerrel a kölcsönösség és a konstruktivitás jellemzi.	Kommunikációját minden partnerrel a kölcsönösség és a konstruktivitás jellemzi.
7.2.	A kapcsolattartás formái és az együttműködés során használja az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat.	A kapcsolattartás formái és az együttműködés során használja az infokommunikációs eszközöket és a különböző online csatornákat.
7.3.	Nyitott a szülő, a tanuló, az intézményvezető, a kollégák, a szaktanácsadó visszajelzéseire, felhasználja őket szakmai fejlődése érdekében.	Nyitott a szülő, a gyermek, az intézményvezető, a kollégák, a szaktanácsadó visszajelzéseire, felhasználja őket szakmai fejlődése érdekében.

7.4.	A diákok érdekében önállóan, tudatosan és kezdeményezően együttműködik a kollégákkal, a szülőkkel, a szakmai partnerekkel, szervezetekkel.	A gyermekek érdekében önállóan, tudatosan és kezdeményezően együttműködik a kollégákkal, a szülőkkel, a szakmai partnerekkel, szervezetekkel.
7.5.	A megbeszéléseken, a vitákban, az értekezleteken rendszeresen kifejti szakmai álláspontját, a vitákban képes másokat meggyőzni, és ő maga is meggyőzhető.	A megbeszéléseken, a vitákban, az értekezleteken rendszeresen kifejti szakmai álláspontját, a vitákban képes másokat meggyőzni, és ő maga is meggyőzhető.
7.6.	Iskolai tevékenységei során felmerülő/kapott feladatait, problémáit önállóan, a szervezet működési rendszerének megfelelő módon kezeli, intézi.	Óvodai tevékenységei során felmerülő/kapott feladatait, problémáit önállóan, a szervezet működési rendszerének megfelelő módon kezeli, intézi.
7.7.	A szakmai munkaközösség munkájában kezdeményezően és aktívan részt vállal. Együttműködik pedagógustársaival különböző pedagógiai és tanulászervezési eljárások (pl. projektoktatás, témanap, ünnepség, kirándulás) megvalósításában.	A szakmai munkaközösség munkájában kezdeményezően és aktívan részt vállal. Együttműködik pedagógustársaival különböző pedagógiai eljárások és programok (pl. témanap, ünnepség, kirándulás) megvalósításában.
7.8.	A tanuláshoz megfelelő hatékony és nyugodt kommunikációs teret, feltételeket alakít ki.	A gyerekek szabad játékához és különböző tevékenységeihez nyugodt kommunikációs teret, feltételeket alakít ki.
7.9.	Munkája során érthetően és a pedagógiai céljainak megfelelően kommunikál.	Munkája során érthetően és a pedagógiai céljainak megfelelően kommunikál.
7.10.	Tudatosan támogatja a diákok egyéni és egymás közötti kommunikációjának fejlődését.	Tudatosan ösztönzi a gyermekek egyéni és egymás közötti kommunikációját.

8. kompetencia: Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért

Önállóan képes az óvodapedagógiával kapcsolatos átfogó, megalapozó szakmai kérdések átgondolására, és a vonatkozó források alapján megfelelő válaszok kidolgozására. Óvodai nevelő-fejlesztő tevékenységéért felelősséget vállal, amit a kapcsolódó tudományterületekről szerzett ismereteire alapoz. Együttműködés és felelősségvállalás jellemzi szakmájával illetve azok képviselőivel kapcsolatban.

Jelentős mértékű önállósággal rendelkezik óvodapedagógusi hivatása átfogó és speciális kérdéseinek felvetésében, kidolgozásában, szakmai nézetek képviselésében, indoklásában. Felelősséggel vállalja a kezdeményező szerepét a szakmai együttműködés kialakítására. Egyenrangú partner a szakmai kooperációban. Végiggondolja és képviseli az óvodapedagógusi szakterület etikai kérdéseit.

Indikátorok		Indikátorok óvodai értelmezése
8.1.	Tisztában van szakmai felkészültségével, személyiségének sajátosságaival, és képes alkalmazkodni a szerepelvárásokhoz.	Tisztában van szakmai felkészültségével, személyiségének sajátosságaival, és képes alkalmazkodni a szerepelvárásokhoz.
8.2.	Saját pedagógiai gyakorlatát folyamatosan elemzi és fejleszti.	Saját pedagógiai gyakorlatát folyamatosan elemzi és fejleszti
8.3.	Tudatosan fejleszti pedagógiai kommunikációját.	Tudatosan fejleszti pedagógiai kommunikációját.
8.4.	Rendszeresen tájékozódik a szaktárgyára és a pedagógia tudományára vonatkozó legújabb eredményekről, kihasználja a továbbképzési lehetőségeket.	Rendszeresen tájékozódik a pedagógia tudományára és az óvodapedagógiára vonatkozó legújabb eredményekről, kihasználja a továbbképzési lehetőségeket.
8.5.	Munkájában alkalmaz új módszereket, tudományos eredményeket.	Munkájában alkalmaz új módszereket, tudományos eredményeket.
8.6.	Rendszeresen tájékozódik a digitális tananyagokról, eszközökről, az oktatástámogató digitális technológia legújabb eredményeiről, konstruktívan szemléli felhasználhatóságukat.	Rendszeresen tájékozódik az óvodai nevelést, képességfejlesztést támogató digitális technológiai eszközökről és lehetőség szerint alkalmazza azokat.
8.7.	Élő szakmai kapcsolatrendszert alakít ki az intézményen kívül is.	Élő szakmai kapcsolatrendszert alakít ki az intézményen kívül is.
8.8.	Részt vesz intézményi innovációban, pályázatokban, kutatásban.	Részt vesz intézményi innovációban, pályázatokban, kutatásban.
8.9.	Aktív résztvevője az online megvalósuló szakmai együttműködéseknek.	Aktív résztvevője az online megvalósuló szakmai együttműködéseknek.

III. „A nevelő-oktató munka dokumentumai” rész alapdokumentumai és szabadon választható dokumentumai

A) Javaslatok a kötelező és szabadon választott dokumentumok készítéséhez

A dokumentumok egyes esetekben összefüggő rendszerbe illeszkednek, míg máskor önálló, független anyagok lehetnek.

Az alapdokumentumok esetében a csoportprofil, a tematikus terv és a tevékenységtervek/foglalkozástervek képeznek szoros egységet. A csoportprofil, amely a tervek értékeléséhez nyújt fontos információkat, értelemszerűen arra a gyermekcsoportra vonatkozik, ahol a tevékenység megvalósul. Amennyiben a feldolgozott téma rövidege miatt két egység terveit tartalmazza a portfólió, csak akkor kell újabb csoportprofil készítenie a pedagógusnak, ha a második egység megvalósítása másik csoportban történik. Amennyiben a tevékenységtervek/foglalkozásterv nem mutatják be a feldolgozás egész folyamatát, mert az hosszabb terjedelmű, a pedagógus saját elgondolásai szerint válogathat az egyes tevékenységek/foglalkozások között attól függően, hogy milyen kompetenciájának bemutatására kívánja helyezni a hangsúlyt. Ebben az esetben különösen fontos, hogy a tématerv egyértelmű képet nyújtson a feldolgozás teljes menetéről (struktúrájáról, tartalmi, szervezési, módszertani kérdéseiről, eszközhasználatáról).

A szabadon választható dokumentumok között is lehetnek olyanok, amelyek több dokumentumot fűznek egységbe. Pl. a különleges bánásmódot igénylők egyéni vagy csoportos fejlesztésének bemutatása 3-4 elemből is állhat (csoportprofil, féléves terv, foglalkozásterv, stb.) Ezek egy egységet képeznek az előírt 4-6 dokumentumból. Kevésbé komplex pl. egy projektterv vagy egy szociometriai felmérés bemutatása.

A pedagógus kompetenciáinak fejlettségéről kialakított kép teljességéhez nagyon fontos információkat szolgáltatnak a dokumentumban bemutatott tevékenységekhez kapcsolódó reflexiók. Az oktató-nevelő munkára vonatkozó terveknél ezért fontos minden tevékenység/foglalkozás után röviden utalni a megvalósítás folyamatára, eredményeire, nehézségeire, a tervektől való eltérés indoklására. Ennek terjedelme központilag nehezen szabályozható, mert a tevékenység/foglalkozás történéseitől függően igen eltérő lehet. Fontos, hogy minden olyan lényeges információt tartalmazzon, amelynek alapján az olvasók (minősítők) világosan látják a történeteket. Az egység lezárásakor egy részletesebb elemzés-értékelés bemutatása teszi teljessé a képet. Itt nyílik lehetőség a pedagógus számára a gyermekek tevékenységének megfigyeléséből, produktumaik értékeléséből levont következtetések megfogalmazására.

Az alábbi két táblázat közül az elsőben az alapdokumentumokat soroljuk fel, a másodikban példák találhatóak szabadon választott dokumentumokra. A pedagógusi munka komplexitásából következik, hogy egy-egy dokumentum több kompetencia megfelelő szintjének elérését is bizonyíthatja. Ezt a táblázat utolsó oszlopában próbáltuk érzékeltetni. A feltöltendő dokumentum fejlécében célszerű jelezni,

hogy mely kompetenciák birtoklásának alátámasztására szolgál a pedagógus megítélése szerint egy adott dokumentum. Az egyes dokumentumokhoz fűzött reflexiókban pedig bővebben is érdemes kifejteni, hogy melyik kompetenciája vagy kompetenciái alátámasztására alkalmas a benyújtott dokumentum, és miért.

Alapdokumentumok	Feltöltendő dokumentumok	Mely kompetenciák alátámasztására szolgálhat leginkább?
Csoportprofil és nevelési terv		
Egy gyermekcsoport profiljának ismertetése. A gyermekcsoport adott időszakra, maximum. fél évre vonatkozó nevelési terve.	Csoportprofil Nevelési terv	1, 2, 4, 5
Tanulási egység terve/tematikus terv		
A bemutatott gyermekcsoportra adaptált legalább egy darab tanulási egység terve/tematikus terve. Reflexió: a döntések indoklása, a megvalósulás elemzése, értékelése .	Tematikus terv Segédanyagok: szükség szerint. Reflexió	2, 1, 3, 4, 6
Tevékenység/foglalkozástervek		
Tematikus egységenként: párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységtervek/ foglalkozástervek (4-6 db) az esetlegesen felhasznált segédanyagokkal együtt ¹ . A tevékenységekben megjelenik az egyéni differenciálás, a különleges bánásmódot igénylőkkel való foglalkozás, és az IKT alkalmazása. Reflexió: tartalmazza a döntések indoklását és a magvalósulás elemzését, visszacsatolást a további nevelési, képességfejlesztési folyamatra.	Tevékenység/foglalkozásterv Reflexió	3, 4, 1, 2, 5, 6,7
Hospitálási napló (a pedagógus hospitál)		
Hospitálás, a látogatott tevékenység/foglalkozás naplója. Reflexió: a hospitálás vagy a bemutatott tevékenység/foglalkozás tanulságai. A tanulási, képességfejlesztési folyamat elősegítése szempontjából; a választott módszerek, munkaformák sikerességének elemzése. Az alkalmazott differenciálás bemutatása, elemzése (egyéni képességek fejlesztése, feladatadásban, tevékenység szervezésben, munkaformákban megnyilvánuló differenciálás).	Dokumentum: 1 db hospitálási napló és reflexió	7, 1, 2, 3
Esetleírás		
Esetleírás: pedagógiai problémák megoldásának leírása, dokumentálása. (Például magatartási, beilleszkedési probléma kezelése)	Leírás és reflexió Dokumentumok	7, 4, 5

¹ A felhasznált segédanyagok feltöltése szükséges a tervek megfelelő értelmezéséhez. A feltöltött segédanyagok fejlécében vagy a fájl elnevezésében pontosan meg kell jelölni a forrást (szerző, cím, kiadó, a kiadás éve).

Példák szabadon választott dokumentumokra	Feltöltendő dokumentumok és terjedelmük	Melyik kompetenciák alátámasztására szolgálhat leginkább?
<p>Különleges bánásmódot igénylő gyermekkel vagy gyermekekkel való foglalkozás (tehetségfejlesztés, hátránykompenzáció stb.) időszakos ütemterve, és egy foglalkozás terve az egyén vagy a csoport profiljával együtt; megvalósításának dokumentumai.</p> <p>Reflexió: az elért eredmények bemutatása és elemzése.</p>	<p>Csoportprofil, vagy gyermekprofil</p> <p>Tervek:</p> <p>A fejlesztés ütemterve</p> <p>Egyéni vagy csoportos foglalkozás terve és max. 2 dokumentum (gyermekmunka).</p> <p>Reflexiók</p>	<p>4, 5, 1, 2, 3, 6</p>
<p>Óvodán kívüli gyermekprogram, rendezvény (pl. kirándulás, erdei óvoda, hagyományőrző ünnepség, sportnap, múzeumlátogatás, stb.) összefoglaló leírása, a szervezés és a megvalósítás dokumentumai (pl. képek, rajzok, videó stb.).</p> <p>Reflexió: a tevékenység közösségfejlesztő hatásának, a megvalósítás során a kollégákkal, a külső szervezetekkel, szakemberekkel történt együttműködésnek a bemutatása, értékelése.</p>	<p>A rendezvény összefoglaló leírása</p> <p>Dokumentálás: szükség szerint</p> <p>Reflexió</p>	<p>5, 1, 2, 3, 7</p>
<p>Saját fejlesztésű szakmai anyag: pl. módszertani munkafüzet, stb. bemutatása, értékelése</p>	<p>Dokumentum: max. 2 db (bemutatás)</p> <p>Reflexió (értékelés)</p>	<p>1, 2, 3, 8</p>
<p>Projektterv és megvalósításának dokumentumai, értékelése</p>	<p>Terv</p> <p>Dokumentumok, pl. gyermeki produktumok: max. 2 db</p> <p>Reflexió (értékelés)</p>	<p>2, 1, 3, 4, 5, 7, 8</p>
<p>A pedagógus által tartott foglalkozás egy részletének videofelvétele. ^{2 3}</p> <p>Reflexió: a felvett foglalkozás/tevékenység elemzése</p>	<p>Felvétel: max. 20 perc.</p> <p>Reflexiók</p>	<p>3, 4, 5, 1, 2, 6, 7, 8</p>
<p>DIFER mérések eredményeinek ismertetése, elemzése és visszacsatolás a nevelési, képességfejlesztési folyamatra.</p>	<p>Ismertetés és elemzés</p>	<p>6, 1, 2, 3, 8</p>
<p>A gyermekek produktumainak személyre szabott értékelése pl. félév vagy év végén. Az értékek szempontjai, az eljárás leírása.</p>	<p>Az eljárás és a szempontok leírása</p> <p>Max. 3 gyermek értékelésének csatolása. (anonim!)</p>	<p>6, 4, 3, 7</p>

² Abban az esetben, ha lehetőség van megfelelő minőségű felvétel készítésére.

³ Az alapidokumentumok között szereplő tanulási egység terve/tematikus terv egy foglalkozásának felvételéből max. 20 perc.

<p>Szociometria készítése, eredmények elemzése</p> <p>Reflexió: a szociometria alapján tanulságok levonása, cselekvési terv</p>	<p>Az eljárás leírása (pl. „postás játék”) az adatok ismertetése.</p> <p>Az adatok elemzése</p> <p>Reflexió</p>	<p>5, 4, 8</p>
<p>Az Óvodai nevelés országos alapprogramjára, óvoda pedagógiai programjára épülő egész éves tanulási ütemterv, egy adott csoporthoz, műveltségterülethez kapcsolódva. A foglalkozások/tevékenységek felosztása témakörönként, főbb didaktikai feladatok, a fejlesztendő készségek és képességek, kapcsolódó tudástartalmak megjelölésével.</p>	<p>Éves tanulási ütemterv</p>	<p>4, 2, 3, 6, 8</p>
<p>Egy adott gyermekcsoport éves szokás-és szabályrendszere.</p> <p>Reflexió: a szabályrendszer készítésének pedagógiai indoklása, elemzése, tanulságok</p>	<p>Dokumentum</p> <p>Reflexió</p>	<p>5, 7, 8</p>
<p>Egy gyermek egyéni fejlesztési terve, a gyermek profiljával együtt, és a fejlesztés során elért eredmények dokumentálása, gyermekmunkák, elért eredmények.</p>	<p>Gyermekprofil</p> <p>Terv: max. 6 alkalomra</p> <p>gyermekmunkák (max. 2 db)</p> <p>Reflexió</p> <p>Csatolható dokumentáció: a gyermek fejlesztésébe bevont más személlyel, szervezettel való együttműködésről (Nevelési Tanácsadó, tehetséggondozó team, szülők stb.)</p>	<p>4, 1, 2, 3, 6, 7, 8</p>
<p>Segítségre, támogatásra szoruló gyermekek, családok érdekében tett lépései, esetleg együttműködés, kommunikáció a kollégákkal, külső szervezetekkel, szülőkkel.</p> <p>Reflexió: a tevékenység elemzése, értékelése.</p>	<p>Esetleírás</p> <p>Az együttműködés dokumentumai</p> <p>Reflexiók</p>	<p>7, 5, 8</p>
<p>Óvodai szintű szakmai rendezvény, pl. témanap rövid leírása, dokumentálása, az esemény szervezésében betöltött szerepének bemutatása.</p>	<p>A rendezvény leírása és a saját szerep bemutatása</p> <p>Dokumentumok</p>	<p>7, 1, 3</p>
<p>Szakmai publikációk, írások, kutatásban való részvétel, stb. A tevékenység bemutatása.</p>		<p>8, 1, 7, bármely kompetencia</p>
<p>Részvétel az intézményben folyó innovációban, pályázatokon</p> <p>Reflexió: hogyan segítette ez a munka a szakmai fejlődését.</p>	<p>Leírás és dokumentumok</p> <p>Reflexió</p>	<p>7, 8, bármely kompetencia</p>
<p>Saját jó gyakorlatok, innovációk bemutatása, pl.: új elemek, eljárások, módszerek kidolgozása, kipróbálása, hatékony pedagógiai módszerek (max. 2 db)</p>	<p>Bemutató</p> <p>Elemzés és értékelés</p>	<p>1, 3, 4, 8</p>

Adott műveltségterület, képességfejlesztés (pl. fejlesztő pedagógia, drámajáték, néptánc) óvodai megvalósítását segítő linkgyűjtemény, min. 5, max. 10 db, rövid értékeléssel, ajánlással.		1, 8
Adott óvodai műveltségterület megvalósításához kapcsolódó, a pedagógus által fontosnak és jónak tartott nyomtatott források felsorolása, min. 5, max. 10 db, értékeléssel, ajánlással		1, 8
A pedagógus által olvasott és fontosnak ítélt szakcikk, könyv, rövid ismertetése és reflexiók. (Miért tartja fontosnak/érdekesnek az adott könyvet/ cikket?)		1, 8
Intézményvezetői dokumentumok (vezetői pályázat, munkaterv, - ennek értékelése)		

IV. A tevékenység/foglalkozás látogatásának menete

A tevékenység/foglalkozás látogatásának menete	Tevékenységtípusok	Kapcsolódó dokumentumok
Egyeztetés a látogatásról	a látogatás egyeztetése	a látogatás menetét és értékelését leíró eljárásrend
Megbeszélés a látogatás előtt	az intézményvezető/pedagógus tájékoztatója a szakértő tájékoztatója	csoportnapló, a gyermekcsoport féléves nevelési terve tematikus terv (tanulási egység) két foglalkozásterv
A tevékenység/foglalkozás megfigyelése	megfigyelés és a tapasztalatok rögzítése	tevékenység és foglalkozás-megfigyelési napló
A tevékenység/foglalkozás elemzése	a pedagógus elemzése, önreflexiója a látogatók elemzése, reflexiója a pedagógus válasza a reflexiókra a következtetések, javaslatok, tanulságok megfogalmazása	a tevékenység/ foglalkozás megfigyelésén készült jegyzetek
A tevékenység/foglalkozás látogatását kiegészítő, nem kötelező tevékenységek	az intézmény pedagógiai programjának, a gyermekcsoportról készült mérési eredmények (DIFER) a gyermekcsoport egyéb dokumentumainak megismerése	pedagógiai program mérési dokumentumok (DIFER, szociometria) a gyermekek munkái egyéb dokumentumai (rajzok, gyermekek által készített alkotások, játékeszközök, stb.)
A látogatás eredményének a rögzítése	a látogatás adatainak és a szakértő értékelésének a rögzítése	tevékenység/ foglalkozáslátogatási jegyzőkönyv tevékenység/ foglalkozáslátogatási értékelőlap

A) Hogyan történik a látogatás egyeztetése?

A tevékenység/foglalkozás látogatása előtt a szakértő egyeztet a minősítési eljárásban részt vevő pedagógussal, valamint az intézményvezetővel arról, hogy milyen időpontban, melyik óvodai csoportot látogatja meg. Az előzetes egyeztetésen célszerű megbeszélni a látogatás menetét is, valamint azt, hogy milyen módon, milyen helyszínen és milyen kezdési időponttal szervezik meg a látogatás előtti személyes megbeszélést, a tevékenységek/ foglalkozások megfigyelését és az elemzést.

B) Mi a célja a szakértő és a gyakornok/pedagógus tevékenység/foglalkozás előtti személyes találkozásának?

A tevékenység/foglalkozás megfigyelését megelőzően fontos egy rövid, legfeljebb 5–10 perces személyes megbeszélés, a látogató szakértő és a látogatásban részt vevő további szakemberek, kollégák számára. A megbeszélésen az intézményvezető bemutatja azokat a körülményeket, melyek információt

hordoznak a megfigyeléssel kapcsolatban a szakértő és a résztvevők számára. Az előzetes megbeszélésen a látogatott óvodapedagógus csak abban az esetben vesz részt, ha ezt a gyermekcsoport aktuálisan már zajló tevékenységeinek zavartalan szervezése lehetővé teszi. Ebben az esetben a rövid tájékoztatást ő tartja a szakértő és a látogatásban közreműködő intézményvezető és további szakemberek (pl. munkaközösség-vezető) számára.

A tevékenység/foglalkozás megfigyelését megelőző személyes megbeszélés lehetséges témái:

- kapcsolatteremtés, a szakértő bemutatkozása, a látogatáson részt vevő további személyek bemutatása;
- a látogatás céljának tömör megfogalmazása;
- az intézményvezető/óvodapedagógus tájékoztatója a látogatás menetéről, a megfigyelés szempontjairól;
- az intézményvezető/óvodapedagógus rövid tájékoztatója a gyermekcsoportról (a gyermekek jellemzőiről, előzetes tudásáról, készségeiről és képességeiről, az aktuális körülményekről);
- az intézményvezető/óvodapedagógus rövid tájékoztatója az előzményekről (a megfigyelés helyéről a tanulási egység tervében/tematikus tervben stb.), valamint a tervezést meghatározó egyéb körülményekről;
- a foglalkozásterv átadása minden közreműködőnek, (a tanulási egység terve/tematikus terv);
- egyeztetés a megfigyelés egyéb körülményeiről (pl. a megfigyelés helyszínéről: csoportszoba, tornaterem, udvar stb.).

C) Hogyan történik a tevékenység/foglalkozás megfigyelése?

A megfigyelés jellemzően a gyermekcsoport termében történik, de a tevékenység/foglalkozás jellegének megfelelően az óvoda tornatermében, udvarán is megvalósulhat. Fontos, hogy a látogatást végző szakemberek úgy helyezkedjenek el a teremben, hogy a legkevésbé zavarják a gyermekek tevékenységét. Érdemes a tevékenység/foglalkozás elején a pedagógusnak röviden bemutatnia a megfigyelésen részt vevő személyeket a gyermekek számára. A megfigyelés közben a szakértők nem beszélgetnek, csendben követik a tevékenység/foglalkozás történéseit. A tevékenység- és foglalkozás-megfigyelési naplóban rögzítik a pedagógus kompetenciáiról és ezek szintjéről a tapasztalataikat, tényszerű megfigyeléseiket, valamint az ezekkel kapcsolatos megjegyzéseiket, reflexióikat. A foglalkozásterven is rögzíthetik a foglalkozás menetével és az időkerettel kapcsolatos megjegyzéseiket. A megfigyelés végén a szakértők elköszönnek a gyermekektől, majd az elemzés helyére távoznak.

A tevékenység/foglalkozás megfigyelését a következőkben megadott **tevékenység és foglalkozás-megfigyelési napló** támogatja. A megfigyelés a bevezetőben megadott nyolc pedagóguskompetenciára, valamint az ezekhez kapcsolódó indikátorokra épül. Az indikátorok általános pedagógia-pszichológiai és óvodai értelmezését a tervezés, a megfigyelés és az elemzés kontextusában az indikátorokhoz kapcsolt magyarázatokban lehet olvasni.

D) Hogyan történik a tevékenység/ foglalkozás elemzése?

Az elemzést célszerű barátságos, kényelmes, nyugodt környezetben megtartani. Az elemzést a pedagógus reflexiója, önértékelése nyitja meg. A pedagógus egyrészt összefoglalja, hogy mennyire tartja eredményesnek a tevékenységet/foglalkozást, milyen mértékben sikerült megvalósítania a kitűzött célokat, mi indokolja az eltérést, másrészt röviden értelmezheti, elemezheti a történéseket, saját pedagóguskompetenciáit a tevékenység/foglalkozás alapján.

A pedagógus reflexiójának, önértékelésének lehetséges tartalmi elemei:

- véleménynyilvánítás a tevékenység/foglalkozás eredményességéről, az értékelés tömör indoklása;
- a foglalkozástervtől való eltérések indoklása;
- a tevékenység/foglalkozás történéseinek rövid értelmezése és elemzése;
- a pedagógus saját munkájának és személyének rövid értékelése a pedagóguskompetenciák tükrében.

A pedagógus önértékelését a látogatáson részt vevő további személyek reflexiói követik. Ezután a szakértő elemzi a látottakat. A tevékenység/foglalkozás elemzése egyrészt a tevékenység/foglalkozás menetének rövid áttekintése alapján, másrészt az előzetesen megadott nyolc pedagóguskompetencia és az ezekhez kapcsolódó indikátorok alapján történik. Az elemzésben szerepet játszanak az általános pedagógiai-pszichológiai és az óvodai tevékenységi formák elemzésének szempontjai egyaránt. Fontos, hogy az elemzők állításait minden esetben a tevékenység/foglalkozás tervezésével és megtartásával kapcsolatos konkrét adatokkal, megfigyelésekkel, tapasztalatokkal támasszák alá. Ebben segíthetnek a megfigyelés során készített jegyzetek, illetve a megfigyelési napló.

A szakértő reflexiójának, elemzésének lehetséges tartalmi elemei:

- a pedagógus munkájának, a tevékenység/foglalkozás eredményességének rövid, átfogó elemzése a tervezés és a megvalósítása alapján;
- a pedagógus munkájának elemzése a nyolc pedagóguskompetencia és az indikátorok általános, illetve óvodai értelmezése alapján;
- a látogatásnak és a pedagógus kompetenciáinak összegző értékelése;
- következtetések és javaslatok megfogalmazása a látogatás alapján.

A szakértő elemzése, értékelése után a pedagógus lehetőséget kap arra, hogy válaszoljon az elemzés során megfogalmazott véleményekre, a felmerült kérdésekre. Nem javasoljuk, hogy a pedagógus közvetlenül az elemző szakértők megszólalásai után, külön-külön reflektáljon a hallottakra. Célszerűbb az elemzés legvégén összefoglalóan megfogalmaznia gondolatait, ezért hasznos, ha az elemzés közben jegyzeteket készít.

A pedagóguselemzés záró megszólalásának lehetséges tartalmi elemei:

- köszönetnyilvánítás, a szakértők, a kollégák reflexióinak megköszönése;
- véleménynyilvánítás az elhangzottakkal kapcsolatban;
- tömör, összefoglaló válaszok a felmerült kérdésekre;
- utalás saját fejlesztési tervére a látogatáson elemzett, a megfelelően erős és a fejlesztendő kompetenciáival kapcsolatban.

E) Milyen etikai megfontolások merülhetnek fel a tevékenység/foglalkozáslátogatással kapcsolatban?

A tevékenység/foglalkozáslátogatáson a szakértő, az intézményvezető, a mentor és a munkacsoport-vezető vesz részt, rajtuk kívül a pedagógus hozzájárulásával a szakértő dönti el, hogy ki vehet részt a látogatáson.

A tevékenységről/foglalkozásról a pedagógus és a szülők engedélyével készülhet videofelvétel.

A megbeszélésen elhangzott információk csak a pedagógus engedélyével hozhatók nyilvánosságra.

A szakértő megtekintheti a gyermekek munkáit, alkotásait, ha szükségesnek tartja a pedagógusról alkotott szakmai vélemény kialakításához.

A tevékenység/foglalkozás tervének elkészítésekor vagy önálló szellemi terméket hozzon létre a pedagógus, vagy ha módszertani segédanyagban előzetesen elkészített foglalkozástervvel dolgozik, igazítsa azt a gyermekcsoport profiljához, és megfelelő forrásmegjelöléssel, hivatkozással lássa el a foglalkozástervet.

F) Melyek a látogatás dokumentumai?

A látogatáshoz kapcsolódóan mind a pedagógus munkáját, mind a szakértő munkáját különféle dokumentumok támogatják.

A látogatás választható és kötelező dokumentumai		
	Választható dokumentumok	Kötelező dokumentumok
A pedagógus munkájához kapcsolódó dokumentumok	éves tanulási ütemterv	a gyermekcsoport féléves nevelési terve, tematikus terv (tanulási-tanítási egység, két foglalkozásterv)
A szakértő munkájához kapcsolódó dokumentumok	foglalkozás-megfigyelési napló, a pedagóguskompetenciák és az indikátorok értelmezése a látogatás kontextusában	foglalkozáslátogatási jegyzőkönyv, a foglalkozás(ok) kompetencialapú értékelőlapja

A pedagógus tervezési munkájának fontos dokumentumai: a különféle nevelési és tanulási egységeket leíró tervek, például a féléves nevelési terv, éves tanulási ütemterv, a tematikus terv és a foglalkozásterv. Az éves tanulási ütemterv bemutatása nem kötelező, bár hasznos lehet mind a pedagógus, mind a szakértő számára. A féléves nevelési terv és a tematikus terv (az adott tanulási egység) kötelezően bemutatandó dokumentum a szakértő számára. A nevelési terv tájékoztatást nyújt a szakértő számára az adott időszakra vonatkozó pedagógia célokról és feladatokról a gyermekek egészséges életmódra nevelése, játéktevékenységük, munkatevékenységük alakítása, érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelésük, anyanyelvi és értelmi fejlesztésük terén. A tematikus terv segíti a meglátogatott foglalkozást a nevelési-oktatási folyamatban elhelyezni, az abban betöltött szerepét, céljait meghatározni. A tervezés támogatására választható sablonokat és mintákat ajánl az útmutató.

A látogatásra kijelölt tevékenység/foglalkozás tervét a foglalkozást megelőző megbeszélésen a pedagógus kötelezően átadja minden olyan szakembernek, kollégának, aki a látogatáson részt vesz. A tevékenység/foglalkozásterv elkészítéséhez az útmutató melléklete sablonokat ajánl, de ezektől eltérő formákat is választhat a pedagógus. A tevékenység/foglalkozásterv egy példányát a látogatási jegyzőkönyvhöz a szakértő mellékletként csatolja. Fontos, hogy a pedagógus bármely formáját választja is a tevékenységtervnek/foglalkozástervnek, a következő táblázatban megadott tartalmi elemek jelenjenek meg benne.

A szakértő munkáját az alábbiakban megtalálható, minden szakértő számára egységes **tevékenység- és foglalkozás-megfigyelési napló, tevékenység- és foglalkozáslátogatási jegyzőkönyv, valamint** értékelőlap segíti. A megfigyelési naplóban a nyolc pedagóguskompetenciának megfelelően a szakértő lejegyzi a tevékenység/foglalkozás megvalósítása során szerzett tapasztalatait, megfigyeléseit, valamint az ezekhez kapcsolódó reflexióit. A tevékenység/foglalkozás időkeretével és menetével kapcsolatos megjegyzéseit a tevékenységterven/foglalkozásterven is rögzítheti. A megfigyelési napló és a tevékenységterv/foglalkozásterv szolgál az elemzés alapjául. A megfigyelési naplót nem szükséges csatolni a látogatási jegyzőkönyvhöz és az értékelőlaphoz.

A tevékenység/foglalkozás után a szakértő az elemzésbe bevont minden tevékenységről, foglalkozásról külön látogatási jegyzőkönyvet tölt ki. A jegyzőkönyvekben rögzíti a látogatás adatait, majd ezeket a látogatás résztvevői – köztük a pedagógus – aláírásukkal hitelesítik. A látogatási értékelőlapot is a szakértő tölti ki az elemzés után, ebben a megadott módon (0-tól 3-ig) minősíti a pedagógusnak azokat a kompetenciáit, amelyek a foglalkozások megtervezése, megvalósítása és elemzése során értékelhetőek voltak. N. é. rövidítéssel jelöli meg azokat a kompetenciaterületeket, indikátorokat, melyek a pedagógusnak a tevékenységek és a foglalkozások megtervezésének, megvalósításának és elemzésének alapján nem értelmezhetők.

A foglalkozásterv lehetséges tartalmi elemei	
A fejléc tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> a pedagógus neve; óvodája; tevékenységi forma; a gyermekcsoport; a foglalkozás/tevékenység időpontja; a foglalkozás/tevékenység témája/tartalma; a foglalkozás/tevékenység cél- és feladatrendszere: a fejlesztendő készségek, képességek, kapcsolat más területekkel; a foglalkozás/tevékenység didaktikai feladatai: új ismeret nyújtása, gyakorlás, ismétlés, ellenőrzés, értékelés stb.; felhasznált források (irodalmi, zenei forrásanyag, szöveggyűjtemény, digitális ismerethordozó, online források, szakirodalom stb.).
A foglalkozás/tevékenység menetének leírása:	<ul style="list-style-type: none"> a foglalkozás/tevékenység időkeretének bemutatása; a foglalkozás/tevékenység felépítésének bemutatása; gyermek feladatainak (ha szükséges, a fontosabb pedagógusi instrukciók) leírása; a pedagógus tevékenységének a bemutatása stb.

A nevelési-tanulási stratégia bemutatása:	<p>a foglalkozás/tevékenység megfelelő szakaszaihoz a célok hozzárendelése (az új dal, játék bemutatása, az új technika alkalmazása, gyakorlása stb.);</p> <p>a foglalkozás/tevékenység szakaszaihoz kapcsolva a didaktikai, nevelési képesség, készségfejlesztési feladatok megnevezése;</p> <p>az alkalmazott módszerek megjelölése (szemléltetés, tevékenykedtetés, magyarázat, játék stb.);</p> <p>a gyermekek munkaformáinak megnevezése (frontális, egyéni, páros és csoportos munka);</p> <p>az eszközök megnevezése.</p>
Megjegyzések:	<p>a foglalkozás/tevékenység tartalmához és megszervezéséhez kapcsolódó kiegészítések;</p> <p>a módszertani megoldásokkal kapcsolatos megjegyzések;</p> <p>az eszközök használatához kapcsolódó leírások;</p> <p>a gyermekcsoporttal kapcsolatos egyéb reflexiók stb.</p>
A foglalkozás/tevékenységterv mellékletei:	<p>a kiosztandó eszközök, anyagok a gyermekeknek szánt formátumban;</p> <p>a foglalkozás/tevékenységtervben megadott, nem saját feladatok pontos forrásának feltüntetése;</p> <p>a foglalkozáson felhasznált szövegek, képek a forrás pontos megnevezésével;</p> <p>az egyéb tanulási, képességfejlesztési segédletek (pl. udvari nagymozgást fejlesztő eszközök stb.);</p> <p>a feladatok megoldása stb.</p>

A szakértő számára bemutatandó tematikus tervhez is ajánl az útmutató sablont, de ettől is eltérhet a pedagógus. A következő táblázat a tematikus terv javasolt tartalmi elemeit foglalja össze.

A tematikus terv részei	A tematikus terv tartalmi elemei
A fejléc tartalma:	<p>A pedagógus adatai:</p> <p>név</p> <p>óvoda stb.</p> <p>A tematikus terv adatai:</p> <p>a tevékenységterület;</p> <p>a tanulási egység cél- és feladatrendszere;</p> <p>a tanulási egység témája, helye az éves fejlesztési folyamatban, előzményei;</p> <p>kapcsolatok más műveltségi területtel, tevékenységi területtel;</p> <p>a gyermekcsoport;</p> <p>a felhasznált források;</p> <p>az év megnevezése.</p>
A tematikus egység bemutatása:	<p>a tanulási egység időkeretének, a foglalkozások/tevékenységek számának a bemutatása;</p> <p>a tanulási egység témájának foglalkozásokra/tevékenységekre bontása;</p> <p>a foglalkozások/tevékenységek céljának és feladatainak rövid megfogalmazása;</p> <p>az foglalkozásokhoz kapcsolódó fejlesztési területek (készségek, képességek);</p> <p>a foglalkozásokon alkalmazott fő módszerek és munkaformák;</p> <p>a jellemző eszközök;</p>

Megjegyzések:	a tanulási egység tartalmához kapcsolódó kiegészítések; a módszertani megoldásokkal kapcsolatos megjegyzések; a foglalkozásokkal és a gyermekcsoporttal kapcsolatos egyéb reflexiók; javaslatok a tematikus terv átdolgozására stb.
---------------	--

V. Dokumentumminták és –sablonok, szempontsorok

A) Az intézmény rövid bemutatása – minta

Az intézmény bemutatásának célja az, hogy a minősítőbizottság tagjai megismerkedjenek azokkal a körülményekkel, feltételekkel, amelyek befolyásolják a pedagógus munkáját. Ezért – az intézményre vonatkozó alapadatokon kívül – az alábbi szempontsornak **csak azokra az elemekre** térjen ki, amelyek a munkájával közvetlenül összefüggnek, azokat a specialitásokat mutassa be, amelyek segítenek megismerni az Ön intézményben betöltött helyét és intézményi munkájának feltételeit. Természetesen más, itt nem említett szempontokat is figyelembe vehet.

Javasolt tartalmi elemek

- az intézmény neve, címe, típusa, gyermek- és pedagóguslétszáma, gyermekcsoportjainak száma;
- az intézmény sajátos arculata, esetleges specialitásai (pl. nemzetiségi óvodai nevelést megvalósító, pedagógusképző felsőoktatási intézmény gyakorló óvodája, gyógypedagógiai feladatot ellátó, felekezeti óvoda stb.) – ha van ilyen;
- a gyermekközösség összetétele, szociokulturális hátterük – amennyiben ennek ismerete szükséges a feltöltött dokumentumokban foglaltak megértéséhez;
- a tevékenységéhez szükséges infrastruktúra értékelése (mennyiség, minőség, hozzáférhetőség);
- az óvoda pedagógiai programjának kiemelt sajátosságai, pl. a különleges bánásmódot igénylő gyermekkel való foglalkozás, csoportszervezési elvek, hagyományok, ünnepek, óvodai programok, a nevelőmunkát közvetlenül segítő kapcsolatok, az óvoda külső kapcsolatainak az Ön tevékenységi területével összefüggő vonatkozásai stb.;
- az intézményen belüli, illetve külső szakmai együttműködési formái, és az Ön részvétele ezekben;
- az intézményben vállalt egyéb tevékenységei.

B) Csoportprofil - szempontsor

Az óvodapedagógus neve:

Az óvoda neve, címe:

A gyermekcsoport elnevezése:

Csoportszervezési forma (vegyes életkorú, homogén):

Szempontok:

- a csoport összetétele (nemek aránya, életkor szerinti megoszlás, kiemelt figyelmet igénylő gyermekek száma, bölcsődéből érkezők száma, tankötelessé váló gyermekek száma);
- családi háttér, értékrend (a szülők iskolai végzettségének jellemzői), ez segíti/nehezíti az óvodai szabályok és szokások elfogadását, beépülését, hogyan fogadják el a csoportszokásokat, otthoni tapasztalattal rendelkeznek, vagy ritkán járnak szüleikkel valódi élményt nyújtó programokra, beszámolnak-e róla; van-e kirándulás, gyerekszínház, sportolás, külön nekik szervezett tevékenység, tehetséggondozásra lehetőség, a szülők között van-e baráti kapcsolat, az óvodán kívül is töltenek-e időt egymással stb.);
- gondozási jellemzők (evésben, pihenésben, tisztálkodásban, öltözésben, önállóak/önállótlank, érdeklődők/vagy nem, mennyire jellemző a hiányzás, betegség, és az milyen jellegű);
- játéktevékenységük jellemzői (egymással vagy inkább az egyedül játszás a jellemző, játékban befogadják-e társaikat vagy elutasítják, elmélyülten játszanak-e, jellemző játszócsoportok, játékformák, eszközök, igénylik-e a felnőtt folyamatos részvételét, irányítását vagy önállóak, sok a konfliktus vagy nem jellemző);
- a közösségi élet jellemzői (van-e a gyerekek között több kölcsönösbaráti kapcsolat, baráti kapcsolat, ezt mi jellemzi, a jó ötletek miatt vonzódnak egymáshoz vagy csak bizonyos tárgyak megszerzésért, hajlamosak-e az agresszióra, heves érzelmi megnyilvánulásokra, erkölcsi tulajdonságaikra jellemző az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség; akarati tulajdonságaikra jellemző az önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat, elfogadják a szertelenebb vagy másképpen fejlődő társukat vagy elutasítják, van-e vezető egyéniségű gyermek, ő milyen hatással van a többiekre stb.);
- a tevékenységformákhoz való viszonyuk (szívesen kapcsolódnak be a közös tevékenységekbe, kitartóak benne, szeretik a nagymozgásos tevékenységeket);
- jól kommunikálnak vagy sok a beszédhibás, beszédgátlásos gyerek, szívesen mesélnek otthoni élményeikről, családjukról, testvéreikről, érdekli őket a mese, szívesen báboznak, dramatizálnak, szeretnek énekelni, vizuális tevékenységeket végezni melyek ezek, motiváltak, érdeklődők, környezetükhöz való viszonyuk stb.);
- a gyermekekkel való kapcsolatának jellemzői (elfogadják a kapcsolatteremtést, szívesen beszélgetnek, követik a kéréseit, értik a metakommunikatív jelzéseit, igénylik a folyamatos bátorító visszajelzést stb.);
- egyéb, a csoport tárgyi felszereltsége (játékeszközök, tárgyi berendezés, képességfejlesztő eszközök, nagymozgásos tevékenységekhez eszközök stb.).

C) Csoportprofil - minta

Az óvodapedagógus neve:

Az óvoda neve, címe:

A gyermekcsoport elnevezése:

Csoportszervezési forma (vegyes életkorú):

A csoportba 25 gyermek jár. Ebből hat gyermek kiscsoportos, kilenc középső és tíz nagycsoportos korú, a nemek aránya: 13 fiú és 12 lány. A tíz nagycsoportos közül nyolc gyermek év végén biztosan elmehet iskolába, amennyiben a fejlesztőmunkánk olyan sikeres lesz, mint az elmúlt években. A kiscsoportosok közül négy gyermek érkezett bölcsődéből és három gyermek családból. A gyermekek családi háttere különböző. Csoportunkban kilenc gyermek van, akik jómódú, tehetsős, rendezett anyagi háttérrel rendelkező családban élnek. Lakáskörülményeik kiválóak, autóval rendelkeznek, és gyakran utaznak külföldre is. Ezekben a családokban anyagilag és érzelmileg is mindent biztosítanak a gyermekek számára. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nehezen illeszkednek be a csoportba, de a gyerekek empátikusak és szívesen segítenek egymásnak. Közülük öt gyermek halmozottan hátrányos helyzetű és öt hátrányos helyzetű. (Utóbbiaknál jellemző az elszegényedés; a jövedelem főként a segély, esetleg alkalmi munka után járó jövedelem; szűkösek a lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban sokan laknak együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület; a lakhatási feltételek egészségtelenek, például vizes, salétromos fala, a felszereltség rossz, a szülők iskolázatlanok, csak általános iskolát végeztek; szocializációs ártalom az alkoholizmus; tipikus az egyszülős családmodell, elváltak a szülők; a családban több generáció, illetve távolabbi rokonok élnek együtt.) Van négy gyermek, akik tehetségigéretesek. Kettő anyanyelv és kommunikáció terén tűnnek ki. Szókincsük és beszédprodukciójuk messze túlszárnyalja hasonló korú társaikét. Van egy kislány, aki több területen is kiemelkedik. Mozgás, ének-zene és kézügyesség terén is kitűnik társai közül. Bátran, ügyesen, összerendezetten mozog, tisztán, szépen énekel és alkotó munkájában önálló, kreatív, egyedi megoldásokat alkalmaz. A negyedik tehetségigéretes kézügyesség terén mutatkozik meg. Ő nagyon precízen, minden részletre odafigyelve alkot. Szín- és formavilága gazdag fantáziát, eredeti megoldási módokat mutat.

A gyermekek szívesen kapcsolódnak be a közös tevékenységekbe, de van olyan gyermek is, aki a játékba belemerülve kimarad az aktuálisan szervezett más közös tevékenységformából, ugyanakkor odafigyel (ez többnyire a kicsikre jellemző). A játszócsoportok időről időre folyamatosan változnak, de jelenleg jellemző a konstruáló játék, vannak, akik közösen építenek labirintust, házat, számítógépet, várat, LEGO házat, autópályát. A lányok főként a babaszobában játszanak együtt, főzőcskéznek vagy a mesepadon nézegetik a könyveket. Vannak magányosan játszó, akik egyedül konstruálnak, autóznak, kirakóznak vagy önállóan játszanak a babaszobában. A fiúk általában fiúkkal játszanak, míg a lányok lányokkal. Ez alól is van kivétel: van olyan lány, aki szinte csak a fiúkkal együtt konstruál vagy autózik.

Részvételünket a játékban csak néhány gyermek igényli. A szőnyegen zajló játékba többször be kell avatkozni, mert sok konfliktus keletkezik. Kiscsoportosaink igénylik az együttjátszást velünk, természetesen a szabad játék során már szokásokat is kezdünk kialakítani. Konfliktusok is kialakulnak a játszócsoportokon belül, ilyen például, ha új gyermek akar csatlakozni a játszócsoporthoz, illetve az autók elosztása is gond néha. A gyermekek megértőek társaikkal szemben, akkor is, ha eltérő a

fejlettségük. Néhány gyermeknél tapasztalható az agresszióra való hajlam (amikor nem az ő akaratuk érvényesül).

Sok baráti kapcsolat van a csoportban. Van három testvérpár és egy ikerpár, akik a nővérukkal együtt a csoportban, ők rendkívül összetartóak. A baráti kapcsolatok még nem stabilak (egyik nap nagyon jóban vannak, majd másnap egymáshoz se szólnak).

Néhány gyermek szívesen mesél az otthoni tevékenységeikről. Megjelenik a média hatása, (televíziós tehetségkutató műsort játszanak rendszeresen). Több gyermek számítógépet konstruál, majd elmesélik, hogy otthon is szokták használni a szórakoztató elektronikai cikkeket. Van példa a szülőkkel együtt töltött idő élményének elmesélésére is (kirándulás, rokonlátogatás, kulturális programok). A nagycsoportosok a nagymozgásos tevékenységekben örömmel részt vesznek és kitartóak benne. A kiscsoportosok is odajönnek, de nekik még idegen ez a tevékenységi forma, fokozatosan szoktatjuk őket a közös mozgás öröméhez.

A csoportban van néhány beszédhibás gyermek, öten logopédushoz járnak. Két vezéregyéniségű gyermekünk van, akiknek az ötletei alapján játszik az adott játszócsoport. Ezek a vezéregyéniségek nagycsoportosok, és pozitív hatással vannak a közösségre.

Átlagosan a gyermekek fél nyolctól négy óráig vannak bent az óvodában. Két gyermek nem alszik itt délután. Néhány gyermek 7- 17 óráig (ügyeleti időben is) itt van az intézményben. A csoportra nem jellemző az indokolatlan hiányzás. Ha hiányzik valaki, akkor azt a szülő előre jelzi. Általában a hiányzás oka betegség vagy elutazás.

Több programunk van a gyermekek számára az óvodai élet során délutánonként (lánytorna, fiútorna, úszás, lábtorna és zeneóvoda). Kirándulásokra, bábszínházi előadásokra és hangversenyre is jár a csoport, már év elejétől kezdve. Szeptemberben szüretelni is elmentünk. A szülők többsége érdeklődő, jóban van egymással, óvodán kívül is találkoznak.

D) Tematikus terv - sablon

Korcsoport:

Tevékenységi terület							
Téma		A külső világ tevékeny megismerése	Matematikai tartalmú tapasztalatok	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, tánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
	1. hét	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:
		Cél, - feladatrendszer:					
		Kiemelt fejlesztési terület					
		Módszerek, eszközök:					
	2. hét	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:

	Cél, - feladatrendszer:					
	Kiemelt fejlesztési terület:					
	Módszerek, eszközök:					
	3. hét	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:
	Cél, - feladatrendszer:					
	Kiemelt fejlesztési terület					
Módszerek, eszközök:						

	4. hét	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:
	Cél, - feladatrendszer:						
	Kiemelt fejlesztési terület:						
	Módszerek, eszközök:						

Megjegyzés, egyéb tevékenységek:

Játékbővítés:

Anyanyelvi játékok:

Fejlesztőjáték:

Kirándulás, séta:

*megjegyzés: A matematika tevékenységi területet ” A külső világ tevékeny megismerése” tevékenységterülettel együtt is lehet tervezni

E) Tematikus terv - minta

Korcsoport: osztatlan életkorú

Tevékenységi terület							
Téma		A külső világ tevékeny megismerése	Matematika	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, tánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mozgás
Ősz	1. hét	Tevékenység, téma: Séta alkalmával őszi megfigyelések a természetben. Termények gyűjtése. Az őszi változásainak megfigyelése, összehasonlítása a nyárral (napsütés, csapadék, szél, felhőzet). Beszélgetés az évszakokról és azoknak megfelelő viseletről (réteges öltözködés, ruhák színei, ruhák anyaga). Öltöztetős játékok.	Tevékenység, téma: Halmazok képzése meghatározott szempontok szerint. Elemek csoportosítása tulajdonságok alapján (nyári, őszi ruhadarabok, nyári, őszi időjárás elemei).	Tevékenység, téma: Gyulai Pál: <i>A szél és a Nap</i> (mese) Szilágyi Domokos: <i>Eső</i> (vers) Fésűs Éva: <i>Az évszakok</i> (vers)	Tevékenység, téma: <i>Essél eső</i> (mondóka); <i>Kiszáradt a diófa...</i> Hej, vára, vára... <i>De jó a dió...</i> Készségfejlesztés: Éneklési készség fejlesztése; tiszta éneklésre törekvés Zenehallgatás: <i>Hej, Dunáról fúj a szél</i> (magyar népdal);	Tevékenység, téma: Ecsetnyomok temperával, képalakítás (esik az eső, fúj a szél). Nyomdázás termésekkel. Terménykép készítés.	Tevékenység, téma: Akadálypálya felállítása az udvaron, kerülésük különböző vonalakban, teremben mászás, kúszás előre és hátra talajon és akadályokon, játékeszközökön. Futás akadályok megkerülésével. Játék: bújócska.
	Cél- és feladatrendszer: fogalmazzák meg a környezetről szerzett tapasztalataikat az adott beszédhelyzethez alkalmazkodva, az adott anyanyelvi szabályok betartásával. a környezet és természet megismertetése, megszerettetése és védelme. a tapasztalatszerzés biztosítása elsősorban a közvetlen környezetből. Az évszakok egymásutánosságát érzékelik meg, időbeli viszonyok érzékelése, udvariassági szokások erősítése: utcán való közlekedés szabályainak megismerése, gyakorlása; egymásra való odafigyelés, ehhez kapcsolódó irodalmi, zenei, vizuális alkotások, technikák megismerése, elsajátítása, gyakorlása. Váljanak örömforrássá az ábrázoló tevékenységek. Igényeljük, örömmel végezzék a mozgásos játékokat, feladatokat a szabadban; mozgásigény kielégítése.						

	<p>Kiemelt fejlesztési terület:</p> <p>megfigyelőképesség, együttműködő-képesség, gondolkodás, figyelem, memória fejlesztése, hallás utáni szövegértés, beszédkészség fejlesztése; szókincs bővítése, metakommunikációs jelzések azonosítása;</p> <p>az érzékelés pontosságának, kiemelés képességének fejlesztése; változás, összehasonlítás;</p> <p>éneklési készség fejlesztése a dalos játékok gyakorlásával, zenei emlékezet fejlesztése;</p> <p>zenehallgatóvá nevelés;</p> <p>színérzék, finommotorika fejlesztése, kreativitásra, kitartásra nevelés;</p> <p>állóképesség, reagálás, gyorsaság, egyensúlyérzék fejlesztése, lábboltozat erősítése.</p>					
	<p>Módszerek, eszközök:</p> <p>megfigyelés, bemutatás, beszélgetés, gyakorlás, értékelés;</p> <p>fényképezőgép, távcső, nyári és őszi ruhadarabok, őszi termékek, gesztenye, falevelek, bogyók, dió, tempera, ecset, rajzlap, csomagolópapír.</p>					
2. hét	<p>Tevékenység, téma: Tevékenység, téma: Tevékenység, téma: Tevékenység, téma: Tevékenység, téma: Tevékenység, téma:</p>					
A piac	<p>Mit ad nekünk ősze a természet? A zöldségek és gyümölcsök útja: szedés, eladás, tárolás.</p> <p>Őszi gyümölcsök vásárlása, piaclátogatás zöldségek darabolása, savanyúság készítése.</p>	<p>Számlálás 5-ös számkörben, halmazképzés, több, kevesebb, ugyanannyi, részhalmazképzés meghatározott tulajdonság szerint.</p>	<p>Demény Ottó: <i>Mihaszna a piacon</i> (elbeszélés);</p> <p><i>A répa</i> (orosz népmese);</p> <p>Sarkadi Sándor: <i>Édes ősz</i> (vers).</p>	<p><i>Encem, pencem</i> (mondóka); <i>Hej, a sályi piacon</i> (dalos játék); <i>Körtéfa</i> (dalos játék); <i>Erre csörög a dió</i> (dalos játék); Zenehallgatás: <i>Piros alma</i> (magyar népdal);</p> <p>Készségfejlesztés: Hangszínelismerés társak hangjának felismerése.</p>	<p>A piacon jártunk – élményrajz.</p> <p><i>A répa</i> című mese szereplőinek mintázása.</p>	<p>Fogójáték, futás feladattal, labdagurítás, elkapás, szökdélések.</p>
	<p>Cél és feladatrendszer: Alakuljon ki pozitív viszony, harmonikus kapcsolat a külső világgal. Szerezzenek olyan tapasztalatokat a külső világ felfedezése során, amelyek révén képessé válnak az életkoruknak megfelelő eligazodásra, tájékozódásra. Tudjanak egymásra figyelni, egymást végighallgatni. A környezet és természet megismertetése, megszerettetése, és védelme. Az őszi zöldségek, gyümölcsök megfigyeltetése piacon, zöldségesben, tárolásuk. Vásárlás, vásárlói szokások, gyerekek által történő kipróbálása. Legyen számukra örömforrás a mesehallgatás, a közös mondókázás, verselés. Valósuljon meg az esztétikai érzelmek átélése, az erkölcsi érzék fejlesztése a művészeti tevékenységek által. Alakuljon ki és fejlődjön képi – plasztikus kifejezőképességük, térbeli tájékozódó, komponáló és rendező képességük. Alakuljon ki a gyermekek játékos mozgáshoz való pozitív viszonya, szívesen, örömmel vegyenek részt szabad és kötött tevékenységekben.</p>					

	<p>Kiemelt fejlesztési terület:</p> <p>emlékezet, gondolkodás, megfigyelőképesség, mozgásképeségek, verbális képességek fejlesztése;</p> <p>számfogalom, kommunikációs készség, figyelem fejlesztése, relációs szókincs (több, kevesebb, ugyanannyi) gondolkodás, emlékezet fejlesztése;</p> <p>zenei hatású kifejezőeszközökkel, szókincsbővítéssel a gyermeki kifejezőkészség, a nyelvtanilag helyes beszéd fejlesztése, a gyermekek figyelmének, képzeletének fejlesztése;</p> <p>hangszínfelismerés, tiszta éneklés fejlesztése, ismert dalok játékos gyakorlása a megfelelő hangmagasságon;</p> <p>formaérzék, arányérzék, karakterérzék, térérzékelés fejlesztése, esztétikai érzékenység, kreativitás fejlesztése;</p> <p>motoros képességek fejlesztése, testi fejlődés biztosítása, mozgás megszerettetése: egészséges életmód kialakítása (mozgásigény, biztonság).</p> <p>Módszerek, eszközök:</p> <p>megfigyelés, beszélgetés, cselekvés, bemutatás, gyakorlás, értékelés, magyarázat;</p> <p>kosarak a bevásárláshoz, tálak, tompa hegyű kés, só, almaecet, cukor, bábok, nagyméretű répa, fejdíszek, kendő, dió, gyümölcskosár almával, agyag, rajzlapok, zsírkréta, filctoll, tornapad, szőnyeg, babzsák, labdák, 25 db tálka, munkalapok, nagy kosár gesztenye, makk, toboz, 5 közepes méretű kosár, rajzeszköz, terítő.</p>					
3. hét	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:	Tevékenység, téma:
Eljött a szüret	Őszi gyümölcsök betakarítása; szőlőszüret, mustkészítés. Gyümölcssaláta készítése. Felhasználás közben figyeljék meg a gyümölcsök formáját, színét, illatát, ízét!	Halmazok összehasonlítása forma, nagyság, alak, szín szerint (egész, rész, fél, negyed fogalma).	Benedek Elek: <i>Szóló szőlő, mosolygó alma, csengő barack</i> (az ismert mese dramatizálása); Csanádi Imre: <i>Alma</i> (vers); Kányádi Sándor: <i>Eljött a szüret</i> (vers).	<i>Hüvelykujjam almafa</i> (mondóka); <i>Lipem - lopom a szőlőt</i> (dalos játék); <i>Kiszáradt a diófa</i> (dalos játék); <i>Egy üveg alma</i> (dal); Zenehallgatás: <i>Ettem szőlőt</i> . Készségfejlesztés: Magas és mély érzékeltetése, kifejezése énekekkel, beszéddel.	Itt a szüret! temperás ujjnyomatok készítése egyéni és csoportmunkában. Szüretelni voltunk... élményrajz zsírkrétával, olajpasztellel.	Egyensúlyozó vonalon, vonalak között, járás padon, Játék: Csőszfogó.
<p>Cél és feladatrendszer: Az évszakok változásai, a népi megfigyelések, a hagyományörzés megfigyeltetése a szüret helyszínén. Alakuljanak ki azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti környezet megóvásához és megbecsüléséhez szükségesek. A tevékenység által megkívánt balesetmegelőző szokások kialakítása, saját és egymás testi épségének védelme. A környezet és természet megismertetése, megszerettetése, és védelme a szüret alkalmával. Gazdagodjon verbális kifejezőképességük, belső képi világuk, fantáziájuk az irodalmi élmények által, a gyermekek gyönyörködésén és érzelmeiken keresztül. Legyen számukra örömforrás a közös éneklés, a közös játék, a zene. Bővüljön élmény- és fantáziaviláguk és ennek képi kifejezése. Valósuljon meg a játékos mozgás szükségletének kielégítése.</p>						

	<p>Kiemelt fejlesztési terület: megfigyelőképesség, értelmi képességek fejlesztése, ok-okozati összefüggések feltárása, beszédkézség fejlesztése problémaérzékelés, a probléma-megoldási képesség fejlesztése; az alkotó, divergens gondolkodás kezdeteinek alapozása megfigyelőképesség fejlesztése; gyermekek érzelmeit gazdagító irodalmi élmény nyújtása, a közös versmondással, dramatizálással az irodalom megszerettetése, az együttműködő-képesség fejlesztése, nagymozgások fejlesztése; zenei emlékezet fejlesztése, zenehallgatóvá nevelés, hallásfejlesztése: magas-mély érzékeltetése; színérzék, finommotorika fejlesztése; esztétikai érzék alakítása, tolerancia, kooperáció fejlesztése; téri tájékozódó képesség, egyensúlyérzék, figyelem, önfegyelem, kommunikációs képesség, együttműködő képesség fejlesztése.</p> <p>Módszerek, eszközök: megfigyelés, beszélgetés, eszelekvés, magyarázat, szemléltetés, bemutatás, gyakorlás, értékelés; kosarak, vödörök, kis- és nagyméretűek, olló, kancsó, tálka, 25 db szűrő, 25 db tányér, tompa hegyű kés, tálak, terítő, kistányérok, kanál, famentes rajzlap. 3 db A/3 méretben a nagyoknak, 2 db csomagolópapír a középsősöknek és a kicsiknek, tempera (piros, sárga, zöld, barna) gyermekeként kis tálkában már megfelelő állagúra kikeverve, tálcára rakva, víz, törlőruha, asztalvédő terítő, gyümölcsöstál szőlővel, túrós béles, must, poharak, színező lapok, gyurma, kalap, bot, almáskosár, tornapad, tornaszőnyeg, őszi gyümölcsök (egész, fél, negyed).</p>					
<p>4. hét Ősz az óvoda udvarán</p>	<p>Tevékenység, téma: Az óvoda udvarának megfigyelése, seprésben, a lehulló levelek eltakarításában segédkezés. Megfigyelhetik, a rovarok hogyan rejtőznek el télire.</p>	<p>Tevékenység, téma: A síkidomok (háromszög, négyzet, kör) felismerése, csoportszobában keresése</p>	<p>Tevékenység, téma: Csanádi Imre: <i>Levélsöprő</i> (vers) <i>Hegyről nevetés</i> (népköltés) Szutyejev: <i>Az alma</i> (mese)</p>	<p>Tevékenység, téma: <i>Most jöttem Bécsből...</i> játékméltés: <i>Bújj, bújj, itt megyek...; Ha én cica volnék...; Hipp, hopp...; Készségfejlesztés: a halkhangos kifejezése változatos módon, Zenehallgatás: Ugyan édes...</i></p>	<p>Tevékenység, téma: Levelek préselése, ragasztása nagy felületre, képi kompozíció Csutkababa, csuhébaba, kukoricaállatok készítése. Töklámpás faragása</p>	<p>Tevékenység, téma: Futójátékok az udvaron. Ügyességi játékok: udvari játékszereken függeszkedések, mászások, bújások. Dobóverseny: gyűjtött gesztenyével egykezes felsődobás „kukoricaállatok etetése”.</p>
<p>Cél és feladatrendszer: Alakuljon ki pozitív viszony, harmonikus kapcsolat a természettel. A tapasztalatszerzés biztosítása elsősorban a közvetlen környezetből. Fogalmazzák meg a környezetről szerzett tapasztalataikat az adott beszédhelyzethez alkalmazkodva, az adott anyanyelvi szabályok betartásával. Érvényesüljön a friss levegőn történő tapasztalatszerzés során a mozgás preventív hatása. Elsődleges feladatunk a környezet és természet megismertetése, megszerettetése és védelme. Alakuljanak ki az irodalmi érték befogadásával kapcsolatos szokások. Irodalmi élmény nyújtása által örömszerzés, gyönyörködtetés (a mesék, versek, népi mondókák). Valósuljon meg a tevékenységi formák közötti koncentráció. Alakuljon ki érdeklődésük a zenei tevékenységek iránt. Formálódjon zenei ízlésük, esztétikai fogékonyságuk. Fejlődjön képi gondolkodásuk, manuális képességeik. Fejlődjenek testi képességeik.</p>						

	<p>Kiemelt fejlesztési terület:</p> <p>együtműködési képesség fejlesztése; megfigyelőképesség, mozgásképeségek fejlesztése; beszédképesség fejlesztése, szókincs bővítése, a szép iránti fogékonyság felébresztése, kommunikációs képesség fejlesztése; hallásfejlesztése: halkabb-hangosabb gyakorlása, tiszta éneklési készség fejlesztése, mozgásfejlesztés, zenei emlékezet fejlesztése; arány-, formaérzék fejlesztése, kompozíció kialakítása egyéni megoldások kibontakoztatása: fantázia, figyelem, kitartás, finommotorika fejlesztése; gyorsaság, ügyesség, állóképesség, mozgáskoordináció fejlesztése; differenciálás, játékos ismeretátadás síkidomok (háromszög, négyszög/négyzet, kör) felismerése, színismeret fejlesztése.</p> <p>Módszerek, eszközök:</p> <p>megfigyelés, beszélgetés, cselekvés, magyarázat, szemléltetés, bemutatás, gyakorlás, értékelés; seprűk, gereblyék, lapátok, kosarak, alma kosárban, száraz és préselt falevelek, süttők, kukoricacsutka, -szár, hurkapálca, kukoricacsuhé, udvari játékok, gesztenyék, karika, kötöző eszköz, síkidomok a gyermek létszámának megfelelően, kígyós kép és a hozzá tartozó logikai készlet, feladatlapok, ragasztó.</p>
<p>Megjegyzés, egyéb tevékenységek:</p> <p>Játékbővítés: érzékelő játékok, hallás, tapintás, szaglás alapján. Piacos játék, zöldségek, gyümölcsök, vásárlása. Építés, téralakítás, labirintuskészítés terményekből (kukoricacsutka, gesztenye, bab stb.). Szerepjátékok élmény alapján: szüretelünk, mustot készítünk, vendégeket várunk...</p> <p>Anyanyelvi játékok: Hallgassuk meg a szél hangjait (lány szellőtől az orkánig)! Próbáljuk meg utánozni a hallottakat különböző hangerővel! Nyelvtörő játék: <i>Cseresznye mag, meg meggy mag...</i> Találós kérdések őszi gyümölcsökről, zöldségekről; Időjárás jelentés: Az óvónő mond egy szót, amire a gyerekek jelzöt mondanak (pl.: eső – szemerkél, csepereg, zuhog, szakad stb.). Kakuktkojás (őszi gyümölcsök, zöldségek; nyári, őszi ruhadarabok, szüreteléshez használt eszközök)</p> <p>Fejlesztőjáték: évszakkocka. Az évszak jellemző jegyeit rárajzoljuk a kockára. A gyerekek dobak a kockával, a dobott képről kell mondatot alkotni. Vásárlás a piacon: zöldségek, gyümölcsök párosítása vásárlás során. Készítünk gyümölcsdominót, memóriakártyát, szüreti társasjátékot. Keresd a párját! Gyűjtünk különböző színű és formájú terméseket, terményeket. Keressünk a csoportszobában adott dolgokhoz hasonló tárgyat a formája vagy színe alapján! Visszajött a levél: minden gyermek választ egy levelet, amit körbe helyeznek el a földön. Szétszóródnak, majd körbejárással megkeresik a saját levelüket.</p> <p>Kirándulás, séta: szüretelés, piaci látogatás, séta, udvaron tartózkodás alkalmával őszi megfigyelések végzése</p>	

F) Projektterv (minta)

Projekt címe: Milyen színűre Fess-Elek?

Projekt tartalma: Megfigyelések, tapasztalatok, kísérletek a színekről, színekkel.

Korcsoport: nagycsoport

Időkeret: három hét

GYŰJTŐMUNKA, ÉLMÉNYEK, SZERVEZÉSI FELADATOK	A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE
<ul style="list-style-type: none"> - séták, kirándulások a városban, az erdőben (vadászház és környéke) - festőművészeti kiállítás látogatása, a Maghy Zoltán Galéria meglátogatása pl. - színes, mintás lapok, kartonok, különböző papírok - kísérleteinkhez: kémcsövek, pipetták, szódabikarbóna, ecet, ételfesték, pezsgőtabletta, étolaj, üvegek, különböző festékek - a színlaboratórium felállítása, felszerelése, köpenyek, védőszemüvegek, gumikesztyűk begyűjtése - színváltós gyertyák, tea- vagy kávéfilterpapírok - anyák napi köszöntő szervezése, ajándékok, meghívók (üveglapok a mandalához, festékek, szalagok, kartonok a meghívókhoz stb.) - készülődés és részvétel a ZÖLD HÉTEN 	<p style="text-align: center;"><i>MENNYI SZÍN VAN KÖRÜLÖTTÜNK!</i></p> <p>Lassan tavaszodik, színesedik a világ körülöttünk, s a színek sokaságát figyelhetjük meg környezetünkben és az egész világban. Megbeszéljük eddigi tapasztalatainkat, megfigyeléseinket a színekről, és sok-sok kérdésre keressük a választ, információkat gyűjtünk tapasztalásaink során pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - milyen hatással vannak ránk a színek, pl. a zöld nyugtató hatású, a piros és sárga meleg, vidámságot árasztó stb.; - hányféle árnyalata lehet a színeknek (mi az árnyalat jelentése)? - melyek a sötét és világos árnyalatok? - mit jelent, hogy meleg és hideg színek, melyek ezek? - a föld, a víz, a levegő, a tűz színei; - mit jelent a rejtőzködő szín? <p style="text-align: center;"><u>SZÍNLABORATÓRIUMUNKBAN</u></p> <p>különböző kísérleteket végzünk a színek kölcsönhatásával, keveredésével kapcsolatban:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ecet, szódabikarbóna és ételfesték összeadásával színes habzást kapunk; - a tej, ételfesték, mosogatószer összeadásával csodálatos színkeverékeket hozunk létre; - lávalámpát készítünk víz, olaj, ételfesték és pezsgőtabletta segítségével; - a kémcsövekbe ételfestékkel színezett vizet teszünk, sötét és világos árnyalatokat hozunk létre a festék adagolásával;

SZABADJÁTÉK	
<p><u>Építőjáték:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyerekek különböző méretű és színű kockákból építhetnek házakat, más építményeket, a falakat egyénileg tervezett színes, mintás, festett „tapétákkal” díszíthetik, a házak falait „festhetik” a nagy festőecsetekkel, stb., egyéni fantáziájuknak megfelelően; - az asztalon makettek építhetnek a színes építőelemekből, legóból, a Java építőből stb. <p><u>Babaszobai játék:</u></p> <p>a gyerekek a színes poharak, szívószálak, színes szalvéták, szörpök, víz stb. használatával berendezhetik a KOKTÉL BÁRT, ahol színes, iható folyadékokat készíthetnek, vendégeket várhatnak.</p> <p><u>Színlaboratóriumban</u> önállóan, a szerzett tapasztalatok alapján kísérletezhetnek, ételfestékkel és különböző anyagokkal, megfigyelhetik azok kölcsönhatását, tapasztalataikat lerajzolhatják a „tudományos” falra.</p> <p><u>Társasjátékok</u> a témával kapcsolatban. Twiszter játékot készítünk, az előtérben játszhatjuk. Mi is készítünk játékokat (memória-, párosító, mátrixjátékot).</p> <p><u>Vizuális tevékenységek:</u></p> <p>színpörgettyűk készítése;</p> <p>színek mosódása a papíron, vágás, ragasztás stb.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - fehér színű virágot ételfestékkel színezett vízbe állítunk, mely egy bizonyos idő után megszínezi a virágot. <p><u>Matematikai tapasztalatszerzés:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - folyadék mérése számozott mérőeszközökkel a kémcsövekben; - a kísérleti anyagok adagolásának mérése, pl. evőkanállal, kiskanállal, pohárral, cseppenként, mérleggel stb.; - tárgyak, eszközök csoportosítása színek szerint, halmazok képzése; - számlálás gyakorlása, számképek és mennyiségek azonosítása; - bontás és pótlás alkalmazása; - kombinatorika a színekkel.

M Ű V É S Z E T I N E V E L É S	RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA		FEJLESZTÉSI FELADATOK		
	Rajzolás, festés:		I. szint	II. szint	
	<ul style="list-style-type: none"> - a színek erőteljesebb hangsúlyozása a krétával, ceruzával, festékekkel történő ábrázolások során; - „kedvenc színem” témában ábrázolás; - mandalák színezése, festése előre nyomott mintákkal, önálló elképzelés alapján; - ablaküveg festése, festékfoltokkal való kitöltése, erőteljesebb színek használata a kontúrozásra. 		Értelmi	<p>Emlékeztük, megfigyelőképességük fejlesztése a tapasztalatszerzések során. Analízis, szintézis képességének fejlesztése a színekkel való játékok során. Figyeljék meg az összefüggéseket, s bátran kérdezzenek.</p>	<p>Emlékeztük, megfigyelőképességük fejlesztése a tapasztalatszerzések során. Analízis, szintézis képességének fejlesztése a színekkel való játékok során. Figyeljék meg az összefüggéseket, s fogalmazzák is meg észrevételeiket; bátran kérdezzenek.</p>
			Kommunikációs	<p>Beszédértés és a nyelvi kifejező-készség fejlesztése a beszélgetések, mesélés során. Szókincsük bővítése a színekkel kapcsolatban, a kísérletek során használt kifejezésekkel. Bátran fogalmazzák meg és mondják el tapasztalataikat.</p>	<p>Beszédértés és a nyelvi kifejező-készség fejlesztése a beszélgetések, mesélés során. Szókincsük bővítése a színekkel kapcsolatban, a kísérletek során használt kifejezésekkel. Bátran fogalmazzák meg tapasztalataikat, mondják el élményeiket, folytassanak párbeszédet a tevékenységek során.</p>
	Vágás, ragasztás:		Szociális	<p>Az együtt tevékenykedés során a társas magatartás, az alkalmazkodás, kooperatív munka, tolerancia fejlesztése.</p>	<p>Az együtt tevékenykedés során a társas magatartás, az alkalmazkodás, kooperatív munka, tolerancia fejlesztése. Problémamegoldásuk, konfliktuskezelésük fejlesztése.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - színes „üvegű” szemüvegek készítése, egyéni tervek alapján - színpörgettyűk készítése; - anyák napi meghívók tervezése, készítése; - különböző mintájú színes lapok felhasználásával fantáziaképek, egyéni elképzelésű képek készítése; - a természettel, környezetvédelemmel, öltözködéssel kapcsolatos képek készítése; - színes kartonokból karikák vágása, összefűzése, s a fűzéssel dekoráljuk a csoportszobánk előterét. 				
Szöveg, fonás, fűzés:					
<ul style="list-style-type: none"> - körmöcskézéssel készített szövegekből képek, figurák készítése; - karmantyúfa (szövőfa) kipróbálása, báb készítése. 					
VERSELÉS, MESÉLÉS					
Ismétlés:					
<ul style="list-style-type: none"> - A csillagszemű juhász c. magyar népmese 					

	<ul style="list-style-type: none"> - Barak László: Időbolt c. vers - Gazdag Erzsébet: Mesebolt c. vers <p>Új anyag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Székely Dezső: Színes ceruzák c. vers - Katajev: Hétszínvirág c. mese - Lázár Ervin: Kék meg a sárga c. mese - A mesék síkbábokkal való eljátszása, dramatizálása - Versek az anyukák köszöntésére <p>Anyanvelvi játék:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szín-memória verbális változata - „Az én hétszín virágom.....azt kívánom, hogy...” 	<p>Mozgás</p>	<p>Szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése: labdára mozdulással.</p> <p>Finommotorikus mozgás fejlesztése a játéktevékenységek során.</p>	<p>Szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése: labdára mozdulással.</p> <p>Percepció fejlesztése: termélység, távolság fölmérése a labdavezetés során.</p> <p>Finommotorikus mozgás fejlesztése a játéktevékenységek során.</p>
<p>M Ú V É S Z E T I N E V E L É S</p>	<p style="text-align: center;">ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC</p> <p>Ismétlés:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hej vára, vára...ÉNÓ. 139. - Itt ül egy kis kosárba....ÉNÓ. 143. - Egyedem, begyedem....ÉNÓ. 18. <p>Új anyag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zöld paradicsom.....ÉNÓ. 181. - Sárga cukor, veres bor....ÉNÓ. 54. - Cifra palota...ÉNÓ: 306. - Ispiláng...ÉNÓ. 249. (anyák napi) - Öröm ünnep...ÉNÓ. 269. (anyák napi) <p>Zenei képességfejlesztés: <i>Hallásfejlesztés: dallambújtatás</i> hallható vagy látható jelre belső hallással éneklés, majd jelre hangosan folytatni. <i>Ritmusfejlesztés: ritmusvisszhang,</i> tá - titi különböző motívumainak visszatapsolása, s mondjuk is.</p> <p>Zenehallgatás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mi szél hozott...ÉNÓ.253. - Kis kece lányom...ÉZÓ. 17. 	<p>MOZGÁS</p> <p>Léglabda vezetése padon, pad mellett, padon haladás közben</p> <p>Futás: labdavezetéssel a padok körül, jelre</p> <ul style="list-style-type: none"> - padra állás - padra állás, labda leütése talajra, lelépés nélkül labda elkapása - labda körül futás labdaleütéssel egy helyben <p>Gimnasztika:</p> <ul style="list-style-type: none"> - alapállás padon, gyakorlatok labdával - mellső fekvőtámasz talajon, labdagörgetés váltott kézzel a kéztámasz körül - térdelőtámasz padon, labda térdhajlatba szorítása, lábemelés - sarokülésben jobb, majd bal láb előre nyújtása labda fölött <p>Főgyakorlat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy-egy pad körül körben folyamatos gyakorlatvégzés - labdavezetés padon előrehaladással - haladás padon oldalra, labdavezetés pad előtt, talajon - padpárokon oldalirányú haladás párokban, egymással szemben, homlokkal tartott labdával - labda gurítása padon hosszában, utána futás pad mellett <p>Játék: színfogók különböző variációi</p>		

G) Foglalkozási/tevékenységi terv - sablon

Az óvodapedagógus neve:

Csoport:

Tevékenységi forma:

A foglalkozás/tevékenység időpontja:

A tevékenység előzménye:

A tevékenység tartalma/témája:

A tevékenység célja, feladatai:

Nevelési feladatok:

Didaktikai feladatok:

Képesség- és készségfejlesztés:

Kapcsolat más területekkel;

Alkalmazott módszerek, eljárások:

Eszközök:

Felhasznált források:

A tevékenység/foglalkozás kidolgozása		
Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések

A melléklet lehetséges tartalma:

- szövegek, képek a források pontos megnevezésével;(pl. a mese, vers pontos forrása, esetleg csatolása),
- a feladatok, ábrák a gyermekeknek szánt formátumban;
- a tevékenységi tervben megadott nem saját feladatok pontos forrásának feltüntetése (pl. matematikai játékok):
- egyéb segédletek.

H) Foglalkozási/tevékenységi terv – Ének, zene, énekes játék, gyermektánc - minta

Az óvodapedagógus neve:

Csoport: vegyes életkorú

Tevékenységi forma: Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A tevékenység előzménye új dal: *Bújj, bújj, itt megyek...*; a halk-hangos különbségének kifejezése kézmozdulatokkal

A tevékenység tartalma/témája: új dal tanítása (ÉNO 131.): *Most jöttem Bécsből...* játékismétlés (ÉNO 183.): *Bújj, bújj, itt megyek...*; (ÉNO) 163. *Ha én cica volnék...*; (ÉNO 35.) *Hipp, hopp...; Ecc pecc ...*(ÉNO) Készségfejlesztés: a halk-hangos kifejezése változatos módon: kézjelzéssel, énekléssel, mozgással; Zenehallgatáa: *Ettem szőlőt...* (Törzsök Béla. : *Zenehallgatás az óvodában*)

A tevékenység feladatai:

Nevelési feladatok: esztétikai nevelés a hangerő megfelelő változtatásával, a mozgásokkal; tiszta éneklésre törekvés, közösségi érzés fejlesztése.

Didaktikai feladatok: az új dal bemutatása, eljátszása, az ismert énekes játékok gyakorlása, az ismert mozgásformák, téralakítási megoldások rögzítése (kör).

Képesség- és készségfejlesztés: az egyenletes lüktetés kifejezése járással, tapssal; a halk-hangos felismerése, kifejezése énekléssel, járással, dalfelismeréssel, a belső hallás és zenei emlékezet fejlesztése, a mozgásokkal, térforma alakításával a testséma fejlesztése.

Alkalmazott módszerek, eljárások: bemutatás, magyarázat, beszélgetés, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés.

Eszközök: kendő, „lapát”, metallofon, barkácseszköz, termények, termések, legó

A tevékenység/foglalkozás kidolgozása		
Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök. Megjegyzések
2p	Szervezési feladatok: A szükséges eszközöket előkészítem, a csoportszobát kiszellőztetem. A tevékenységhez a megfelelő helyet kialakítom a gyerekekkel közösen. Motiváció: A gyerekek az asztalnál lovas hintókat barkácsolnak, mások legóznak, autókkal játszanak. Játékba hívó énekkel: „ <i>Kör, kör kijátszik?</i> ”- képzeletbeli játékba hívom őket: „ <i>Sári néni utazik...</i> ” nevüket énekelem: „ <i>Máté bácsi utazik?</i> ”. Furulyával játszok egy dallamot: „ <i>Megy a kocsi, fut a kocsi...</i> ”	Kötetlen szervezeti keret. Frontális foglalkoztatási forma. Olyan helyszín keresése, ahol a tervezett játékok megvalósíthatók; Az eszközöket könnyen hozzáférhető helyre teszem, hogy ezek hiánya ne szakítsa meg a folyamatot. Játéktevékenységből indítok, hangulati előkészítést végzek, miközben ismert mondókákat, dalokat gyakorolunk, mely a gyermekek eszébe jut a játéktevékenységről.
5p	Kőralakítás, egymás köszöntése. A gyermekeknek pontosan ugyanazt kell visszaénekelniük, amit énekelek.	Ráhangolódás a témára, éneklésre. A többször alkalmazott „játékba hívogató” felkelti a gyermekek érdeklődését.

<p>3p</p>	<p>Új dal tanítása: Elmennek a lovaikért, hogy lovagolhassanak. „<i>Hipp, hopp, haja hopp...</i>” mondóka 3-szor. Hangosabban a mondókát egyszer ismétlik. „Hallom is, hogy a paciknak hogy kopog a patkója, a Rárónak meg a Fakónak.” Mondóka ismétlése 3-szor. „Megérkeztünk, de néhány lovat ki kell cserélni, mert nagyon elfáradt. Hallgassátok meg, milyen lovakat hoztam nektek!” Új dal bemutatása: „<i>Most jöttem Bécsből...</i>” A dal bemutatása 3-4x, majd közösen 2x, végül játékaival legalább 6-8x. Ekkor közösen is elénekeljük az új dalt, majd elmondom a játék szabályát. Gyakorlás: Körben haladva a gyerekek énekelnek, játszanak.</p>	<p>Visszhangjáték: A köszönésem ismétlik halkán, hangosan. Megnevezem a halk és hangos köszöntést egyaránt, hogy a gyermekben rögzüljön a különbség. Előkészület. Körbejárás mondókára egyenletes lüktetés kifejezése járással. Körbejárás mondókára oldalütögetéssel. Mondókázás közben lovagló mozdulattal fejezzük ki az egyenletes lüktetést. A játékoság, a gyermeki nyelvezet, kommunikáció fenntartja a gyermekek érdeklődését.</p>
<p>2p</p>	<p>Játékismétlés: Dalfelismerés dúdolásról: „<i>Bújj, bújj, itt megyek...</i>” Miután felismerték a dalt a gyerekek, tűzvívó gyermek kiszámlálása az „<i>Ecc, pecc...</i>” kiszámlálóval. Játékismétlés 5-8-szor.</p>	<p>A játékszabály szemléltetése. Akinek megérintem a vállát, annak éneklük a nevét, és annak kell fordulnia. A dal ismételt bemutatása játékkal. A dalos játék eljátszása a gyermekek igénye szerint.</p>
<p>9p</p>	<p>Készségfejlesztés: „Mivel elfáradtatok a játék során, üljetek le körbe a szőnyegre.” A metallofon hangszer bemutatása, 2 dal lejátszása a gyerekek feladata, hogy megfigyeljék a különbséget. Ó.: „Énekelünk már a lovakról, de tudunk dalt a kiscicáról is. „<i>Ha én cica volnék...</i>” Figyeljétek, és ti is énekeljétek velem, úgy, ahogy én játszom (halkan, hangosan)</p>	<p>Zenei hallásfejlesztés, játékoság biztosítása. Dallam és szöveg pontosságára ügyelni kell, ellenőrzök, javítok. A dal rövideje miatt a teljes dalt dúdolom, a zenei emlékezet fejlesztése érdekében.</p>
<p>5p</p>	<p>Új dal felidézése Ki emlékszik, melyik dalt játszottuk el a Bécsből jött lovakról? „<i>Most jöttem Bécsből...</i>” Zenehallgatás Hoztam nektek egy dalt ajándékba, mely egy őszi gyümölcsről szól. „<i>Ettem szőlőt...</i>” Elkészítés, dallamvisszhanggal.</p>	<p>Ismerős dallam játszása halkán, hangosan, a gyerekek velem éneklük a dalokat. Közös éneklés. Zenei emlékezet fejlesztése. Értékelés, dicséret.</p>
<p>5p</p>	<p>„Viszontlátásra!” A megelőző játéktevékenységhez, illetve a barkácsoláshoz visszairányítom a gyerekeket.</p>	<p>Előadásmódja: versszakonként halkán, majd hangosan.</p>
<p>4p</p>		<p>A szabad játék folytatása során ösztönzöm a gyerekeket a spontán énekelgetésre</p>

Források: Forrai Katalin: *Ének az óvodában*. EditioMusica, Budapest, 2006. (ÉNÓ)

Törzsök Béla: *Zenehallgatás az óvodában*. EditioMusica Budapest EMB, 2011.

I) Foglalkozási/tevékenységi terv – A külső világ tevékeny megismerése - minta

Az óvodapedagógus neve:

Csoport: vegyes életkorú

Tevékenységi forma: A külső világ tevékeny megismerése (környezet)

A tevékenység előzménye: beszélgetés az évszakokról és azoknak megfelelő ruhadarabokról, öltöztetős játékok, öltöztető baba készítése, őszi megfigyelések a természetben – az időjárás változásainak megfigyelése, átélése (óvoda udvarán, séták alkalmával, piaclátogatás során, szüreteléskor).

A tevékenység tartalma/témája: öltözködés az évszakoknak megfelelően.

A tevékenység feladatai

Nevelési feladatok: esztétikai érzék fejlesztése, közösségi érzés fejlesztése, a természethez való pozitív érzelmek alakítása – környezetünk megszerettetése, a „szép” megláttatása.

Didaktikai feladatok: az évszakok megfigyelése után játékos gyakoroltatás az őszi témakörében.

Képesség- és készségfejlesztés: beszédkészség, emlékezet, megfigyelőképesség fejlesztése, gondolkodás fejlesztése (összehasonlítás, megkülönböztetés, ok-okozati összefüggések).

Alkalmazott módszerek, eljárások: beszélgetés, szemléltetés, bemutatás, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés, ~~énekeset~~.

Eszközök: utazótáska, évszakoknak megfelelő ruhák, nagyméretű tiszta papírlap, zsírkréta.

A tevékenység/foglalkozás kidolgozása		
Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, foglalkoztatási formák, eszközök, megjegyzések
2p	1. Szervezési feladatok: Mesesarak kialakítása, rajzeszközök előkészítése, babaszobai öltöztetős játékba történő bevonás	Kötetlen szervezeti keret. A tevékenység gördülékenységét segítik az előkészített eszközök.
5p	2. Motiváció: Utazótáska bevitele a csoportszobába, közben éneklés: <i>Ősszel érik babám...</i> „Mit gondoltok, mi lehet ebben a táskában?” Minden gyermek elmondhatja, mire gondol.	A dal és az eszköz együttes alkalmazása felkelti a gyermekek érdeklődését.
5p	3. Megvalósítás: A ruhák szétválogatása évszaknak megfelelően, bepakolás az őszi ruhadarabokból. Az aktuális évszak ismertetőinek felelevenítése.	Kommunikációs készség fejlesztése. A gyermekek aktív bekapcsolódását serkenti a „titok” izgalma. A mikrocsoportos tevékenykedtetés során az őszi élmények felelevenítése, beszélgetés kötetlen formában.
5p	Minden gyermek választ egy ruhadarabot és el kell döntenie, hova kerüljön az. Kié lehet? (Van olyan ruhadarab, melyet a gyermekek szekrényéből tettem a táskába, felismerhetik saját ruháikat, egymásét is.)	Memória fejlesztése. Önálló döntés, önkifejezés elősegítése.

5p	<p>Kakukktojás játék. Ki kell választani öt ruhadarab közül, melyik ruha nem illik oda.</p> <p>4. Tevékenység lezárása, átvezetése, továbbélése:</p> <p>Rajzeszközök előkészítése. Papírlap leterítése a földre. Egy kiscsoportos gyermeket körberajzol 2-3 nagycsoportos, majd zsírkréttával „felöltöztetik” saját elképzeléseik szerint. Közben felidézzük a sétánkat a piacon, ott hogyan voltunk felöltözve.</p>	<p>Az öltözködési szokások alakulását segíti, az évszaknak megfelelően az ok-okozati összefüggések kifejezésével.</p>
10p	<p>Ismert őszi dalokat énekelhetünk, illetve verseinket, mondókáinkat ismételtetjük a gyerekek kívánsága szerint.</p> <p>5. Ellenőrzés, értékelés:</p> <p>Egyéni értékelés a munka közben történik. Csoportos értékelés szempontjai: eszköz-használat, évszaknak megfelelő öltöztetés.</p> <p>6. Játéktevékenység folytatása</p>	<p>Játékosság biztosítása a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően. Aki kitalálta, megsúghatja nekem.</p> <p>Megfigyelőképesség fejlesztése.</p> <p>Kreativitás, fantázia, forma-, arány- és színérzék fejlesztése. Finommotorika fejlesztése.</p> <p>Belső kép kivetítésének elősegítése. A feladat lépései közben folyamatos ellenőrzés, ha szükséges, segítségnyújtás, ennek következtében visszajelzést kap a gyermek a saját tevékenységéről.</p>
2p	<p>Babaszobai öltöztetős játék lehetőségének biztosítása, kibővítése, lehetőség felkínálása azoknak, akik reggel nem vettek részt benne.</p>	<p>Az értékelés célja, hogy a gyermek kapjon visszajelzést, megerősítést saját elgondolásairól, erősödjön önbizalma, figyelme társai iránt. Véleményalkotás formálása, kifejezőkészség, szókincs fejlesztése.</p> <p>Játékosság, játéktevékenység biztosítása a tanulási folyamat során a gyermekek motiváltságának függvényében.</p>

J) Foglalkozási/tevékenységi terv – A külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartamú tapasztalatok) - minta

Az óvodapedagógus neve:

Csoport: vegyes életkorú

Tevékenységi forma: A külső világ tevékeny megismerése-matematikai tartamú tapasztalatok

A tevékenység előzménye: tablókészítés, piaclátogatás, piacos szerepjáték, több, kevesebb, ugyanannyi, csoportosítások (5-ös számkör).

A tevékenység tartalma/témája: számlálás 5-ös számkörben, halmazképzés, több, kevesebb, ugyanannyi, részhalmaz képzés meghatározott tulajdonság szerint.

A tevékenység feladatai

Nevelési feladatok: egészséges életmód alakítása (mozgásigény, biztonság); érzelmi nevelés (pozitív attitűd, megértő légkör); erkölcsi nevelés: segítségnyújtás; értelmi feladatok: konkrét feladatok adása; anyanyelvi nevelés segítése.

Didaktikai feladatok: halmazok keletkeztetésének, összehasonlításának gyakorlása.

Fejlesztési feladatok: számfogalom, kommunikációs készség, figyelemfejlesztése, relációs szókinccs (több, kevesebb, ugyanannyi).

Alkalmazott módszerek, eljárások: beszélgetés, magyarázat, szemléltetés, ellenőrzés, értékelés, dicséret.

Eszközök: őszi tabló, kosarak, őszi termések, nagyméretű szőlővessző.

A foglalkozás kidolgozása		
Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, foglalkoztatási formák, eszközök, megjegyzések
3p	1.Szervezési feladatok: Eszközök előkészítése a mesesarokba. (kosárok, őszi termések, őszi tabló, melyet előtte játékidőben a gyermekekkel közösen készítettünk otthoni, gyűjtőmunkából származó képekkel).	Kötetlen szervezeti keret. Mikrocsoportos és páros foglalkoztatási forma. Zavartalan munkavégzés biztosítása. Megfelelő számú és minőségű eszközzel a manipulálás, majd ebből az elvonatkoztatás elősegítése. A megfelelő szemmagasság elősegíti a figyelmet.
2p	2. Motiváció: Őszi tabló elhelyezése a mesesarokban: mi van a kezemben? Idehoztam nektek a közös tablókat.	Egyéni verbális megnyilvánulások, vélemények a közös tablókészítésről. Figyelemfelkeltés és megtartás a cél.
5p	3. Frontális problémamegjelenítés: A tablón lévő képekről beszélgetünk: ki hozta, mennyit hozott, miért ezeket hozta. 4. Mikrocsoportos problémamegjelenítés: Felhívom a figyelmet kosaramban lévő őszi terményekre, melyeket együtt elhelyezünk az asztalon lévő ládába. A ládában lévő gesztenyék, makkok, tobozok megszámlálása. Próbálják a kosárokba és tányérokba egyenlően szétosztani, több legyen az egyikben, mint a	Beszélgetés. A gondolatok, érzések, élmények kifejezése, egymás türelmes meghallgatása. Az együttszámlálás segíti a rögzülést. A helyes számlálást segítem, mely akusztikus és vizuomotoros formában is rögzül. Feladatadással, kérdéssel a gyermeket gondolkodásra ösztönözöm.

<p>15p</p>	<p>másikban és utána fordítva. Manipulációk utasítás szerint játékos formában (termények mennyisége, melyikből hány darab van). Az 5 keletkeztetése, csoportosítások (megfejtették, hogy páratlan szám az öt). Nagycsoportosok bevonásával párban való tevékenykedtetés, lehet középsős vagy kicsi is a párja, azok közül, aki odament. A tányérből annyi termés kerül a kosárba, amennyit mondok, tapsolok, dobantok (összesen: 5).</p> <p>A kosárból pedig a tányérba helyezés: több, kevesebb variációk, annak megbeszélése.</p> <p>5. Tevékenység lezárása, átvezetése, továbbélése:</p> <p>Az egyik gyermek által hozott szőlőág megtekintése, a rajta lévő levelek megszámlálása, majd dalos játékra utalás az ág kapcsán. Elénekeljük a <i>Bújj, bújj, zöld ág</i> című dalt, és el is játsszuk, a gyerekek igénye szerinti alkalommal.</p> <p>Folytatható a piacos játék is.</p>	<p>Számlálás, megszámlálás, gyakorlása.</p> <p>Egyéni ötleteiknek kinyilvánításával erősödik önkifejező képességük, bátorságuk. A folyamatos dicséret, a helytelen lehetőségek gyermek általi kipróbálása, majd korrigálása segíti az önálló tapasztalatszerzést.</p> <p>A nagycsoportosok bevonásával segíthető a szocializáció, a munkavégzéssel járó felelősségérzet.</p> <p>A kiscsoportosoknak segítséget nyújtanak a nagyobbak.</p> <p>Fejleszti a fejben számolást, figyelemkoncentrációt, önkontrollt és szociális készségeket.</p> <p>Ellenőrzés, értékelés:</p> <p>Az egyéni és csoportos értékelés, dicséret egyértelműen pozitív, serkentő hatású, motiváló jellegű. További cselekvésre készíti a gyermekeket.</p> <p>Fontos, hogy a gyerekek élvezzék a tevékenységet, játékos legyen, mozgásigényt is kielégítsen.</p>
<p>10p</p>		

K) Foglalkozási/tevékenységi terv - Verselés, mesélés (mese) - minta

Az óvodapedagógus neve:

Csoport: vegyes életkorú

Tevékenységi forma: Verselés, mesélés (mese)

A tevékenység előzménye: piaclátogatás, nyelvtörők, anyanyelvi játékok mondogatása szabadidőben, szőnyegen való játék babakonyhának berendezve, beszélgetés a piaci sétáról.

A tevékenység tartalma/témája: A répa (orosz népmese).

A tevékenység feladatai:

Nevelési feladatok: erkölcsi érzelmek fejlesztése, a közös mesehallgatással, átéléssel együttes élmény nyújtása, a közösségi, érzés erősítése, az egymás iránti megértésre, megbecsülésre, türelemre nevelés, önkontroll fejlesztése.

Didaktikai feladat: az új mese bemutatása, megismertetése (kicsiknek), ismétlés (nagyoknak), a mesei elemek ismétlődésének érzékeltetése a színes előadásmóddal.

Képesség- és készségfejlesztés: szövegértés, rövidtávú memória, beszédképesség, szókincsbővítés, metakommunikáció fejlesztése.

Alkalmazott módszerek, eljárások: szabadjátékból indított motiválás, irodalmi élménynyújtás, bemutatás, beszélgetés, dramatizálás, értékelés.

Eszközök: ujjbábok, fejdíszek a mese szereplőit ábrázolva, nagyméretű répa, mosott, felkarikázott répa tányéron.

A tevékenység/foglalkozás kidolgozása		
Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
3 p	1. Szervezési feladatok: A manuális tevékenységhez az asztalok összetolása, leterítése, mesesarokban a padok elrendezése. Eszközök, kellékek elhelyezése: bábok, fejdíszek előkészítése, a lezárás eszközeinek kikészítése (a répa megkóstolásához, gyurma, rajzeszközök).	Kötetlen szervezeti keret. A gyermekek megérkezése előtt, hogy ne zavarja őket a szabadjáték során.
5 p	2. Motiváció: <i>Hej, a sályi piacon..</i> kezdetű dal éneklése és játékának kezdeményezése. A dal eléneklése, eljátszása, majd körben járással a mesesarokba vonulás. 3. Mesélési szándék bejelentése: Találós kérdés a réparól, majd „Tudok egy mesét a réparól, ami akkorára nőtt, hogy nem tudták kihúzni a földből. Gyertek, elmesélem!” 4. Mese bemutatása:	Megjegyzés: Fejleszti a dallamészlelést és a hallást. Erősíti az önbizalmat és az önkifejezést. Érdeklődést vált ki a gyerekekből a közös játék. A tevékenykedtetés a környezethez való pozitív viszonyulást segíti, a közös játéktevékenység megfelelő aktivitási szintet biztosít.

	<p><i>A répa</i> (orosz népmese)</p> <p>a) Bevezetés 1 p „Apóka elültetett egy répát a kertben, addig gondozta, beszélt hozzá, hogy nagyra nőtt.”</p> <p>b) Bonyodalom 1 p „Amikor már jó nagyra nőtt a répa, apóka ki akarta rántani a földből, de nem tudta.”</p> <p>c) Kibontakozás 1 p „Segítségül hívta anyókat, ketten húzták, de nem mozgott meg a répa. Azután már hívták unokát is, de szükség volt Bodri kutyára is, és Círmos cicára.”</p> <p>d) Tetőpont 1 p „De a répa még így sem mozgott meg. Hívták a legkisebbet is a háznál, egérkét.”</p> <p>e) Megoldás 2 p „Egérke is beállt, egy jó nagyot rántottak a répán, és az kifordult a földből.”</p> <p>5. Tevékenység lezárása, átvezetése, továbbélése:</p> <p>a) Újramesélés, pedagógus segítségével, dramatizálás. b) A szereplők elkészítése só-liszt gyurmából. c) Répakóstolás.</p>	<p>A gyerekek érdeklődését felkeltő módon. Mikroszoportos foglalkoztatási forma.</p> <p>Kommunikációs és beszédkésztség fejlesztése érdekében a mesemondás közben ügyelek a hangsúlyozásra, testtartásra, mimikára, a szöveg érthető elmondására, a tagoltságra, a tempóra. Az ismétlődő meserészt közösen mondhatjuk a gyerekekkel (közösségi érzés fejlesztése).</p> <p>Az újjásegítségével az érdeklődés fenntartása.</p> <p>A mese elmondása után a gyermekek kérésének megfelelően újramondás, illetve a dramatizáláshoz készített fejdíszek elővétele.</p> <p>A dramatizáláshoz szereplők választása, fejdíszek kiosztása. A mese eljátszása óvónői segítő - támogató attitűddel.</p> <p>A gyermekek önkifejezésének segítése. Közös játékos tevékenykedtetés.</p> <p>Katarzisz élménye manuális tevékenységgel összekötve (finommotorika fejlesztése).</p> <p>Segíti az új íz megismerését.</p>
--	---	--

L) Foglalkozási/tevékenységi terv - Mozgás - minta

Az óvodapedagógus neve:

Csoport: vegyes életkorú

Tevékenységi forma: mozgás

A tevékenység helyszíne: az óvoda tornaterme

A tevékenység előzménye: kúszás, csúszás, mászás talajon. A helyes testtartás alakulását segítő természetes mozgásformák gyakorlása játékos helyzetben az udvaron és a tornateremben.

A tevékenység tartalma/témája: A természetes mozgások gyakorlása eszközzel: kúszás, csúszás, mászás. Játék: kendőgyűjtés, „Szorgos pókok”.

A tevékenység feladatai:

Nevelési feladatok: a pozitív énkép, önkontroll erősítése; érzelmi nevelés (együttműködés, vidám légkör); értelmi nevelés (figyelem fejlesztése, a feladatok megértése, végrehajtása,).

Didaktikai feladatok: az ismert mozgásformák kiegészítő eszközzel történő végrehajtásának gyakorlása.

Képesség- és készségfejlesztés: vázizomzat erősítése, helyes testtartás kialakítása, kondicionális képességek fejlesztése (erő, állóképesség), térérzékelés, téri tájékozódás, testséma fejlesztése.

Alkalmazott módszerek, eljárások: magyarázat, bemutatás, gyakorlás ellenőrzés, értékelés.

Eszközök: puha, színes textilkendők, minden gyermeknek 1 db.

A tevékenység/foglalkozás kidolgozása		
Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	Nevelési-oktatói stratégia, a fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
5p	<p>A foglalkozás előkészületei: tornaterem kiszellőztetése, eszközök előkészítése, mosdóztatás, cipőfűző.</p> <p>Bevezető rész</p> <p>A szervezet bemelegítése, rávezető gyakorlatok (talpboltozat erősítése).</p> <p>Fejlesztési feladat: téri tájékozódás, perifériás látás, egymásra figyelés, alkalmazkodó képesség.</p> <p>Fogójáték: „Kendőfogó”.</p> <p>Fejlesztési feladat: gyorsaság, ügyesség, állóképesség, figyelem.</p> <p>Természetes mozgások gyakorlása</p> <p>Futás feladattal: össze-vissza futás jelre.</p>	<p>Foglalkozási forma: együttes csoportfoglalkozás.</p> <p>Gyakorlatvezetési mód: játékos, utánozó formájú.</p> <p>„Aki levette a cipőjét, vegye fel az üvegcipőjét és futás szabaddon! Nagyon figyeljetelek arra, hogy senkivel ne ütközzetek össze!”</p> <p>„Akinél a kendő van, az a fogó. Akit megfog, az viszi tovább a kendőt. Ha valaki fáradtnak érzi magát, felmászhat a bordásfalra, ha már kipihente magát, visszaállhat.”</p> <p>Differenciálás, nehezítés: ugyanez a feladat több kendővel.</p> <p>„A terem négy sarkában lévő kosarokból vegyetek el egy-egy kendőt! Fussatok a teremben össze-vissza és közben figyeljetelek, mikor tapsolok, mert ha meghalljátok, felém kell fordulni mindenkinek és mutatni fogom, mi lesz a feladat!”</p>

2 p	<p>„Polctörlés” kendőt tartva a kézben (tartásjavítás, nyújtás).</p> <p>Fejlesztési feladat: figyelem, önkontroll.</p>	<p>„Jó magasra nyúljunk fel a kendővel és „töröljük le” a polc tetejét egyik, majd másik kézzel. Álljatok fel és ismét fussatok szabadon!”</p> <p>„Üljetek le a talajra és húzzátok fel mindkét lábatokat! Vegyétek át a kendőt a térdetek alatt az egyik kezetekből a másikba! Nagyon ügyes, akinek nem esik le.”</p>
2 p	<p>„Kendőadogatás” (gerinc melletti tartó izmok, hasizom erősítése).</p> <p>Fejlesztési feladat: szem, kéz, láb koordináció.</p>	<p>„Álljatok fel és fussatok ismét szabadon, vigyázva egymásra!”</p> <p>„Térdeteken támaszkodva nyújtsátok jól előre a karokat és két kézzel a kendőtökre támaszkodva „porszívózzatok” előre hátra!</p>
2 p	<p>„Porszívózás” (gerinc melletti tartó izmok, hátizom erősítése).</p> <p>Fejlesztési feladat: erő, egyensúlyérzék.</p> <p>Karhúzás hátra</p>	<p>Álljatok fel és fussatok ismét szabadon!”</p> <p>„A hátatok mögött fogjátok meg két kézzel a kendőt és emeljétek, húzzátok felfelé a karokat!”</p>
2 p	<p>(gerinc melletti tartó izmok, vállöv erősítése).</p> <p>Fejlesztési feladat: erő, egyensúlyérzék, testséma.</p> <p>„Búgócsiga”</p>	<p>„Üljetek rá a kendőtökre és a hátatok mögött támaszkodva a kezetekkel lendítsétek meg magatokat, pörögjétek körbe, mint a búgócsiga! Álljatok fel és fussatok ismét szabadon!”</p>
2 p	<p>(gerinc melletti tartó izmok, hasizom erősítése).</p> <p>Fejlesztési feladat: ügyesség, figyelem.</p> <p>„Rollerezés” (lábizom erősítés).</p>	<p>Tegyétek a kendőt a talpatok alá, mintha az lenne a roller és „hajtsátok a rollert”, „csúsztsátok az egyik lábatokat a ronggyal együtt, a másik lábatokkal hajtsátok előre!”</p>
2 p	<p>Fejlesztési feladat: ügyesség, koordinációs képesség, egyensúlyérzék.</p>	<p>„Hasaljatok le a földre, a fületek mellett nyújtott karral, a rongyot ökölbe szorítva bokszoljatok előre mindkét kezetekkel váltakozva!”</p>
2 p	<p>„Fekve bokszt” (gerinc melletti tartó izmok, hátizom erősítése).</p> <p>Fejlesztési feladat: erő, kitartás.</p>	<p>„Álljatok fel óvatosan és indulatok el körben indián szökdeléssel! A kendőtöket hol az egyik, hol a másik kezetekben tartsátok!”</p>
3 p	<p>„Indiánszökdelés” (combizom, vállöv erősítése).</p> <p>Fejlesztési feladat: mozgáskoordináció keresztcatornák, állóképesség.</p>	<p>„Álljatok meg és hasaljatok le a földre! Nyújtott lábbal csúsztatok előre, mint a kukac! A kezetekkel segítsétek a haladást! Próbáljátok meg utánozni a kukac hullámozását!”</p>
2 p	<p>„Kukac” hason csúszás (gerinc melletti tartó izmok, hátizom erősítése).</p> <p>Fejlesztési feladat: figyelem, testséma.</p>	<p>„Maradjatok hason fekve és úgy kúsztatok előre, mint a katonák szoktak! Váltott kézzel és váltott lábbal próbáljátok előre haladni!”</p>
2 p	<p>„Katonakúszás” (gerincoszlop mobilizálása, tartásjavítás).</p> <p>Fejlesztési feladat: erő, állóképesség, egymásra figyelés.</p>	<p>„Amíg ti egy kicsit pihentek törökülésben, X és Y segítségével szétszórta elhelyezzük az összes kendőt a talajon. Ezek lesznek a legyek. Ti pedig a pókok. Amikor felemelem a kendőmet, ti, pókok induljatok el pókjárásban tenyéren és talpatokon támaszkodva és gyűjtsétek össze a „legyeket” a terem négy sarkában lévő pókhálóba (kosarakba)! Mindenki maga döntheti el, hogy a lábujjával fogja és viszi a legyet vagy a kezében tartva (differenciálás).</p>
2 p	<p>Játék</p> <p>„Szorgos pókok” természetes mozgások gyakorlása, négykézláb járás tenyéren, talpon).</p>	

2p	<p>(Egységnyi idő alatt –két perc– a csoportrekord megdőntése).</p> <p>Fejlesztési feladat: ügyesség, gyorsaság, együttműködés, állóképesség.</p>	<p>Amikor tapsolok, megnézzük sikerült-e együtt az összes legyet összegyűjteni.”</p> <p>„Nagyon jól játszottunk együtt, és el is fáradtunk egy kicsit. Most feküdjetek le a talajra, a hátatokra!</p> <p>Nyújtsátok ki a lábatokat és a karokat a fületek mellett a magasba! Nyújtózzatok úgy, mint a palacsinta a tányéron!</p> <p>Húzzátok össze magatokat!”</p>
9p	<p>Levezető</p> <p>„Palacsintanyújtózás”.</p> <p>Fejlesztési feladat: mozgásérzékelés (izomfeszülés, ellazulás).</p>	<p>„Keressétek meg a cipőtokeket és a zoknitokat és vegyétek fel. XY néniel (a csoport dajkája), mindenkinek szívesen segítünk. Aki készen van, elmehet a mosdóba és megmoshatja a kezét! A csoportszobában vizet is ihattok és XY néni a friss gyümölcscsel is kínál benneteket!”</p>
3 p	<p>Befejező rész</p> <p>Fejlesztési feladat: közösségi érzelmek (összetartozás, egymásra figyelés).</p>	

M) Foglalkozási/tevékenységi terv - Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka - minta

Az óvodapedagógus neve:

Csoport: vegyes életkorú

Tevékenységi forma: Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység előzménye: szüretelésen való részvétel, mustkészítés, Kányádi Sándor: *Eljött a szüret* című verse, a „Verselés, mesélés” tevékenységforma keretén belül

A tevékenység tartalma/témája: cím: Itt a szüret! - temperás ujjnyomatok készítése;

Munkaforma: egyéni és csoportmunkában.

A tevékenység feladatai:

Nevelési feladatok: a természet, a természetben végzett munka szépségének, hasznosságának átélése, esztétikai érzék alakítása, együttműködési képesség fejlesztése, önállóságra nevelés a nagycsoportosoknál.

Didaktikai feladatok: új technika megismertetése (ujjnyomat), gyakorlás, rögzítés: őszi gyümölcsök, szőlő- formai, színbeli jellegzetességeinek ábrázolása,

Képesség-és készségfejlesztés: fantázia, figyelem, kitartás finommotorika fejlesztése, formák alakítása, továbbfejlesztése, arány, forma, színérzék fejlesztése, kommunikációs képesség fejlesztése.

Alkalmazott módszerek, eljárások: bemutatás kicsiknek, beszélgetés, magyarázat, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés (pozitív megerősítés).

Eszközök: famentes rajzlap 3 db A/3 méretben nagyoknak, 2db csomagolópapír a középsősöknek és a kicsiknek, tempera, - piros, sárga, zöld, barna- gyermekeként kis tálcában már megfelelő állagúra kikeverve, tálcára rakva, víz, törülőruha, asztalvédő terítő.

A tevékenység/foglalkozás kidolgozása		
Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
2p	1. Szervezés:	A gyermekek bevonása az előkészületekbe a gyermek aktív részvételét segíti.
2p	Szükséges eszközök előkészítése, a tevékenység gördülékenysége érdekében (asztalok összetolása, leterítése).	
	2. Szerepjáték a csoportszobában, közben a szüreti, mustkészítési élmények felidézése.	Az emlékezet, a beszédkészség fejlesztése. A játékosság biztosítása, tevékenykedtetés.
	Motiváció:	A figyelem a témára összpontosul.
4p	Átvezetés a játékból az adott tevékenységi formába.	A célkitűzés rövid, érthető. Tartalmazza a témát és a technikát, segíti a vizuális probléma megértését.
	„Ettem szőlőt” c. dal eléneklése	
	3. Téma kitűzése:	A bemutatás elengedhetetlen, - a kicsik most találkoznak először a technikával, a többiek számára is kell a felidézése.
15p	Szüreti képet, festményt fogunk készíteni ujjnyomattal. Festékek bemutatása, színek megbeszélése. Figyelem- felhívás a festék	
		Koncentráció az irodalmi neveléssel.

<p>szétkenődésére, illetve a nyomás erősségére. Ujjnyomat bemutatása.</p> <p>4. Munka megindítása:</p> <p>Ujjtorna őszi mondókával, miközben a ruha ujját felhajtják. A nagycsoportosokkal felidézzük a szüret résztvevőit, a környezetet, a cselekményt, hangulatot, színeket. Az irányítás során a gyermek egyéni képességeinek, ötleteinek, megnyilvánulásainak figyelembe vétele. A kicsiknek több segítségnyújtás. (pl. segítem a mutatóujját a festékbe mártani). A munka elakadása során ötletet adok. (pl.: indát is lehet” rajzolni”a festékes ujj elhúzásával).</p> <p>3p Bármit alkot a gyermek, pozitív megerősítés alkalmazása munkája iránt.</p> <p>5. Utalás a munka befejezésére:</p> <p>Sürgetés nélkül felhívom a figyelmet arra, hogy van, aki elkészült, és a kész munkadarabokat áthelyezzük a demonstrációs sarokba.</p> <p>3p</p> <p>6. A munkák értékelése:</p> <p>Egyéni értékelés a munka közben történik. Csoportos értékelés szempontjai: jellegzetes formák ábrázolása (szőlő), forma, színek használata (mennyire változatos).</p>	<p>Az őszi színeinek az élmény felidézésével, a beszéd, gondolkodás összekapcsolásával a belső kép kialakulásának segítése.</p> <p>A kérdések személyre szólóak, új ötletek támogatása. (pl. a nagyok önként alakíthatnak 2-es, 3-as csoportokat a közös képzéshez, megbeszélhetik a témát). Az óvónői segítségnyújtás folyamatos (pl.: ujjak letörlése az új színhasználat előtt).</p> <p>Egyéni megoldások bemutatása a csoport számára.</p> <p>A kreativitást hagyom kibontakozni az életkori, egyéni jellemzők figyelembe vételével. Az értékelés célja mások munkáinak megbecsülése a saját mellett.</p> <p>Véleményalkotás formálása, kifejezőkészség, szókinész fejlesztése.</p> <p>Változatos arányok, színvariációk és nyomtatási pozíciók.</p>
--	--

N) Foglalkozási/tevékenységi terv - Verselés, mesélés (vers) - minta

Az óvodapedagógus neve:

Csoport: vegyes életkorú

Tevékenységi forma: Verselés, mesélés (vers)

A tevékenység előzménye: őszi megfigyelések, séta a piacra, a csoport szüretelni volt a szülőkkel közösen az egyik nagymamánál, mustot készítettünk a csoportban, só-liszt gyurmából szőlőfürtöt, őszi gyümölcsöket készítettünk, szőlővel kapcsolatos dalokat énekeltünk, őszi-szőlőfürtös társasjátékkal játszottunk, melyet együtt készítettünk a gyerekekkel.

A tevékenység tartalma/témája: Kányádi Sándor: Eljött a szüret című verse.

A tevékenység feladatai:

Nevelési feladatok: a szép iránti fogékonyság felébresztése, a gyermekek esztétikai érzelmeinek gazdagítása a gyermekvers művészi hatásaival, a gyermekek érzelmeit gazdagító irodalmi élmény nyújtása, a közös versmondással az irodalom megszerettetése, az együttműködő képesség fejlesztése.

Didaktikai feladatok: az új vers bemutatása, gyakorlása.

Képesség- és készségfejlesztés: zenei hatású kifejezőeszközökkel, szókincsbővítéssel, a vers nyelvezetével, a gyermeki kifejezőkészség, a nyelvtanilag helyes beszéd fejlesztése, a gyermekek figyelmének, emlékezetének, képzeletének fejlesztése.

Alkalmazott módszerek, eljárások: beszélgetés, magyarázat, bemutatás, szemléltetés, gyakorlás, cselekvés, értékelés.

Eszközök: gyümölcsöstál szőlővel, túrós béles, must, poharak, színező lapok, gyurma.

A foglalkozás kidolgozása		
Idő	A fejlesztő tevékenység felépítése, a foglalkozás menete	A fejlesztés módszerei, munkaformák, eszközök, megjegyzések
2 p	1. Szervezési feladatok:	A gyermekek kényelmes elhelyezkedése a mesesarokban, kör alakzatban.
2 p	Az irodalmi élmény befogadásához megfelelő helyszín biztosítása: mesesarok.	
	2. Motiváció:	Figyelemfelkeltés.
	A gyermekek kíváncsiságára, az átélt tapasztalatokra, a tevékenységvágyra építve: játékidőben a babakonyhai játék bővítése, szőlőfürtök keresése, majd a kedvenc szüreti dalunk eléneklése (óvónői éneklés, a gyerekek bekapcsolódhatnak).	A szüreti hangulat felidézése, az átélt élmények szerepjátékba ágyazottan a ráhangolódást segíti. A játékoság biztosítása, tevékenykedtetés, a környezethez való pozitív viszonyulás segítése, a közös játéktevékenységgel a szociális kompetenciák fejlesztése.
5 p	A túrós béles elővétele.	Kommunikációs és beszédkészség fejlesztése, valamint szókincsbővítés történik.
	Beszélgetés	
10 p	Az átélt élmények felelevenítése, a túrós bélesre, mustra külön kitérve.	A versmondás közben ügyelek a szöveghangsúlyokra, testtartásra, kiállásra, mimikára, a szöveg érthető elmondására, a tagoltságra, a tempóra.

	<p>3. Az új vers bemutatása: Kányádi Sándor: <i>Eljött a szüret</i></p>		<p>A versmondást összekapcsolom játékos utánozó mozgásokkal: pl. ivás imitálása, has simogatása, váll ütögetése, járás helyben, hátunkra dobjuk a puttonyt, kezünkkel utánozzuk a folydogálást. Ezzel biztosítom az érdeklődés fenntartását, játékosságot, mozgásigény kielégítését.</p> <p>A vers gyakorlása, globális módszerrel, mindig végig elmondjuk a verset, kapcsolva hozzá az utánozó mozgásokat. (5-6 közös ismételtetés).</p> <p>Differenciálás.</p> <p>A vers rögzítése, gyakoroltatása.</p>
	<p><i>Eljött a szüret. Itt van. Jó pohár mustot ittam.</i></p>	<p><i>Lepényt is ettem, édest, igazi túrós bélest.</i></p>	
5 p	<p><i>Kongatják, kong a donga. Indulok ki a dombra.</i></p>	<p><i>Hátamon öblös puttony. S még a Napból is must foly.</i></p>	<p>Folyamatos értékelés, dicséret, biztatás, segítségnyújtás.</p> <p>Hangulati fokozás a szüreti témával kapcsolatban, az irodalmi élmény felidézése, közös érzelemgazdagítás.</p> <p>Az új vers rögzítése.</p> <p>Az irodalmi alkotás továbbélésének biztosítása.</p>
	<p>A vers közös elmondása: a gyerekek folyamatosan kapcsolódnak a versmondásba, egyéni ütemben, képességük fejlettségének megfelelően.</p> <p>Nagycsoportosok párban, egyedül is vállalkozhatnak a versmondásra, segítséggel.</p> <p>4. Az új vers hangulatához kapcsolható, ismert mondókák felidézése a gyermekek önkéntes jelentkezése alapján.</p> <p>A héten tanult mondókák közös, egyéni elmondása:</p> <p>„Szüretelnek, énekelnek, láttál-e már ennél szebbet...”</p> <p>„Alma, alma, piros alma...”</p> <p>Az új vers közös elmondása.</p>		
2 p	<p>5. A tevékenység hangulati lezárása: Túrós lepény elfogyasztása-kóstolás.</p> <p>A további szabad játéktevékenység biztosítása. (babaszobában túrós béles sütése, mustkészítés).</p> <p>Az őszi társasjáték elővétele, melyet közösen készítettünk a gyerekekkel.</p> <p>Gyurmázás folytatása.</p>		

O) Vázlat a külső világ tevékeny megismerése: „MILYEN SZÍNŰRE FESS ELEK?” projekthez kapcsolódóan

Pedagógus neve:	Pur Mihály
Óvoda:	Napsugár Óvoda
Tevékenységi forma:	mikrocsoportos
A gyermekcsoport:	nagycsoport
A foglalkozás/tevékenység időpontja:	
A foglalkozás/tevékenység témája/tartalma:	Három kísérlet elvégzése a „színlaborban”
A foglalkozás/tevékenység cél- és feladatrendszere:	Különböző anyagok kémiai reakcióját kísérő színjelenség előidézése, megfigyelése; emlékezet, figyelem, koncentrációs képesség fejlesztése
A foglalkozás/tevékenység didaktikai feladatai:	Új ismeret nyújtása, gyakorlás, ismétlés, ellenőrzés, értékelés.
Nevelési feladatok:	Közösségi nevelés: kooperatív munkára való nevelés, az előzetes, közösen átélt élmények feldolgozása által a társra való odafigyeléssel, meghallgatással a tolerancia, közösségi érzés elmélyítése, szabálytudat, szabálykövetésre való nevelés Anyanyelvi nevelés: jól érthető, tiszta beszéddel történő mintaadás, szókincsbővítés
A tevékenység eszközei:	<u>Első kísérlet:</u> szódabikarbóna, többféle színű ételfesték, ecet, műanyag tojástartó, muffinsütő, pipetta, teáskanál, befőttesüveg, védőszemüveg, védőköpeny, gumikesztyű <u>Második kísérlet:</u> tej, többféle színű ételfesték, mosogatószer, kistányér, pipetta, fültisztító, az előző kísérlet során használt védőeszközök <u>Harmadik kísérlet:</u> 1 db gyári lávalámpa, 2 db üdítős üveg, olaj, víz, különböző színű ételfesték, pezsgőtabletta, törülköző, az előző kísérlet során használt védőeszközök

<p><u>A tevékenység felépítése</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Előzetes szervezési feladatok ➤ Megfelelő hely kiválasztása, kialakítása ➤ Eszközök előkészítése, a folyamatosság biztosítása érdekében ➤ Nyugodt légkör, jó látási, hallási viszonyok megteremtése <p><u>A tevékenység menete</u></p> <p>A videofelvétel elkészítéséhez szükséges kamera felkelti a gyerekek érdeklődését. A gyerekeket tájékoztatom a felvétel szükségességéről, miszerint a hajdúböszörményi Városi Televízió egy sorozatot készít óvodás gyerekekről, akik érdekes kísérleteket végeznek.</p> <p>Az érdeklődő gyerekek a projekt időszakában elsajátított szabályok betartásával előkészülnek az első kísérlethez.</p> <p><u>Első kísérlet:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A kísérlet megnevezése 2. A szükséges eszközök és anyagok előkészítése 3. Kísérlet végrehajtása: <ul style="list-style-type: none"> - a tojástartókba és a muffinsütőbe teáskanál segítségével a gyerekek kimérik a szódobikarbónát, - pipettákkal különböző színű ételfestékeket csöpögtetnek a szódobikarbónára, - utolsó lépésként kis mennyiségű ecetet öntenek az edényekbe. 	<p><u>Elemzés</u></p> <p>A projekt során már kialakított „színlabort” használom a tevékenység kiscsoportos formában való megvalósításának helyszínéül.</p> <p>A szükséges eszközöket ennek megfelelően kb. 5-6 fő gyermek részvételére számítva készítem elő.</p> <p>A nyugodt légkör, valamint a jó látási és hallási viszonyok megteremtése a kísérlet elvégzéséhez és megfigyeléséhez elengedhetetlen.</p> <p>A videokamera és a szituáció ismertetése megteremti a szükséges motivációt.</p> <p>A projekt során már több alkalommal használtuk a „színlabort” a kísérletek helyszínéül, a gyerekek megismerhették a védőfelszerelések használatát, fontosságát, így jelen tevékenység során már önállóan alkalmazzák. Szabálytudat fejlesztése.</p> <p>Korábbi tapasztalatok felidézésével a gyerekek megnevezik a kísérletet és közösen előkészítjük a szükséges eszközöket, mely fejlesztően hat hosszú távú memóriájukra, szériális emlékezetükre, figyelmükre.</p> <p>Mivel a kísérletet ismétljük az újdonság hatása már nem olyan erőteljes, mint első alkalommal, így nagyobb hangsúlyt fektethetek a pontos érzékszervi megfigyelésre.</p> <p>Az egyéni képességek figyelembe vételével osztom ki a feladatokat, ügyelve arra, hogy mindenki tevékeny részese legyen a kísérletnek.</p> <p>Differenciálás lehetősége feladatadással, illetve vállalással.</p>
--	---

<p>4. A kémiai reakció megfigyelése, a tapasztalatok megfogalmazása, megbeszélése</p> <p>5. Balesetvédelmi szabályok folyamatos betartatása</p>	<p>Beszédképesség, szókinccs fejlesztése.</p> <p>Gondolkodás fejlesztése, ok-okozati összefüggések megláttatása.</p> <p>Egymásra való odafigyelésre nevelés.</p>
<p><u>Második kísérlet:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A kísérlet megnevezése 2. Eszközök, anyagok előkészítése 3. Kísérlet végrehajtása: <ul style="list-style-type: none"> - porcelán kistányérokba tejet töltünk, - a tejbe különböző színű ételfestékeket cseppentenek pipetta segítségével a gyerekek, - minden tányérba egy csepp mosogatószer adagolnak az elegyhez, - végül fültisztító segítségével összekavarják a folyadékot. 4. A kémiai reakció megfigyelése, a tapasztalatok megfogalmazása, megbeszélése 5. Balesetvédelmi szabályok folyamatos betartatása 	<p>A gyerekek számára a második kísérlet is ismert, mivel a projekt során már egy alkalommal elvégeztük.</p> <p>Rávezető kérdések segítségével a „laborosok” megnevezik a kísérletet és a szükséges eszközöket közösen előkészítjük.</p> <p>Fejlesztési lehetőségek ugyanazok, mint az előző kísérletnél.</p>
<p><u>Harmadik kísérlet:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A kísérlet megnevezése 2. Eszközök, anyagok előkészítése 3. Kísérlet végrehajtása: <ul style="list-style-type: none"> - a láva lámpa működésének megfigyeltetése, 	<p>A harmadik kísérlet a gyerekek számára még ismeretlen, a tevékenység menetét én ismertetem, illetve az elektromos lávalámpa működésének megfigyeltetésével hangolom rá őket a kísérlet elvégzésére.</p> <p>A szükséges eszközöket közösen készítjük elő, a gyerekek folyamatos tevékenykedtetése a megfelelő motivációs szint elérését biztosítja.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - az előkészített üvegekbe vizet töltünk, majd étolajat, különböző színű ételfestékeket, majd végezetül belehelyezünk egy-egy pezsgőtablettát, - az üveg lezárása. <p>4. A kémiai reakció megfigyelése, a tapasztalatok megfogalmazása, megbeszélése</p> <p>5. Balesetvédelmi szabályok folyamatos betartatása</p> <p>A tevékenység lezárásaként a kísérlet elvégzésében résztvevő gyerekek magnéziumos pezsgőtablettából italt készítenek maguknak, majd elfogyasztják.</p>	<p>A kísérlet során a fejlesztési lehetőségek megegyeznek az előzőekben megfogalmazottakkal: megfigyelőképesség, percepciófejlesztés, beszédképesség, szókincsfejlesztés, gondolkodási műveletek (összehasonlítás, összefüggések értelmezése) fejlesztése.</p> <p>Az ellenőrzés és értékelés a tevékenység során folyamatosan történik, lezárásként a kísérlet egyik elemének felhasználásával vitamin italt készítünk.</p>
---	---

P) Komplex tevékenységi terv

Komplex óvodai tevékenység terve: *Élményfeldolgozás és tapasztalatszerzés az „ÁLLATOK” témakörben*

A tevékenység vezetője:

Korcsoport: osztatlan életkorú

A tevékenység ideje: október

A tevékenység helye:

A tevékenység műfaja: Élményalapú témafeldolgozás és tapasztalatszerzés irányított tevékenységekben, több nevelési terület integrációjára építve

A tevékenység témája: „Madarak” — A téma megjelenítése a művészetek eszközeivel

Integrált nevelési területek: A külső világ tevékeny megismerése – matematikai tartalommal; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka; verselés, mesélés; ének, zene, énekes játék, gyermektánc; mozgás

A tevékenység előzményei:

Élmény:

- 2014.10.04. Őszi kirándulás a csoporttal az „Állatok Világnapján”, bekapcsolódás az Európai Madármegfigyelő Napok (EMN) eseményeibe a helyszínen. Madárbefogás, madárgyűrűzés megfigyelése, madársimogatás. (*A külső világ tevékeny megismerése*)
- „Varázsjátékok” — Göbel Orsolya játéka nyomán /Göbel Orsolya 2009. Varázsjátékok I.- V. L' HARMATTAN KFT.

Tematikai:

- Fészek, tojások (*mindenki*), madarak, állatok (*idősebbek*) készítése főzött só-liszt gyurmából – (*Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka*)
- „Héja, héja vaslapát...” (ÉNO 194.) énekes játék ismétlése, „Madarak voltunk földre szálltunk (ÉNO 46.) - új mondóka gyakorlása – (*Ének, zene, énekes játék, gyermektánc*)
- „Móra Ferenc: A cinege cipője” – a vers meghallgatása több alkalommal – /Móra Ferenc, 2006. A cinege cipője – gyerekversek. Tóth Könyvkereskedés /- (*Verselés, mesélés*)

- Egyszerű futójátékok a témához kapcsolódóan, a mindennapi irányított mozgások során (baglyos, tyúkanyó – kiscsibék) - (*Mozgás*)
- Kirakók, memóriakártyák, állatos dominó, madaras kártyák - (*Játék*)

Technikai:

- Gyöngyfűzés, fonás (idősebbek)
- Ragasztás ragasztó stifttel (mindenki)
- Filctoll használat (mindenki)
- Vágás (idősebbek)

A tevékenység folyamatában megjelenő ismétlődő és új művészeti tartalmak:

- Deep Forest - Night bird. <https://www.youtube.com/watch?v=3xOrPQ5m5AU> (Utolsó letöltés 2014. 10.11.).
- Varró Dániel: „Badar madárhatározó” – vers-fűzér/részletek / Varró Dániel, 2012. Túl a Maszat-hegyen. MAGVETŐ Kft. Budapest.
- Szabó T. Anna: Cinege / Szabó T. Anna, 2012. MAGVETŐ Kft. Budapest.

A tevékenység típusa: új tapasztalatot szerző, gyakorló; alkalmazó, ismétlődő; rendszerező, kombinált

A tevékenység módszerei: szemléltetés, bemutatás, magyarázat, beszélgetés, megfigyeltetés, ellenőrzés, értékelés, gyakorlás, közös tevékenység

A tevékenység eszközei:

A ráhangolódáshoz, motivációhoz: selyem-, és tüllsálak, textíliák; madaras puzzle-k, állatos memória- és képes kártyák; strucctoll; CD-lejátszó és hangfalak; meseszőnyeg; madársípok; gyurma

Az alkotó tevékenységhez:

Stilizált, színes kartonból kivágott, a szárny és farok részénél lyuggatott madárformák – egyszerűbb, ill. részletezettebb (nagyobb felületű, több lyukkal ellátott) változatban; színes fonalak, méretre vágva tálcákon, ill. gombolyagban; ollók, filctollak; nagyméretű (a gyermekeknél valamivel nagyobb) csomagolópapírra felrajzolt, stilizált, emblematikus madárrajz; színes selyempapírból kivágott, nyújtott félellipszis formák („tollak”) tálcákon; ragasztó stifttek tálcán; állvány, és csipeszek az elkészült közös kép rögzítéséhez, bemutatásához; nedves kéztörölők.

A tevékenység szervezeti formája: kötetlen

A tevékenység munkaformája: (szakaszoktól függően) csoportos, mikrocsoportos, egyéni

A komplex tevékenység cél-, és feladatrendszerének nevelési területenkénti differenciált bemutatása

Tevékenységi terület, téma, tartalom	Kiemelt célok	Feladatok	A differenciálás, és az egyéni fejlesztés lehetőségei
<p>Fantáziajáték zenére Irányított és szabad mozgások, tánc, fantáziajáték a Deep Forest – világzenét játszó formáció- Night bird c. zeneművére.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kreativitás: asszociációs készség, absztrakciós képesség fejlesztése - Érzelmi élet, érzelmi biztonság támogatása, oldás - Élményfeldolgozás - Feszültségoldás - Önkifejezés támogatása 	<p>Előzetes, észleléses és érzelmi élményeikre és a gyermekek madarakhoz fűződő pozitív viszonyára építve feszültségoldó, vágyteljesítő, képzeleti képeket kívánok előhívni.</p> <p>Tudatos szintre hoznak érzelmeket, akár szavakkal, akár mozdulatokkal.</p> <p>Ráhangelődés az alkotó folyamatra.</p>	<p>Az idősebbek szavakba önthetik a képzeleti képeket. Megfogalmazhatnak érzelmeket.</p> <p>Fiatalabbaknak és introvertáltabb gyermekeknek módot ad zenén és mozgáson keresztül az önkifejezésre, pozitív érzelmek átélésére.</p>
<p>Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka – Stilizált, színes papírmadárformák díszítése fonallal, átfűzéssel és csomózással, további kiegészítése</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Finommotorika, keresztcsatornák (szem-kéz) működésének fejlesztése - Kulturális kompetenciák alapozása: komponáló készség, színérzék, arányérzék, formaérzék és esztétikai érzékenység fejlesztése, a kreativitás támogatása 	<p>A méretre vágás, átfűzés, csomózás technikájának megismerése és gyakorlása.</p> <p>A választható színek tetszőleges felhasználásával, ritmusok, harmóniák, kontrasztok képzése, alakítása.</p>	<p>Idősebbek, magasabb készségszintű, érettebb gyermekeknél a bemutatást követően önálló kézimunkázás, díszítés. Megerősítő, visszajelző, esetlegesen korrigáló visszajelzésekkel támogatva.</p> <p>Fiatalabbaknál, gyengébb képességűeknél többszöri bemutatás, tevőleges segítségnyújtás,</p>

<p>filctollrajzzal (egyéni munka);</p> <p>Papírmadár kiegészítése – montázstechnika, selyempapír-applikáció (csoportos munka)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Érzékszervi szférából: vizuális, taktilis érzékelés és a térirányok, relációk érzékelésének a fejlesztése - Csoportos munka: Együttesség, közösséghez tartozás érzésének erősítése, együttműködés támogatása, szabálytudat és alkalmazkodó képesség alakítása 	<p>A sűrűbb befűzés eredményével plasztikusabb munkák megvalósítása. a választható anyagok és mennyiségek által egyedi megoldások ösztönzése. A rajzzal történő kiegészítéssel további, egyéni megoldások támogatása.</p> <p>A közös, csoportos munka során a szociális érzelmek támogatása. Az együttesség, a közös eredményesség pozitív, társas és önbecsülést erősítő voltának megerősítő visszajelzése.</p>	<p>egyszerűbb alapformák és méretre vágott fonalak biztosítása. Őket nyomatékosabban ösztönzőm a közös munkába való bekapcsolódásra, ill. egyéni munkájuk rajzolással történő kiegészítésére.</p>
<p>Ének, zene, énekes játék, gyermektánc – „Madarak voltunk, földre szálltunk...”- a mondóka ismételt mondogatása, kapcsolt mozgással (egyenletes lüktetés) a motivációs lehetőségek között, a ráhangolódás szakaszában.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Akusztikus diszkrimináció és differenciálás fejlesztése, akusztikus relációk érzékeltetése, szeriális-akusztikus emlékezet fejlesztése - Ritmikai képességek fejlesztése, tempóérzékelés fejlesztése - Tiszta éneklési képesség fejlesztése - Zenei alkotókédv alakítása és támogatása 	<ul style="list-style-type: none"> - A mondóka többszöri, utánzó mozdulatokkal kísért gyakorlása során, majd a zenei relációk érzékeltetésére használva megvalósulhat a kreativitás érvényre juttatása, a zenei alkotókédvből fakadó élmények átélése. Módot adok egyéni ötletek megvalósítására, így téve változatosabbá a többszöri ismétlést. 	<p>Érettebbek, biztosabb zenei érzékűek találhatnak ki a többiek által utánzandó játékos ismétlődő, „madárutánzó” mozdulatokat.</p>

<p>„ Héja, héja vaslapát...”- az énekes játék választhatósága a befejező szakaszban</p> <p>Önmagában mindkét ismétlődő anyag spontán gyakorlására lehetőség nyílt a kézimunkázás, díszítés már elindított, részben önállóan végzett munkafolyamat közben.</p>	<p>- Hagyományörzés</p>	<p>- Ritmus-mozgás-ének együttesével az alkotókedv alakítása, az örömteli előadás élményének megtapasztalása, szerepvállalásra, önkifejezésre ösztönzés az énekes játékok gyakorlásakor.</p>	<p>Fiatalabbakat, vagy kevésbé szívesen szereplőket választhatunk az énekes játék során egy-egy körre a statikusabb (körben guggoló) kislibaszerpre, míg a gyorsak, vállalkozóbbak lehetnek a futókergetők.</p>
<p>Verselés, mesélés – „Badar madárhatározó” Varró Dániel jól ismert és kedvelt versfüzérének darabjait az alkotó tevékenység közben, egy-egy elkészült színes madarat „értékelve” mondogathatjuk.</p>	<p>- Érzelmi nevelés a művészet eszközeivel – humor! , örömeivel</p> <p>- Kognitív funkciók: Figyelem, észlelés és emlékezet, képzelet fejlesztése</p> <p>- Anyanyelvi nevelés – verbális képességek fejlesztése:</p> <p>- Beszédművelés: helyes artikuláció,</p> <p>- ,Beszédszervi mozgás fejlesztése, megfelelő beszédritmus alakítása</p>	<p>- A természeti környezet, a madarak világával kapcsolatos fogalomismeret felidézése, bővítése a versek mondogatásánál.</p> <p>- Varró Dániel erős ritmikájú, zeneiségű, friss humorú verseinek örömteli, belső késztetésből indított közös mondogatása, építve annak a vizuális nevelési alkotófolyamatra ható ösztönző transzfer hatására</p> <p>- Szabó T. Anna versét a későbbi tapasztalatszerzések előzményeként megismertetve, azt a jelen</p>	<p>- Önálló és társsal való versmondásra, előadásra ösztönzés Varró Dániel verseinél, építve a versek humorára.</p>

<p>Hangulattól és időtől függően Szabó T. Anna új versének elmondása (Cinege), 1-3-szor ismétléssel, ezzel a téma őszi végi folytatását is előre vetítve (Gondoskodás áttekintő madarainkról).</p>		<p>élményéhez kapcsoljuk, a későbbi felidézés, majd verstanulás előkészítésére.</p>	
<p>A külső világ tevékeny megismerése</p> <p>KÖRNYEZETI TARTALOM:</p> <p>A tevékenység teljes hossza alatt, leginkább az élményeket felidéző, belső képeket előhívó beszélgetések által. A közvetlen tapasztalatszerzésre a lehetőséget a kirándulás eseményei jelentették. Az ismeretek összegzésére, rendszerezésére nyílt mód a jelen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kognitív funkciók: figyelem, emlékezet, feladattartás, koncentráció és szerialitás fejlesztése - A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése: mennyiségi, formai, méretbeli, vizuális tulajdonságok felismerése és megnevezése - Térirányok, relációk érzékelésének fejlesztése - Az aktív és passzív szókinccs bővítése természettudományos 	<ul style="list-style-type: none"> - A természethez, az élővilághoz fűződő pozitív és felelősségteljes kapcsolat alakítása, mélyítése a témához kapcsolódó beszélgetések által is. - A természet, élővilág nyújtotta esztétikum felfedezése a téma kapcsán - Érzelmi nevelés: - Az élővilág, a környezet iránti pozitív, felelős érzelmek kialakítása; a gondozás felelősségének megtapasztalása; a kölcsönösség (ember – természet) és 	<p>A kézimunka munkadarabjai (sablonok, és fonalak) más-más</p>

<p>alkotó tevékenység több szakaszában.</p> <p>MATEMATIKAI TARTALOM:</p> <p>A színek kiválasztásával, komponálásával, sorozatokat, ismétlődéseket alakíthatnak. A számlálás a fonalak kiválasztásánál, a befűzéseknél gyakorolható. Becslés, mérés a fonalak méretre vágásánál, egymás mellé illesztésénél. A csoportos munka során a tollak formájuk szerinti elhelyezésével a téri irányok síkban történő leképezésére ad gyakorlási lehetőséget.</p>	<p>fogalmakkal, a tartalomhoz illő kifejezésekkel</p>	<p>egymásrautaltság jelentőségének felismertetése.</p> <p>- Matematikai fogalmak használatával élünk (a darabszámra, irányokra, méretre, formára vonatkozólag) a tevékenykedés során</p>	<p>előkészítettségi fokon állnak a gyermekek rendelkezésére.</p> <p>Így a hosszabb, összetettebb feladatot választó – várhatóan idősebb gyermekek - több matematikai jellegű problémával találkozhatnak.</p>
--	---	--	--

<p>Mozgás</p> <p>- Egyszerű, házas futójáték:</p> <p>Ház: A „tyúkanyó” kiterjesztett szárnyakkal.</p> <p>Futás szabadon: „kiscsibék” a gyerekek, jelre: „Héja!” a házba szaladnak – választható játékba kapcsolódás a befejező szakaszban.</p> <p>- Szabad nagymozgások: Az elkészült papírmadarak „röptetése” az óvoda udvarán</p>	<p>- Tájékozódó képesség fejlesztése, téri irányok átlátásának segítése, oldaliság ismeretének fejlesztése</p> <p>- Testsémaismeret mélyítése</p>	<p>- A nagymozgásokkal, dinamikával és lendülettel végzett tevékenység váljon öröm- és energiaforrássá a természetes mozgásokra épített játékokkal, játékos feladatokkal.</p> <p>- A motivációs keret érzelmi, ösztönző hatására a kitartás és terhelhetőség, állóképesség fokozódjon.</p> <p>- Legyen minél több lehetőségük a spontán, önkéntes és az utánpótlás révén megvalósítható természetes mozgások gyakorlására.</p>	<p>Fiatalabbak, bizonytalanabbak a biztonságérzetük miatt a „tyúkanyónál” guggolva csipegethetnek, csipoghatnak</p>
---	---	--	---

A TEVÉKENYSÉG VÁRHATÓ MENETE

I. KEZDŐ SZAKASZ	
Tevékenység várható menete:	Módszerek, munkaformák, megjegyzések:
<p><i>Szervezési feladatok, hely és eszközök biztosítása, előkészítése:</i></p> <p><i>Szervezés (részben már a gyermekek érkezése előtt):</i></p> <p>A manuális munka területének kialakítása, eszközök kikészítése</p> <p><i>Motivációs lehetőségek:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - gyurmából fészkek, tojások, madarak alakítása - színes selyemkendők, sálak, könnyű tüll anyag közepét összekötve, azok átalakítása „szárnyakká”, lehetőség a szabad mozgásra - madár – puzzle - állatos memóriakártya - madársípok→akusztikus játékok - strucctoll→páros, egyéni, taktilis - szenzitív játékok - az előző heti kirándulás élményeinek felelevenítése, beszélgetéssel, rajzolással - játék, mondókázás ujjbábákkal 	<p>A kezdeményezés tervezett helyének figyelemmel kísérése a szabadjáték során. Hosszabb, összetettebb, statikusabb (pl. konstruáló játék) indulásakor más helyszín ajánlása, a kezdeményezés kezdete előtt a hely szabaddá tétele.</p> <p>Az érkező gyerekek folyamatos fogadása.</p> <p>A folyamatos reggeliztetés befejezése.</p> <p>A konkrét motiváció kiválasztása a helyzettől, hangulattól függő.</p>
II. AZ ALKOTÓ MUNKA SZAKASZA	
<p>A tevékenység elején a sorrendet a <u>motiváció</u> határozza meg.</p> <p>Mozgásos fantázia, játékra invitálás. Téma: erdő - madarak</p> <p>Halk zene mellett az érzékletesen, egyszerűen, de pontosan szavakba öntött képzeleti képek megfogalmazása.</p>	<p>Kiinduló helyzet: „fészkében alvó, egész kicsinyre összehúzódkodó madár”(magzati póz)...</p>

- A képzeleti keretet megtartva (erdő – madarak) a „Madarak voltunk...”mondóka többszöri ismétlése. Madarak mozgását imitáló, egyéni gyermeki ötletek megvalósítására is lehetőséget nyújtó mozdulatsorok az egyenletes lüktetésre.

- „Papagáj –játék” – utánzásra épített anyanyelvi játék.

- Invitálás a vizuális neveléshez kötődő tevékenységre.

Célkitűzés:

1. Saját, röptethető vagy díszként felakasztható madarak elkészítése, díszítő kiegészítés fonalakkal, további árnyalhatóság filctollal.

2. A csoportszobát díszítő, óriási, széttárt szárnyú papírmadár ékesítése színes tollakkal/ selyempapír-applikációval/ Közös, csoportos munka, az egyéni kézimunkázás után.

A feladat bemutatással kísért megértetése:

Szabad, aktív mozgás: ”az erdő hangjaira, társai hívóénekére ébredő madár...repülés a fák fölé, a felhőkig.... találkozások..”

Záró helyzet: „napnyugtával a fészkeére visszazálló, megpihenő madár”

„Visszatérés” után az átélt élmények megbeszélése, az érzések és a belső, képzeleti képek szavakba öntése. Támogató kérdések.

Zenei relációk, a gyorsabb-lassabb; a halkabb-hangosabb érzékeltetése.

Egyszerűbbtől a többszótagos, nehezebben artikulálható szavak, szópárok, rövid nyelvtörők utánamondatása, jelezve a beszédritmust és tempót a csoportos gyakorlásnál. (pl.: lappantyú – sarkantyú)

A tér és a gyermekek szervezése a változó alkotó folyamathoz alkalmazva. Megfelelő, létszámhoz igazított hely biztosítása az asztaloknál.

- Az átfűzés, majd egyszerű csomókötés technikája, a fonal méretre vágásának módja és technikája, eszközhasználat, eszköz elhelyezés, munkafogások, javítási lehetőségek

- Felhívás a különböző szín- és hosszúságkombinációk lehetőségeire. A sűrítés, plasztikusabbá tétel módja (egy lyukba 3-4

A munkaeszközök kiosztása:A tevékenység technikai menete:

A szakmai fogások gyakorlatban történő bemutatása és a gyermeki munka figyelemmel kísérése,- különös tekintettel a részfeladatok sorrendjére.

Folyamatos motiváció:

madzag). Ösztönzés a kitartásra, türelemre, felhívás a feladat nehézségeire.

- A csoportos munkánál később egyéni vagy mikrocsoportos bemutatás történik, az időeltolódás miatt. Ott a ragasztás technikáját ismételve, felhívjuk a figyelmet a selyempapír tulajdonságaira.

- Több kistálcán papírmadarak és fonalak elhelyezése az asztalon, minden gyermek számára könnyen elérhetően.

- Időben később, az asztalok melletti parkettás területen a nagy, papírmadaras kép kiterítése; közelébe, kistálcákon a ragasztók és színes selyempapírformák elhelyezése.

- Átfűzés, fonalvégek keresztezése, bújtatása, a csomó meghúzása megfelelő erővel.

- A maguknak fonalat választó, azt méretre vágó idősebb gyermekeknek technikai segítségnyújtás – gombolyításnál, mérésnél.

- Alacsonyabb készségszintű és fiatalabb gyerekeknél segítség nyújtható az összes mozzanatnál, a saját próbálkozásra időt szánva.

- Javítás, korrigálás a tevékenység közben, szóbeli és gyakorlati folyamatos segítségnyújtás

- A csoportos munkánál ügyelni kell a megfelelő elhelyezkedésre, figyelve a kisebbeknél is az elérhető munkafelületre. Kor és méret szerint rendezem a papír köré, és részben a papírra a gyermekeket. Felhívom a figyelmet a készülő alkotás védelmére, és a megfelelő mennyiségű ragasztó használatára.

- Egyéni, személyre szabott értékelés

<p><u>A vizuális nyelvismeret elmélyítése:</u></p> <p><u>Lehetőség az integrációra: Verselés</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kiemelés, biztatás, megerősítés, folyamatos ötletadás - Egyéni megoldások figyelembevétele, értékelése - A különböző korcsoportok egymás feladatait kipróbálhatják, ha szeretnék - A játzó gyerekek érdeklődésének felkeltése. - Beszélgetés a megszülető munkákról - Színek, formák, irányok megnevezése - Varró Dániel „Badar-madárhatározójából”, ismert és népszerű darabok mondogatása /vörösbecy, vörös vércse, lappantyú.../ - Szabó T. Anna „Cinege” c. versének óvónői bemutatása / új versként/
<h3>III. BEFEJEZŐ SZAKASZ</h3>	
<p><u>Az elkészült munkák:</u> közös áttekintése</p> <p><u>A művek további élete:</u></p> <p>Az elkészült munkákat a gyerekek hazavihetik (előtte mód lehet az udvari „röptetésre”).</p> <p>A közösen feldíszített madár a csoportba kiállításra kerül., jól látható helyre.</p> <p><i>Lehetőségek a szabad játékhoz való visszatéréshez, „átmeneti” tevékenység ajánlások, további közös játéklehetőségek időtől és motiváltságtól függően.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - A témához kapcsolódó könyvek, albumok nézegetése - Lehetőség a szabad játékra a textíliákból készült madárszárnyakkal - „ Héja, héja vaslapát...” énekes játékra invitálás - „ Tyúkanyó ↔ héja” mozgás, házas futójáték - A motivációs lehetőségek közt szereplő bármelyik játéktevékenység újbóli felkínálása, azokon keresztül a szabad játékhoz való visszatérés támogatása.

A tevékenység tervének elkészítésében közreműködött Szerdahelyi Katalin óvodapedagógus.

Q) Reflexiók szempontrendszere

A reflexió alapvetően a tervek alapján megfogalmazott visszautaló értékelés: a terv és a megvalósulás összehasonlítása.

Három fő részre tagolható:

1. Az előkészítés reflexiói:

- Tervezéskor a tevékenységek, módszerek, munkaformák, eszközök, motiváció kiválasztásának okai (1., 2., 8. kompetencia)
- A tudatos differenciálás tervezés szintű megjelenése (2., 3., 4. kompetencia)
- Az előzmények (élmény, technikai, tudás, közvetlen tevékenységek) szerepe (1., 2., 4., 5., 6., 7. kompetencia)
- A gyermekcsoport összetételének, az egyéni sajátosságoknak a figyelembevétele (2., 4., 5., 6. kompetencia)
- Integrációs lehetőségek kihasználása (1. és 2. kompetencia)

2. A végrehajtás reflexiói:

- A tervben leírtak megvalósulása: konkrét tényekre támaszkodva, példákkal alátámasztva, lényegre törően megfogalmazva (2. kompetencia)
- A szervezés és a motiváció sikeressége, ennek okai (2. és 3. kompetencia)
- Konkrét személyiségjegyek fejlesztése az adott tevékenység, illetve a játéktevékenység segítése során, ennek tudatos kihasználása (3. és 4., kompetencia)
- Az irányított tapasztalatszerzéseket megelőző játéktevékenység alatt megjelenő tervezett, ill. spontán hangulati előkészítés, ráhangolás (1., 3. és 5. kompetencia)
- A játékosagra való törekvés érvényesülése a tevékenységekben (2. és 3. kompetencia)
- A cselekvésbe ágyazott ismeretszerzés, a játékos felfedeztetés, a kísérletezés, a gyerekek ismereteinek gyarapítása a tanulási folyamat során (1. és 3. kompetencia)
- A foglalkozás során megvalósított képességfejlesztések ismertetése (2., 3., 4., 6. kompetencia)
- A gyermekek aktivitása (2., 3., 7. kompetencia)
- Spontán helyzetek kihasználása, váratlan helyzetek ötletes megoldása (4. és 7. kompetencia)
- Az esztétikai fogékonyság, az erkölcsi nevelés, az érzelmi viszony alakításának megjelenése a tanulási folyamatban (3. és 5. kompetencia)
- A komplexitás megvalósítása (1. és 3. kompetencia)

- A gyermeki kreativitás megnyilvánulásának lehetőségei a tevékenységekben (3. és 4. kompetencia)
- A gyermeki szükségletek (pl. mozgásigény, biológiai szükséglet stb.) kielégítésének lehetőségei. (3. és 4. kompetencia)
- Közösségformáló helyzetek kihasználása, esetleges konfliktusok feltárása, konfliktuskezelés (3. és 5. kompetencia)
- A pedagógus ösztönző szerepe az önállóság, segítőkészség megjelenésében (3., 4., 5. és 6. kompetencia)
- A mozgásfejlesztés érvényesülése a különböző tevékenységekben (3. és 4. kompetencia)
- Kommunikációs képességfejlesztés, metakommunikációs eszközök alkalmazása (5. és 7. kompetencia)
- Az óvodapedagógus által irányított tevékenység légköre (3. és 5. kompetencia)
- A tevékenységek során az értelmi képességek fejlődésének segítése (3., 4. és 6. kompetencia)
- A választott eszközök, módszerek, munkaformák beválása a tevékenység során (1., 2. és 6. kompetencia)
- Az egyéni fejlesztés megvalósulása: tehetséggondozás, hátránykompenzáció (4. és 6. kompetencia)
- A gyermekcsoport viselkedése, magatartása, oldottsága, komfortérzete, ennek okai (3., 4., 5. és 6. kompetencia)
- A tevékenység produktumai – mellékletként fotó, felvételek csatolása (8. kompetencia)
- A tevékenységek során alkalmazott értékelések segítők, reális, az egészséges énkép kialakulását támogató jellege. (4. és 6. kompetencia)

3. Önértékelő reflexiók:

- A tevékenység tanulságai (2., 6. és 8. kompetencia)
- Korrekciók, lehetséges variációk, tovább fejlesztési lehetőségek (2., 7., és 8. kompetencia)
- Az óvodapedagógus munkájának eredményessége (2. és 7. kompetencia)
- A pedagógus egyéni erősségei, fejleszthető tulajdonságai és ismeretei (2., 7. és 8. kompetencia)

R) Reflexió a tematikus tervhez - minta

A tervezés, a döntések indoklása

A gyermekcsoport profiljának ismeretében, a nevelési, beszoktatási tervekben, tematikus és a foglalkozási tervek összefüggéseiben kellett a tervezés folyamatát elkészíteni. Mivel szeptember végén kezdtük a tematikus terv megvalósítását, a beszoktatási terv fő célkitűzését kellett szem előtt tartani: a gyermekek igényeit, szükségleteit (beszoktatás, visszaszoktatás), testi – lelki szükségleteik maximális kielégítését. Ezen kívül olyan egyéni, differenciált bánásmódot alkalmazni, mely minden gyermek személyiségéhez igazodik. Fontos szempont volt, hogy a gyermekek megszokják az óvodai életet, és itt jól is érezzék magukat az első perctől kezdve.

A szerető, elfogadó, nyugodt légkör; az óvónő irányító-szervező szerepe által biztosított állandóság, biztonság megteremtése; a minél több játéklehetőség, a szabad játék biztosítása; az óvodai szokásrendszer kialakítása, felidézése az év elején elengedhetetlen volt. Az előző évben igazi jó közösséggé vált a csoport, ezt meg kellett őrizni, a csoportkohéziót erősíteni. Az új kiscsoportosok fokozatos beszoktatása, a szülőkkel való állandó pozitív kapcsolat fenntartása is fontos volt.

Az aktualitásnak is meg kellett felelni, ezért a tematikus terv fő vonulata az „ősz” lett. Ez a téma alkalmat adott arra, hogy a gyermekek tapasztalati úton szerezzenek új ismereteket, illetve az előzetes tudásukra is támaszkodjak. Szülői értekezleten a szülőkkel közösen - előbb a gyermekek véleményét kikérve - szüreti projektet is beterveztünk. A tanulás tervezése során arra is figyelni kellett, hogy minél változatosabban tudjak ismereteket nyújtani, tevékenységeket felajánlani, megfigyeltetni, sétálni, kirándulni. A megismerési folyamat lépéseit szem előtt tartani: megismerés, tapasztalatszerzés, rögzítés, gyakorlati alkalmazás, értékelés. Az is szempont volt, hogy minél többet tartózkodjunk szabad levegőn, és minél több mozgáslehetőséget biztosítsak. A tematikus terv lehetőséget adott a téma kapcsán a komplexitás megvalósítására, a foglalkozási tervek egymásra építettségére, - igyekeztem így felépíteni a tervet. A szüreti projekttel még megvalósítható volt az is, hogy a hagyományokat, az ember által teremtett értékeket megőrizzük.

Olyan célokat tűztem ki, melyeket a 4 hetes tematikus terv megvalósítása során reálisan kivitelezhető. Pl.: a környezet, természet megismerése, az évszaki jellemzők megfigyeltetése, mindezek megszerettetése, védelme. Erkölcsei neveléssel kapcsolatban: figyeljenek egymásra, az utcán való közlekedési szabályok betartása során, a nagyok segítsék új beszoktatós kiscsoportos társaikat. Fogalmazzák meg a környezetről szerzett tapasztalatokat, az anyanyelvi szabályok betartásával. Ehhez kapcsolódó irodalmi, zenei, vizuális tartalmakat, alkotásokat ismerjenek meg, gyakorolják, ezek váljanak örömforrássá. Alakuljanak ki az irodalmi érték befogadásával kapcsolatos szokások. Irodalmi élmény nyújtása által örömszerzés, gyönyörködtetés volt a célom. A tevékenységi formák közötti koncentráció biztosításával a sokoldalú tapasztalatszerzést, az tudás mélyülését kívántam elérni. A gyermekekhez közelálló dalokkal, játékokkal az érdeklődésüket kívántam fokozni a zenei tevékenységek iránt. Mindeközben célom volt, hogy alakuljon zenei ízlésük, esztétikai fogékonyságuk. Élményeik vizuális megjelenítésére változatos témákat, technikákat terveztem képi gondolkodásuk, manuális képességeik fejlesztésére. Az alkalmazott módszerek segítségével kívántam bővíteni élmény- és fantáziavilágukat. Ezek képi kifejezése játékos formában segíti és finommozgásuk fejlődését.

A nagymozgásoknál olyan képességek fejlesztését céloztam meg, melyre már támaszkodhattam a régi gyermekeknél, az új kiscsoportosoknál pedig el lehetett kezdeni a megalapozást (pl.: együttműködő képesség, nagymozgások, állóképesség fejlesztése...).

A foglalkozások megtervezését úgy alakítottam ki, hogy céltudatosan figyeltem a fokozatosság elvére, a gyermekek életkori, egyéni sajátosságainak ismeretében. A csoport képessége, összetétele, fejlettsége azt is megkívánta, hogy a tervekben megjelenjen minden esetben a differenciálás, hiszen heterogén összetételű csoportról van szó. Ezek a foglalkozások egymásra épültek, általában hetente új témakört felölve (piac, szüret, óvoda környezete...). A foglalkozási tervek a 4. hét végére már jelentős tapasztalatokra, szokásokra épülhettek, gazdagodott a tanulási tevékenység tartalma.

Több oldalról megerősített tapasztalatszerzés lehetőségének megteremtésére törekedtem, és ügyeltem az óvodások érzelmvezéreltségére, arra, hogy a pozitív érzelmi hatások mély nyomot hagynak bennük, a tanulás folyamata is hatékonyabb így. Ezért a módszerek változatosságát is életkorukhoz, fejlettségükhöz kellett igazítani, minél játékosabban, cselekedtetés által, szemléltetéssel, közlési vágyuknak, és mozgásigényüknek kielégítésével is számolni kellett. Fontos volt a tervezés során, hogy kellően motiváltak legyenek a gyerekek, érdeklődésüket fenn kell tartani, hogy minél több gyermeket be tudjak vonni a tanulási folyamatba. Eszközöket még év elején inkább többet kell készíteni, szinte minden mozzanathoz, hogy ez is érdekeltté tegye a gyermekeket (főleg a kisebbeket) a foglalkozáson való részvételre.

A gyermekek képességeihez, adottságaihoz igazodó tevékenységek tervezése által a gyermekek sikerélményhez jutottak, ez erősítette pozitív énképüket. A közös feladatmegoldás erősítette a közösségi, baráti kapcsolatokban rejlő kedvező szociális hatást, ezáltal megvalósul az óvodai tanulás elsődleges célja: az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.

S) Reflexió a külső világ tevékeny megismerése foglalkozáshoz - minta

A foglalkozás tervezésénél figyelembe kellett vennem a vegyes életkorú csoport sajátosságait, az új kiscsoportosok beszoktatását, az „Ősz” témakörön belül a séták, kirándulások során szerzett tapasztalatokat, a meglévő ismeretek beépítését, a játékoságot. Az elmúlt időszak friss élményeire alapozva, olyan érzelmvezérelt érdeklődéskeltést alkalmaztam, mely számomra biztonságot jelentett, hogy a gyermekek motiváltak lesznek mind a tevékenységforma kezdetekor, mind a folyamatában is (dal, táska). Célom volt az őszi időjárás és az öltözködés ok-okozati összefüggéseinek játékos felfedeztetése, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzéssel a gyermekek tapasztalatainak gyarapítása. Eközben fejleszteni kívántam érzékelésüket, észlelésüket, megfigyelőképességüket, emlékezetüket, képzeletüket, beszédüket. A természeti és társadalmi környezet iránti esztétikai fogékonyságuk, a helyes erkölcsi és érzelmi viszony alakítása is célom volt. A komplexitásra törekedve szerveztem az ismeretek gyakorlati alkalmazására a játékos feladatmegoldást (ruhaválogatás), rajzos feladatot. A ruhák válogatása közben szándékomban állt a gyermekeket beszéltetni, azaz a kérdés-válaszadás módszerét alkalmazni. A kérdések megfogalmazásánál nagy gondot kellett fordítanom a tartalomra, a nyelvi megfogalmazásra és a sorrendre. A rajzolás, színezés közben a közösséggé formálódás elősegítése elsődleges volt számomra, mint ahogy az is, hogy tudjanak együtt dolgozni, fogadják el egymást, legyenek tekintettel kiscsoportos társaikra. Az eszközökkel, az egyéni sajátosságokhoz igazodó feladatokkal a komplex személyiségfejlesztést, a tevékenységbe ágyazott tanulási folyamat sikerességét szolgálta.

A gyermekek a dal hallatán és a jól megtömött, nagyméretű táska láttán mind odagyültek körém, két nagycsoportos kislány az éneklésbe is bekapcsolódott. Ők e területen kimagasló képességekkel rendelkeznek, tehetségesek. A találgatás, hogy mi lehet a táskában, a „titok” kíváncsivá tette őket, aktivitást váltott ki belőlük. Igazi munka folyt: válogattak, csoportosítottak, helyesen válaszoltak a kérdésekre. Természetesen a differenciálás itt is érvényesült, a kisebbek inkább a tevékenységbe kapcsolódtak be jobban, a nagyobbak el is mondták, megfogalmazták, hogy miért abba a csoportba került az adott ruhadarab. Úgyesen felelevenítették a közös kirándulás, séta megfigyeléseit, az élményeket, az évszak jellemző jegyeit. Legnagyobb tetszést az aratta, amikor az egyik kiscsoportos gyermek fel is próbált egy felnőtt méretű fürdőruhát. Ezen nagyokat nevtünk. Persze az élvezte legjobban, aki felpróbálta. Ezt a mozzanatot nem terveztem ugyan, de hagytam, hogy az adódó helyzettel éljenek, lehetőség nyílt az együttnevetésre, az esetleges feszültségek oldására. (Sok kisgyermek hátrányos helyzetű, nem mindig érkezik az óvodába kiegyensúlyozottan; ezek a váratlan helyzetek kompenzálhatják az otthonról hozott félelmeket, zárkózott viselkedést.) A közösségi érzés erősítésére felhasználható egy-egy ilyen mozzanat.

A rajzolás szintén erősítette ezt, sőt már megjelent az egymás megsegítésének lehetősége is. Nagycsoportosaim az új kicsiket maguk mellé engedték, igaz, ebben ők inkább csendes szemlélőként voltak jelen. A nagyobbak mondták kisebb társaiknak, hogy éppen akkor mely testrészt rajzolják, a színezésnél segítették őket a helyes eszközhasználatban. Honnan kezdődjön a körberajzolás, ki, mit kezdjen színezni. Természetesen az a kisfiú élvezte a legjobban ezt a részt, akit körberajzoltak társai. Itt is adódott egy váratlan helyzet, sokan szerették volna „körberajzoltatni” magukat. Az igazságosságot

keresve gyorsan döntenem kellett: a gyerekek által javasolt mondókával választottunk. Ezt minden kisgyermek elfogadta, így sikerült kiküszöbölni egy konfliktusforrást. Az őszi dalok éneklését a színezés közben a két nagycsoportos kislány kezdeményezte. (Ők énekeltek velem a foglalkozás elején.) A nevelési-tanulási folyamat minden mozzanatában éltem a buzdítás, dicséret, bátorítás lehetőségeivel. A visszajelzés során szerzett információknak a gyerekek örültek, az értékelés során alakult önértékelésük, énképük.

Legközelebb ügyelnem kell arra, hogy legalább két kisgyermeket rajzoljunk körül, és” öltöztessünk fel” zsírkrétával, mert az egy helyszínen sokan voltak, nem mindenkinek jutott akkora hely a színezéshez, amekkorára szüksége lett volna.

A környezeti kultúra megalapozásához ezzel a foglalkozással egy lépést tettünk előre, a gyermekek megértették az évszakhoz kapcsolódó alapvető összefüggéseket, természetesen életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelően. Végig aktívak voltak, élvezték a játékos feladatokat, és természetesen játékidőben a fél csoport babát öltöztetett, a nagyok közül többen öltöztetőbabákat, ruhadarabokat rajzoltak, színezték, nyírtak.

T) Reflexió a verselés, mesélés foglalkozáshoz - minta

A mese (foglalkozás) megszervezésénél kiemelt szempontnak tekintetem, hogy a kötetlen tevékenység egyidejűleg szól a kiscsoportos korúaknak és idősebb társaiknak egyaránt. A mese bemutatását ezért úgy terveztem, hogy mindvégig fenntartsa a tevékenységben résztvevők érdeklődését, figyelmét. Előadásmódommal nemcsak a cselekmény és szereplők érzékletes bemutatását kívántam megvalósítani, hanem a példamutató beszéd, hangsúlyozás, mimika és gesztus megfigyelését is. Nevelői szándékom szerint mindez mintaként szolgálhatott mindhárom korcsoport szókincs bővítéséhez és a nagyobbak utánzásán alapuló bábozásához, dramatizálásához. A tevékenységhez szükséges megfelelő teret és eszközöket úgy terveztem, hogy minden gyermek megfelelő távolságból, egymás megzavarása nélkül élvezhesse a mesemondásomat, és lehetősége legyen a vonzó eszközök megérintésére, kipróbálására, majd az ujjbábokkal, fejdíszekkel való önálló mesemondásra.

A foglalkozás sikere, a gyermekek aktív részvétele igazolta, hogy a tervezés reális volt a választott mese, a helyszínek és a differenciált képességfejlesztés tekintetében. Az énekekkel, dalos játékkal megvalósított motiválás pozitív beállítódást eredményezett a közös mesehallgatáshoz, majd a dramatizáláshoz. Egy nagyobb méretű, természetes anyagból varrt répával erősítettem meg a motivációt az új kiscsoportosok miatt, mely hatalmas sikert aratott. A gyerekek egyből körém gyűltek és megsimogatták. Ezt követően a mesepadon ülve a répával együtt hallgatták és figyelték a mesét. A nagyméretű répa elhelyezésére legközelebb jobban oda kell figyelnem, hogy segítség (dajka) igénybe vétele nélkül megvalósuljon az eszköz használata.

Egy beszoktatós kisgyermek kivételével mindenki jelen volt a kezdeményezésen, ám játéktevékenysége közben ő is folyamatosan figyelemmel kísérte a csoport tevékenységét. A szemléltető eszközként használt ujjbábok az érdeklődés fenntartását szolgálták, mely maximálisan elérte célját, a jelenlévő gyermekek - még a kicsik is - végig kitartóak voltak. Hozzájárult a szervezés és megvalósítás sikeréhez, hogy a nagyok már ki tudták várni, hogy rájuk kerüljön a sor, és bízattva, segítve a kicsiket hallgatták végig a mesét az ő előadásukban. Számítottam rá, hogy ezek után a kiscsoportosok elfáradnak, figyelmük lankad, ezért jó megoldás volt a rajzzal, gyurmázással való visszavezetésük a játékba. A nagyokkal és néhány érdeklődő kicsivel így nyugodtan folytathattuk a dramatizálást, melynek során lehetőség volt a mese többszöri eljátszására, a mesei fordulatok kifejező előadására, beszédfejlesztésre. (Három alkalommal a dramatizálás, egy alkalommal a mese bábozása biztosította az élmény továbbélését.) Eredménynek tartom, hogy a csoportban érezhetően megnyilvánultak a pozitív közösségi érzelmek pl. türelem, figyelem egymás iránt, egymás segítése, önzetlenség. Az esztétikai élmény szinte az egész délelőttre hatást gyakorolt. Még sokáig mondogatták a szófordulatokat, rajzban, plasztikai munkáikban megjelenítették a közös élményt.

U) Reflexió: A tematikus terv és a foglalkozások megvalósulásának értékelése – minta

A tematikus terv megvalósítását a visszazoktatási terv és a nevelési terv –a már említett prioritásainak– figyelembe vételével kezdtem: egészséges életmódbeli szokások megalapozása, fejlesztése; a mozgás és játéktevékenység elsődlegessége; a közösségi érzés továbbfejlesztése; az erkölcsi szokások megalapozása; az anyanyelv komplexitásának érvényesítése minden területen; az értelmi képességek fejlesztése, a gyermekek aktuális szintjének megfelelően (vegyes csoportról lévén szó).

Céljaink eléréséhez vezető folyamat ezek nélkül kivitelezhetetlen.

Az első hét tanulási folyamata az őszi időjárás megfigyeléséről szólt. Az udvaron, séták alkalmával sikerült ezt megvalósítani, miközben ügyeltem életkori sajátosságaikra (szemléletes, cselekvő gondolkodás). Gyűjtögettünk őszi leveleket, terméseket, játszottunk az avarban, szabadban tornáztunk. Tevékenykedtetés volt bőven! Legjobban az udvari mozgásos tevékenységforma tetszett a gyermekeknek, de legközelebb ügyelem kell arra, hogy az új, kiscsoportosaim előzetesen jobban ismerjék meg az udvari játékeszközöket. A kiscsoportosaim jobb feladat megértését segítette volna az, ha a gyűjtögetés párban történik, nem egyénileg (pl. a nagycsoportos a kiscsoportos társával gyűjtse a terméseket a kosárba)! Ez sok értetlenség, konfliktus megelőzését segíthette volna.

A külső világ tevékeny megismerése és a matematikai jellegű ismeretekkel történő összekapcsolódás azonos témán belül sikeresnek bizonyult. Játéknak fogták fel: egymást, és az öltöztető babákat beöltöztették őszi ruhadarabokba, a nagyobbak - a differenciált feladatadásnak megfelelően - már válogattak a nyári-őszi ruhadarabok közül, időjárási elemeket soroltak fel, csoportosították azokat. Itt már a tehetségesebb gyermekeket céloztam meg. Anyanyelvi kultúrájuk rengeteget fejlődött. Új fogalmakkal ismerkedtek meg, melyet, tevékenység közben meg is ismerhettek (pára, avarszőnyeg...). Verseink, meséink, közös éneklésünk, és a festési próbálkozások szintén örömteli érzést váltottak ki gyermekeinkből. Leginkább az „ujjnyomok temperával” aratta a legnagyobb sikert, hiszen a kicsik ekkor még csak ismerkedtek a festéssel. Nagycsoportosaink kész alkotásokat készítettek: „Szél fújása”; „Futkározás az avarban”; „Bágyadt napsütés”; „Szakad az eső” és egyéb kreatív témák.

Eszközeink közül a legnagyobb sikert a távcső és különböző méretű, formájú őszi - nyári humoros ruhadarabok alkották.

Mély nyomot hagyott a gyermekekben ez a hét, a sok sétával, szabadban való tartózkodással, mert hétvégén a családdal, szülőkkel sokan kirándulni mentek. Hétfői beszélgető körünkön erről beszámoltak, ezáltal szintén fontos nevelési cél valósult meg: az elsajátított ismeret a gyakorlati életben szinte azonnal realizálódott. Végső célunk részeként megjelent az is, hogy jobban tájékozódjanak az őket körülvevő világban, szeressék, tiszteljék, óvják, védjék a természetet!

A 4 hét alatt legjobban a szervezési feladatokra, kellett odafigyelni, a feltételek megteremtésére. Részben a felnőtt előzetes helyszíni szemléjével, illetve a csoportszobában a nagyobb gyermekek bevonásával (teremrendezés, eszköz-előkészítés, eszközök rendbetétele...).

A piaclátogatás élménye, a vásárlás, az erre épített szerepjátékok „piac, vásárlás, főzés, általuk készített só-liszt gyurmából készített zöldségek, gyümölcsök eladása” szintén nagyon sikeresnek bizonyultak. A látottak játékaikban „leképezve”, a tapasztalt, megfigyelt ismereteik a

játéktevékenységükben már alkalmazás szintjén jelentek meg. Az udvarias vásárlási szokásokat biztatással, támogatással, segítségadással támogattam.

Az együttjátszás során az érzelmi töltés megőrzése, a hiteles kommunikáció, a gyermekekkel való közös tevékenység a gyermekeket biztonságérzéssel töltötte el. Ez a segítőkészség, társként elfogadás a gyermekben az önbizalmat erősítette. Ezt kiemelt feladatnak terveztük nevelési tervünkben.

A párhuzamosan végzett tevékenységek a gyermekek számára többféle ismeretszerzési lehetőséget biztosítottak. Játéktevékenység közben lehetett zöldség-gyümölcslátát készíteni, gyurmázni, játékpénzt, kosarat, állatokat barkácsolni, a „Répa” című mesét dramatizálni, „piaci árulás” közben énekelni.... A Répa meséről külső szakember is végzett jegyzeteket hospitálási naplójában. Megvalósult az esztétikai érzelmeik formálása, erkölcsi érzékük fejlesztése, a fent említett játék és a művészeti tevékenységek által.

A sok élmény viszont a kommunikációs cél korrekciójára figyelmeztetett: egymás végighallgatása, egymásra figyelés még korainak bizonyult. Ezt bizony még gyakorolni kell. A gyermekek motiváltsága talán a „Szüret” projekt keretén belül teljesebben ki legerőteljesebben. Az előzményekre való támaszkodás (szüreti dalok, piaci vásárlás, őszi gyümölcsök, tablókészítés, könyvnezegetés) már kellőképpen előkészítette, ráhangolta a gyermekeket a közös tevékenységre, a kirándulásra. Nagyon sok gyermeknek már a buszon való utazás is élmény volt. Szinte minden gyermeket autóval hoznak, vagy gyalog járnak óvodába. Ezért a buszozás meghatározó élmény volt számukra – természetesen egész héten, a szőnyegen „buszépítés” folyt, és buszos szerepjátékot játszottak. A szőlőszüret legérdekesebb eleme az volt, hogy saját maguk szedhették (ollóval vághatták le) és tehették a vödrökbe a fürtöket. A szülők jelenléte is érdekesebbé tette a tevékenykedtetést. Érdekes módon nem a szülők segítségét kérték problémák esetén, hanem egymásnak segítettek. A nagyok segítettek kiscsoportos társaiknak. Ezt már a szociális képességeik fejlettségének, közösségi érzésük alakulásának könyvelhetem el. Elfogadták az új és az eltérő kulturális, társadalmi háttérből érkező társaikat, együttműködési képességeik már most megmutatkoztak. Természetesen ezért elismerés volt a jutalmuk, a szülők előtti dicséret, a pozitívumra való támaszkodás az értékelés során, tovább sarkalták a gyermekeket egymás megsegítésére. Ez megmutatkozott a következő napon, amikor a szüreti élmények lerajzolása volt a vizuális foglalkozás témája. Mind az élmény felidézésében, mind a rajzolásban segítették egymást, páros munka is folyt.

Az élmény segítette a gyermekek egymás közti kommunikációját is, különösen, amikor az szerepjátékban ágyazottan történt.

A 4 hét során a legnagyobb problémát a játékidőben a gyermekek konfliktusai, néha agressziói okozták. Erre minden esetben reagálni kellett: minden fél meghallgatása, az „ok” kinyomozása a konfliktus oldására. Pozitívumként könyvelhető el a gyermekek személyiségfejlesztése (komplex módon) a tematikus terv megvalósítása során. Mindehhez hozzájárult, hogy a gyermekek tanulását, önmegvalósítását olyan módszerekkel, eljárásokkal lehetett segíteni, mint a kísérletezés, kipróbálás, tanakodás, véleményalkotás, buzdítás, gondolkodásra készítő kérdések.

Kiemelném a gyermekek aktivitását, közérzetét, nyugalmát. (A megfelelő légkör megteremtése óvodában elengedhetetlen.) A szüreti projekt zárásaként az együttműködést pozitívumként emelem még ki a szülőkkel. A kiállításunkon minden szülő részt vett. A projektzáró rendezvényre a szomszédos iskolába közösen mentünk át és az ottani programokba is bekapcsolódtunk. Az óvoda – iskola átmenet együttműködését erősítette a program.

Összegzésként megállapítható, hogy a néhány, még fejlesztendő területtől eltekintve a tematikus terv megvalósítása sikeres volt, mind a célok megvalósulása, mind a tanulászserzési eljárások, mind a klíma szempontjából.

A foglalkozások és játéktevékenységek sikeres megvalósítása eredményezte mindezt, mely jó alap a következő tematikus terv elkészítéséhez, megvalósításához. (Ősz – tél átmenet)

V) Reflexió „Milyen színűre Fess Elek?” című projekthez

A tervezés és a döntések indoklása:

Pedagógiai programunknak megfelelően a gyerekekkel közösen felvetett aktuális problémahelyzetet projektterv formájában dolgozzuk föl.

A csoport tagjai már 3-4 éves kortól kezdődően fokozott érdeklődést mutattak a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységek iránt. Nagycsoportos korokra a gyerekek többsége főként a festést preferálja, rendszeresen önállóan készítik elő az eszközöket (ecset, tempera, rajzlap, terítő) és a tervezett tevékenységeken kívül, a szabadjáték során is gyakran választják ezt az elfoglaltságot. Felfedezték a színkeverés varázsát, s egyre több kérdést fogalmaztunk meg, pl.:

- milyen hatással vannak ránk a színek, pl. a zöld nyugtató hatású, a piros és sárga melegt, vidámságot árasztó stb.;
- hányféle árnyalata lehet a színeknek (mi az árnyalat jelentése)?
- melyek a sötét és világos árnyalatok?
- mit jelent, hogy meleg és hideg színek, melyek ezek?
- a föld, a víz, a levegő, a tűz színei;
- mit jelent a rejtőzködő szín?

Ezen kérdések megválaszolása motivált arra, hogy projektünk során próbáljunk meg a színekkel kicsit másképp foglalkozni, mélyüljünk el a témában.

Természetesen a hitvallásom szerinti helyszíni tapasztalatszerzés lehetőségét ebben az esetben is sikerült biztosítani. A csoporttal megtekinthettük a hajdúböszörményi Maghy Zoltán Galériát, mely hozzájárult ahhoz, hogy a gyerekek más összefüggésben is tapasztalatokat szerezhessenek a színekről. A festőművész színhasználata lehetőséget biztosított néhány kérdés megvitatására, pl. meleg, hideg színek, árnyalatok stb.

Projektünk során a színekkel nemcsak a festés és színkeverés technikájával, hanem egy nagyon érdekes, kémiai reakciókon alapuló kísérletsorozatban is foglalkoztunk. Ennek a tanulási tevékenységnek központi helyet alakítottunk ki a csoporton belül, amit „színlabornak” neveztünk el. A szülők együttműködésének köszönhetően a labort teljesen felszereltük, minden eszköz megtalálható volt benne, mint egy valódi laborban: köpenyek, gumikesztyűk, pipetták, kémcsövek, mérőedények stb. Egy beléptető rendszert is kitaláltunk a gyerekekkel a nagy érdeklődés szabályozása érdekében, ennek megfelelően egyszerre csak 5 fő tartózkodhatott a laborban.

Az ilyen jellegű tevékenység még teljesen új volt a gyerekek számára, ezért hatalmas motiváló erővel bírt.

A komplexitás lehetősége ennél a témánál egyszerű volt, hiszen minden tevékenységi területhez megtaláltuk a kapcsolódási lehetőségeket, pl. mennyiségek mérése–matematikai tapasztalatszerzés,

Katajev: Hétszínvirág c. meséje, Lázár Ervin: A kék, meg a sárga c. meséje – mese, vers, dramatikus játék stb.

Gyermeki ötlet alapján a babaszobában egy koktélbárt alakítottunk ki, ahol természetesen alkoholmentes, színesebbnél színesebb italokat keverhettek ki a gyerekek mindennapi játékaik során.

A projekt egészében valamennyi tevékenységterületen gondoltunk a differenciálás lehetőségére, azonban mint a csoportprofilban utaltam rá, a gyerekek képességeiben túl nagy egyéni eltérés nem mutatkozik, így gyakran elegendőnek bizonyult egy-egy tevékenységen belül a gyerekek feladatvállalásából adódó differenciálás, pl. pipetta, kiskanál, mérőedény használata stb.

A megvalósított tevékenységek – véleményem szerint – nagyon hatékonyan segítik elő az új ismeretek megszerzését. Úgy gondolom, hogy sokrétű tapasztalatszerzésre nyújtottak lehetőséget a feladatok. Az élmények megfogalmazására, összegzésére minden alkalmat megragadtam, nagy hangsúlyt fektetve az egyéni kommunikációs képességek fejlesztésére. A projekten belül végzett tevékenységek elősegítették a kooperatív tanulási technikák gyakorlását, hiszen például a színlaborban a kísérletek megvalósítása a részfeladatok egyéni megoldásából tevődött össze, a gyerekek összedolgozása, egymásra való odafigyelése szükségszerű volt a sikeresség érdekében.

A csoport aktivitása a színlaborban, valamint a kapcsolódó sokrétű fejlesztési lehetőség arra sarkall, hogy a továbbiakban a projektek tervezése során a különböző műveltségterületek tevékenységei között alkalmanként a kísérletek is helyet kapjanak.

W) Reflexió – Komplex óvodai tevékenység - „Állatok” témakör

Előkészület:

A tágabb témakör (*Állatok*) egy-egy területének feldolgozására a nevelési év több hetében kerül sor. A növény- és állatvilág témakörének a valós, közvetlen *tapasztalatszerzésre, élményre* épülő esemény- és tevékenységsorozatát az évkör jelentősebb természeti ünnepeihez kötjük. Jelen alkalmat az október 4.-i „Állatok Világnapja” kínálta.

Az állatok világa a *gyermeki világgép* egyik meghatározó, nagy, *pozitív érzelmeket jelentő* témája. Nem véletlen a témában fellelhető, az óvodáskorú gyermek számára is befogadható, értékhordozó anyag-forrás tartalmi gazdagsága. (Mese, vers, énekes játék, dal, és a képző- és iparművészeti, népművészeti alkotások állat-, madár ábrázolásai.)

A mostani *tevékenység komplexitásánál* fogva a tervezésnél *projektorientált* módszerről beszélhetünk, ahol a témánál az *előzmények* intellektuális, de leginkább érzelmi élményforrásként határozzák meg a megélt tapasztalatok feldolgozásának további lehetőségeit, alkalmait. Ezúttal a családokkal közös kirándulás (madárbefogás, -gyűrűzés, megfigyelés) *meghatározó élményanyagot* kínált a következő napok tevékenységeihez. A gyerekek előzetes egyéni ismereteinek rendszerezése, korrigálása a többféle megelőző tevékenység során megtörtént, így ezen a napon a hangsúly a *művészetek segítségével történő komplex kifejezésre, átélésre* került.

Az év eleji időszakban kiemelten az „állatos-madaras” téma érzelmi biztonságot teremtő, a szociális érzékenységet, a közösséget erősítő hatására építettem a komplex tevékenységet.

Így a tervezésnél a csoportösszetételt (vegyes) és az évközi időszakot (befogadás) figyelembe véve kerestem az élményfeldolgozás területeit, formáit, eszközeit:

- Érzelmeket megmozgató, szenzitivitásra épülő motivációs bázis: zenés fantáziajáték.
- A néphagyományban megjelenő téma: mondóka, énekes játék.
- Humor, és öröme: anyanyelvi játék, verselés.
- Egyszerű, elsősorban a technika begyakorlására épülő, rövid idő alatt is látványos sikerélményt kínáló alkotó munka: egyéni kézimunka, közös ábrázolás.

A készség-, és képességszintekhez rendelt fejlesztési célokat elsősorban új, kiscsoportos korú óvodásaink és középsőseink nagyobb létszámát figyelembe véve jelöltem ki, de minden feladatnál tervezetten mód volt az idősebbek, érettebbek, ügyesebbek egyéni szereplésére, magasabb szintű technikai tudásuk szerinti megvalósításra, árnyalásra.

Mindehhez a művészeti és nevelési területek integrációja, a komplexitás nyújtja a legoptimálisabb keretet. A sokféle tevékenység, az összetettség miatt előre nehezen meghatározható az időigényessége, így időtervet nem készítettem, csak a befejezés legutolsó (10:30) időpontját állapítottam meg előzetesen.

Végrehajtás:

Motivációs lehetőségek:

A szabadjáték alatt az *érzelmi, tematikai ráhangolódást* leginkább a szokatlan, egy mesebeli erdő hangulatát idéző zenére „madárszárnyakká” összefogott selyemkendőkkel, sálakkal való „repkedés” segítette. A lágy esésű, könnyű anyagok önmagukban meghatározták a gyermekek – leginkább a kislányok – mozgását, hangulatát. Figyeltem arra, hogy *a szabad intuitív mozgást ne korlátozzam*. A létszámra és a másol, mással játszókra is tekintettel, együtt beszéltek meg a nagymozgásos játék helyét.

A motivációs bázisból a struccotlallal játszott, páros és mikrocsoportos, *szenzitív játék járult még hozzá* a további tevékenységek hangulati indításához. Ebben az esetben megint az eszköz (toll) könnyedsége és a helyzet intimitása teremtett érzelmi motiváltságot a folytatáshoz. (A szemüket csukva tartó gyermekeknek az érintés, simítás helyét kellett eltávolítaniuk). Mindenki szerette volna érezni a pihe-puha simítást, és szerette volna kipróbálni mások simogatását.

A tervezett akusztikus játék (madársíp) megtörte volna az alkalom szépen alakuló harmóniáját, úgy éreztem, intenzitásánál fogva (erős, éles hangok) nem illeszkedik a délelőtti kialakuló hangulatába.

Így a zenés fantáziajátékkal kezdtem el az *irányított, de kötetlen, választható, közös* tevékenységünket.

Az alkotó munka szakasza

A korosztály sajátos élményfeldolgozási mechanizmusának a „kettős tudatnak” a segítségével most is nagy átéléssel mozogtak. A *tánc és a zene által inspirált* mozgásukban, majd a belső képek megfogalmazásakor is jól érzékelhető volt az *átélt feszültségoldó, érzelmi élmény*.

Nagy létszámmal vettek részt benne, és a tartózkodóbb, kevésbé aktív gyerekeknek is felkeltette és lekötötte a figyelmét társaik játéka.

Ezt követően a tevékenység tempója kissé gyorsabbá vált. A gyerekek elhelyezkedése szempontjából statikusabb (sarokülés körben), ám a ritmus és a zeneiség oldaláról feszesebb szakaszban az utánzó mozdulatok közül többet a nagycsoportos korúak találtak ki. Őket jól motiválta az egyéni szereplés lehetősége.

Az anyanyelvi játékokban („papagájjáték”) a beszédmotoros fejlesztéshez a létszám nagy volt, így leginkább a csoportos részvétel folytán a *gyakorlásra (beszédművelési alaptermészetek)* és a játékban megjelenő humorral az oldásra, a motiváltság fenntartására adott lehetőséget.

Ezután a kézimunkára, *madárdíszítésre* invitált gyerekekkel az összetolt asztaloknál dolgoztunk. A kitalált, bemutatott technika jó választásnak bizonyult. Az ügyesebb, idősebb gyerekek gyorsan megértették, rövid idő alatt begyakorolták az átfűzés, egyszerű csomókötés technikáját, és ezért náluk a feladat *a finommotorika fejlesztésén túl*, a tervezett célnak megfelelően az *esztétikai érzékenység, a szín-, arányérzék, komponáló készség támogatását, fejlesztését* szolgálta.

A viszonylag egyforma *munkaalapok* (madársablonok, fonalak) mellett is egyedi megoldások, erős, plasztikusabb megformálások születtek, a kiválasztott, és sűrűbben befűzött fonalak, majd a filctollal való további díszítések felhasználásával. A fiatalabbaknál így több lehetőség volt az egyéni *segítségnyújtásra*, a technika gyakorlására, a szem- és kézkoordináció, finommotoros képességek fejlesztésére.

A *közös munkába*, a nagyméretű madárkép elkészítésébe azok a gyermekek is szívesen *bekapcsolódtak*, akik egyébként a manuális tevékenység területén folyó egyéb alkalmakkor kudarckerülésből, éretlenebb készség- és képességszintbeli mutatók miatt *nehezen motiválhatók* az egyéni alkotó munkára. Örültem, hogy így lehetőségem nyílt a *megerősítő visszajelző értékelésre* esetükben, remélve, hogy a pozitív tapasztalattal vállalkoznak majd egyéni munkára is a későbbiekben. Az egyszerű munkafolyamat után a látványos, nagyméretű, színes kép, a közösen végzett alkotás eredménye *támogatta az együtteség érzését*, és a szociális érzékenység, az együttműködési minták alakítását.

Az egyéni kézimunka közben, - a gyakorló technika sajátosságaiból kifolyóan - többször nyílt lehetőség a *verselésre*. A régi óvodásaink számára már jól ismert vidám négysorosok (Varró Dániel) sok vicces, örömteli pillanatot hoztak. Új óvodásaink (3-4 évesek) közül többen kértek ismétléseket! Öröm volt számomra, hogy az asztaloknál folyó munka, beszélgetés, verselgetés a tevékenység vége felé „önjáróvá” vált, a legidősebbek egymást és társaikat szórakoztatva, a szabadjáték egyik alternatívájaként hosszú ideig még jókedvűen, örömmel együtt tevékenykedett.

A fiatalabbak közben fokozatosan más és más területet, eszközt választva már szabadon játszottak, így úgy láttam jónak, hogy a tervezett énekes játékot, a mozgásos futójátékot más alkalommal kínalom fel e tevékenységhez, mint előzményhez kapcsoltan.

Önértékelés - tanulságok:

A *komplexitás*, bár alaposabb előkészületet kíván a tervezés, előzmények, szervezés tekintetében, sajátosságánál fogva mégis több rugalmasságra, spontaneitásra, *egyéni fejlesztésre ad lehetőséget* a megvalósításnál. Több, tervezett mozzanat maradt el a tevékenység során, de ez nem okozott hiányérzetet sem bennem, sem a gyerekekben.

Az anyanyelvi, kommunikációs fejlesztés lehetőségei a tevékenység teljes hossza alatt – akár célzottan is (verselés, mondókázás) – adóttak, nem lett volna feltétlenül szükség – az idő, figyelem, motiváltság szempontjából sem – külön anyanyelvi, verbális fejlesztésre („papagájjáték”). Jobb alkalom lett volna a mozgásos, ének-zenei rész lezárásaként, ez a rész az új vers bemutatására.

A következő, hasonlóan komplex (sokféle, gyakran párhuzamosan folyó, felnőtt jelenlétét/segítségét erősen igénylő) tevékenységet *szintén időkorlátok nélkül tervezném*, ugyanakkor szerencsésebbnek tartanám még egy pedagógus tevételes jelenlétét.

Az elkészült munkákkal az udvari szabadjáték során pótolható a nagymozgásos zárás, a létrehozott eszköz játékba integrálása.

X) Reflexió a „Külső világ tevékeny megismerése” vázlatához

A foglalkozás a „Milyen színűre Fess Elek?” című projektünkhöz kapcsolódott. A színlabor ötlete nagy újdonság volt a gyerekek számára. A kialakítás időszakában a megfelelő hely biztosításával és az eszközök beszerzésével törekedtünk arra, hogy minél hitelesebb legyen a labor. A speciális felszereléseket (pl. pipetta, köpeny, védőszemüveg stb.) a szülők és gyerekek aktív gyűjtőmunkája eredményeként használhattuk fel munkánk során.

A színlabor használatának szabályait úgy alakítottuk ki, hogy a mikrocsoportban történő tevékenykedtetésre legyen alkalmas. Úgy gondolom, hogy ez a foglalkoztatási forma segítette elő leginkább a tervezésben meghatározott célok, képességfejlesztések megvalósítását.

A kísérletek során az egyéni képességeket figyelembe véve, leginkább a tudatos feladatadással, illetve a gyerekek részéről a feladatvállalással nyílt lehetőség a differenciálásra (pl. eszközhasználat – pipetta, kiskanál, mérőedény – a gyerekek finommotorikus fejlettségének megfelelően).

A vázlatban jeleztem, hogy részben már az előző időszakban kipróbált kísérleteket terveztem, ami nagymértékben fejlesztette a gyerekek emlékezetét és lehetőséget biztosított arra, hogy újabb érdeklődők is részt vehessenek a kísérletekben; megismerjék, megtapasztalják a különböző anyagok reakcióba lépését, melynek eredményeképpen a megjelenő színkavalkádot megcsodálhatták.

A kísérletek során nagy hangsúlyt fektettem az egymásra való odafigyelésre, az összedolgozásra. Fontosnak tartottam, hogy a gyerekek türelmesen kivárjanak, illetve figyeljenek oda ne csak a saját feladataikra, hanem társaik munkájára is. A kísérletek sikeressége a résztvevők megfelelő szintű kooperációján, az egyes tevékenységek menetének pontos betartásán alapult, melyet nagy önállósággal valósítottak meg. A közös munkálkodás során rengeteget fejlődött kommunikációs képességük, szinte „szakkifejezéseket” használtak tevékenykedés közben.

A gyerekek a témában előzetesen szerzett ismereteik alapján (a labor szabályrendszerének közös kialakítása) jól tudták, hogy a „laboros” munka tisztaságot, precizitást, pontosságot igényelt, s ennek megfelelően hajtották végre feladataikat. Ügyeltek az eszközök előkészítésére, illetve az egyes kísérletek elvégzését követően a környezet rendben tartására (pl. eszközök elmosása, asztal letörlése, szükség esetén felmosás). A tevékenység során folyamatos dicsérettel, buzdítással, pozitív megerősítéssel ösztönöztem a gyerekeket a helyes feladatvégzésre.

A motivációs szint folyamatos fenntartása érdekében a foglalkozás végére a témához kapcsolódóan egy teljesen új kísérletet terveztem, ami úgy gondolom, nagy sikerélményt nyújtott a laborban tevékenykedő gyerekek számára.

A foglalkozás digitális rögzítésre került, ami nem megszokott a csoportban. A tevékenység elején érezhetően felkeltette a gyerekek kíváncsiságát a kamera, azonban a kísérletek megkezdését követően, a tevékenységben való elmélyülés oly mértékű volt, hogy a felvétel nem zavarta a megvalósulást.

Úgy érzem, a foglalkozás ideje alatt a gyerekek érdeklődése töretlen volt, a tervezett és spontán adódó fejlesztési lehetőségeket (pl. az ecetes üveg kinyitási rejtélyének felfedeztetése) megfelelően kihasználtam.

Fejleszthető területnek jelölném meg az idővel való gazdálkodást, mivel a megadott időkeretet kissé túlléptem, kevesebb feladat tervezésével az időbeosztás is megfelelő lett volna.

A továbbfejlesztési lehetőséget abban látom, hogy más műveltségi területekhez igazodva, a kísérletezés beépíthetőségének lehetőségeit feltárjam.

Y) Nevelési terv – sablon

Az egészséges életmód alakítása

- Egészséges és biztonságos környezetet
- Testápolás, egészségmegőrzés
- Öltözködés, szokáskialakítás
- Táplálkozás
- Mozgás, testedzés
- Alvás, pihenés, szokáskialakítás
- Gyermek egészségének védelme, betegségmegelőzés egészségmegőrzés
- Környezettudatos magatartás kialakítása

Az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés

- Érzelmi biztonság
- Az érzelmi stabilitás
- Éntudat, szociális érzékenység
- Erkölcsi érzelmek
- Szociális, esztétikai érzelmek
- Empátiás készség
- Szociális érzékenységük, tolerancia
- Barátságok
- Az önállóság
- A természeti és emberi környezet megbecsülése
- A nehezen szocializálható gyermekek

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

- Anyanyelvi fejlesztés
- Pozitív beszélő környezet
- Beszédkedv fenntartása
- A kommunikáció különböző formáinak alakítása
- A gyermek érdeklődésére épített változatos tevékenységek biztosítása
- Spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése

Játék

- A szabad játék szerepe
- A feltételek biztosítása
- A játékfajták tartalmának, minőségének gazdagítása
- Óvónői szerep
- Szociális hátrányok csökkentése játéktevékenységbe ágyazottan
- Differenciálási lehetőségek

Munka jellegű tevékenységek

- Megismerési színterek
- Jellemző jegyek a csoportra vonatkoztatva
- Közösségért végzett munka
- Óvónői feladatok, kapcsolat a gyermekekkel
- A gyermeki munka értékelése

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

- A szervezett és spontán tanulás
- Az énkép, önismeret, önértékelés megalapozása
- A szociális tanulás lehetőségei
- Különböző készségek, képességek fejlesztése
- A mozgás és a játékosság előtérbe helyezése
- Megvalósulási formák
- Feltételek
- Óvónői szerep

Z) Nevelési terv (féléves) - minta

Az egészséges életmód alakításának feladatai

A helyes életritmust a megfelelő **napirend és heti rend** rugalmas betartásával biztosítjuk.

Egészséges és biztonságos környezetet alakítunk ki gyermekeik fejlődéséhez, szükségleteihez, testméreteikhez igazodóan. A csoportszobában törekszünk a kellemes, nyugtató színek alkalmazására, a természetes anyagokat előnyben részesítjük, praktikus elrendezéssel, megfelelő játékok kiválasztásával az esetleges balesetveszély elkerülésére is ügyelve. A gyermekmosdók megfelelő méretű berendezései, eszközei segítik a gyermekek szükségleteinek kielégítését, a személyi higiénia ellátását. Gyermeeköltözőink biztosítják a ruházat tárolását, és a hőmérsékletnek megfelelő ruházat cseréjét. Óvodai udvarunk játékkészlete lehetőséget ad különböző változatos mozgás- és játéktevékenységekre. A tornateremben történő mozgás alkalmával egymás testi épségének óvása, védeése fontos számunkra.

Testápolás, egészségmegőrzés pedagógiai feladatai

- A személyi és környezeti tisztaság iránti igényt felkeltjük, megteremtjük.
- Mosdóhasználatnál megtanítjuk a ruha ujjának feltürését, a csapok megnyitását, elzárását, a folyékony szappan használatát, törölközés helyes technikáját.
- WC használatnál nemek szerint használjuk a mellékhelyiséget, a WC rendeltetésszerű használatában segítséget nyújtunk.
- Fogmosása helyes technikáját bemutatjuk, és gyakorlás útján rögzítjük.
- Fésülködésnél a mosdóban fésűtartóban elhelyezett saját fésű használatának megismertetését segítjük. Minél többen próbálkozzanak az önálló használattal. Amikor szükséges segítséget nyújtunk (kicsik, középsősök).
- A gyermekek figyelmét felhívjuk a zsebendő szükség szerinti használatára. Állandó helyet alakítunk ki ehhez, és tanítjuk az orrfújás technikáját.

Öltözködés, szokáskialakítás:

- Az öltözés során az udvarra folyamatosan kimehetnek, akik már elkészültek, nem kell felöltözve végig várniuk a gyermekeknek a csoport elkészültét. A csoport dajkája segíti a lassabban öltöző gyermekeket.
- Figyelünk a réteges öltözködésre (az időjárásnak megfelelő legyen, melyhez a szülőktől kérjük gyermekük részére a megfelelő és elegendő ruházat biztosítását).

Táplálkozási szokások alakítása:

- A kulturált étkezési szokásokhoz mintát adunk, figyelünk az esztétikus terítésre, megfelelő evőeszköz használatra (nagyobbaknak kést is adunk).
- Az egészséges táplálkozás igényére nevelünk, a megfelelő mennyiségű, minőségű változatos ételeket biztosítunk.

- A rostokban gazdag, vitamindús ételeket (gyümölcsök, zöldségek) megszerettetjük, rendszeresen kínáljuk.
- Tanítjuk a kulturált étkezés szabályait: csak az asztaltársaikkal beszélgessenek, s ezt halkán tegyék, étkezés közben nyugodtan üljenek, a tányér fölé hajolva egyenek, szükség szerint használjanak szalvétát.
- A folyadékbevitelt az egész nap folyamán biztosítjuk a gyermekeknek, a csoportszobában bárki, bármikor ihat.

Mozgás, testedzés igényének, szokásainak alakítása

- A mindennapi mozgást napi 2 alkalommal biztosítjuk szabad levegőn (télien a csoportszobában) a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítésére.
- A nagymozgásos játékok szervezésével a mozgásöröm átélését biztosítjuk, melynek során fejlesztjük a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgását, egyensúlyérzékét, testi képességeit.
- A mozgásos tevékenységek során fontos feladatunk a baleset megelőzési szabályok pontos ismertetése, következetes betartatása, naponkénti megerősítése.
- A gyerekek egészségének megőrzése, edzésük érdekében rendszeres szabad levegőzést biztosítunk, különböző tevékenységeket szervezünk a természetben (séták, kirándulások, szabadidős programok szervezése, futkározás, biciklizés, rollerezés, különböző labdajátékok, mászókázás stb.)
- Prevenációs és korrekciós testi nevelés érdekében fokozottan figyelünk a helyes testtartásra, lábboltozat erősítő játékokat szervezünk a teremben.

Alvás, pihenés, szokásainak alakítása

- Alvás előtt alaposan kiszellőztetünk, minden gyermekkel levettetjük a kényelmetlen, szorító ruhadarabjaikat.
- A gyermekektől megkívánjuk, hogy levett ruháikat összehajtva, a levett cipőket egymás mellé, az ágy végébe helyezték.
- Megengedjük, hogy a gyermekek kedvenc „alvós” tárgyukkal alhassanak.
- Igény szerint simogatással, cirógatással altatunk.
- Ébredés, felöltözés után a gyermekeknek szükség szerint segítünk a takarójuk, ágyuk megigazításában.
- A nyugodt pihenés feltétele a csend, ehhez a megfelelő körülményeket biztosítjuk.
- Alvás előtt arra szoktatjuk a gyermekeket, hogy minden gyermek végezze el azokat a szükségleteit, amelyek zavarnák a nyugodt pihenésben (WC használat, orrfújás, hajukból a gumik kivétele stb.)

- Minden nap egy megfelelően kiválasztott mesével, nagyoknál akár folytatásos mesével hangoljuk a nyugodt pihenésre a gyermekeket.
- A mesét követően relaxációs zenével, altatódallal segítjük az elalvást.
- Azok a gyermekek, akik hamarabb ébrednek, felkelhetnek, és csendes tevékenységet végezhetnek egy erre kialakított asztalnál (rajzolás, képek könyv nézegetés, papírhajtogatás, stb.)
- Az ébresztés (vagy igény szerint a folyamatos ébresztés) halk zenével, kedves simogatással, halk beszéddel történik.

Gyermekek egészségének védelme, betegségmegelőzés egészségmegőrzés

- A fertőzések terjedését igyekszünk gátolni, a gyermekcsoportokban, mosdókban a többszöri szellőztetéssel, párologtatással.
- A gyermekek egészségi állapotát az egyéni fejlődési naplóban követjük nyomon.
- Egészségvédelmi szokásokat alakítunk: a csoport legkésőbb 10.30-tól a szabad levegőn tartózkodik, amennyiben ezt az időjárás lehetővé teszi.
- A gyermekek **lelki gondozásával** kapcsolatos feladataink: az interperszonális kapcsolatokban keletkező feszültségek elviselésének, megoldásának konstruktív kezelése; önértékelési zavarok megelőzése, a meglévő zavarok kompenzálása; a mentálhigiénés sérülések megelőzése, illetve feloldása; a viselkedési szinten megragadható tüneteket körvonalazzuk, szükség esetén szakemberhez irányítunk; szülő-óvodapedagógus együttműködésével speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatokat látunk el.
- **A környezettudatos magatartás kialakítása fontos számunkra**, melyben elsődleges feladatunk a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítása. (Tervezése komplex formában „a külső világ tevékeny megismerésénél” valósul meg.)

Az érzelmi, az erkölcsi és közösségi nevelés

- **Érzelmi biztonságot** teremtünk nyugodt, családias, derűs légkörben. Nekünk, óvónőknek nyugalmat, szeretetet kell árasztanunk; az óvoda összes dolgozójának pozitív attitűdje elengedhetetlen; a humor jellemzi mindennapjainkat.
- Élményekkel teli közös tevékenységek során az egymáshoz tartozás érzését erősítjük.
- A születésnapokat, névnapokat megünnepeljük; a gyermekek énképének, pozitív önértékelésének erősítését segítjük a pozitív tulajdonságaik kiemelésével.
- A szociális érzékenység fejlesztése érdekében egymás tulajdonságainak elfogadására ösztönözzük személyes példánkkal a gyermekeket. A gyermekek pozitív, negatív élményeinek, gondolatainak figyelmes meghallgatásával empátiás készségüket fejlesztjük.
- Összhangot teremtünk a gyermekek szükségleteinek kielégítése és a környezet elvárásai között. Az erkölcsi érzelmek megalapozásával, pl. az igazmondás iránti igény kialakításával; öröm, megbecsülés érzésének megtapasztalásával; a tettek reális következményeinek

elfogadásával; konfliktus megoldási technikák megismertetésével; egymásra való figyelmesség fontosságának hangsúlyozásával. A vegyes életkorú csoportösszetétel lehetőségeit kihasználjuk az elfogadás, az alkalmazkodás és a segítségnyújtás területein, pl. rendszeretere nevelés, (játékidőben elrakodás, öltözködés, vetkőzés); kulturált magatartás szokásainak kialakítása, elmélyítése (köszönés, megköszönés, felnőtt- gyermek megkínálása, előreengedés stb.); erkölcsi kategóriák kialakítása (a helyes és a helytelen fogalmak megkülönböztetés).

- **Szociális, esztétikai érzelmek** átélésére a környezet szépségének felfedeztetésével, a környezet szeretetere, megóvására, fenntarthatóságára neveléssel; a tisztaság, a rend iránti igény kialakításával, a kulturált étkezési szokások elsajátításával nevelünk.
- **Szociális érzékenységük** fejlődését változatos élethelyzetekben támogatjuk, pl. vegyék észre, ha társuk szomorú, igyekezzenek megvigasztalni; a játékeszközöket kérjék el egymástól, és türelemmel várják meg, míg társuk odaadja; társaikkal konfliktusos helyzetben próbáljanak egyezkedni, vagy kérjenek segítséget a felnőttől, kerüljék a fizikai bántalmazást.
- Figyelünk arra, hogy a barátságok építő jellegűek legyenek; elsődleges a szeretet, kedvesség, tisztelet, önfegyelem, kitartás, kivárás, lemondás.
- Az önállóság, kezdeményezés és együttműködés sikerének átélését biztosítjuk minden tevékenységben, ami által kompetencia érzetüket erősítjük.
- **A természeti és emberi környezet megbecsülésére nevelünk** a népművészeti, művészeti alkotások szépségének felfedeztetésével; különböző kulturális programokon való részvétellel pl. Ciróka Bábszínház előadása, szülőföldhöz való kötődés erősítése a néphagyományok ápolásával.
- **A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő**, a kiemelt figyelmet igénylő, ill. kiemelkedő képességű gyermekekkel való sajátos törődés pedagógusi hitvallásunk részét képezi. Fokozott figyelemmel, egyéni bánásmóddal adunk esélyt ezeknek a gyermekeknek a legoptimálisabb fejlődésre.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Anyanyelvi fejlesztés pedagógiai feladatai

- A pozitív beszélő környezet megteremtésével a gyermekek természetes közlési vágyát erősítjük, kapcsolatteremtő beszédképességét fejlesztjük; a környezetükből származó tapasztalatokat, élményeket beépítjük a nevelés, fejlesztés tartalmába.
- A játékosságot tudatosan alkalmazzuk az anyanyelvi nevelés során (pl. anyanyelvi játékok, drámajáték, bábjáték).
- Az egyéni szükségletek megfogalmazását, kifejezésének módját segítjük.
- Beszédkedvüket felkeltjük; bátran, gátlások nélkül merjenek beszélni a gyermekek, lehetőségeket biztosítunk a spontán beszélgetésre az egész nap folyamán.
- Szókincsüket bővítjük, a nyelvtanilag helyes beszédre ösztönzünk; önálló mondatalkotásra készítő játékok mindennapos alkalmazásával nyelvi kifejezőképességüket fejlesztjük.

- Az anyanyelv fejlesztését, a kommunikáció különböző formáinak alakítását az óvodai dolgozók helyes mintaadásával, a szabálykövetéssel valósítjuk meg.
- A beszédfejlődésben, hangképzésben való lemaradások, hiányosságok felismerése, kezelése érdekében szakember segítségét kérjük.

A gyermek érdeklődésére épített változatos tevékenységek biztosításának feladatai:

- A gyermekek megismerési vágyát, kíváncsiságát kielégítjük, a játékszituációkban rejlő lehetőségek felismerésével és kihasználásával.
- Az élményszerű tapasztalatszerzés, komplex tevékenységek alkalmával készségeiket, képességeiket sokoldalúan fejlesztjük. Pl.: énekes játékok, mondókák mozgással kísérése, illetve vizuális tevékenység közben versek, dalok, mondókák felidézése.
- A valamilyen képességterületen kiemelkedő, tehetséges gyermekeket ösztönözzük kreativitásukat kibontakoztatására, megismerési, alkotási vágyuk kielésére. Segítjük őket a változatos helyzetek megoldására sokféle játékos tevékenység, problémahelyzet teremtésével, gazdagító programokban, projektekben való tevékenykedés felkínálásával. A szülőkkal, fejlesztő pedagógussal szoros együttműködést alakítunk ki a tehetségígéretek fejlesztése érdekében. Kísérletező, felfedező tevékenységeikhez megfelelő eszközöket biztosítunk, pl. nagyítók, térkép, földgömb, természeti könyvek, hangszerek, bábok, díszlet kellékek, agyag, festék stb. Tevékenységeiket a csoporton belüli természetesen adódó helyzetek kihasználásán túl azonos életkorú csoportokban szervezve is gazdagítjuk az óvodapedagógus, fejlesztőpedagógus által készített tematika alapján, pl. kreatív mozgás, tánc, barkácsolás, dramatizálás, közös zenélés, „meseírás”.

A játék személyiségfejlesztő hatásának érvényesítése

- **Kiemelt feladatunknak tartjuk, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült, szabad játékra.**
- A gyerekek a játékidő alatt szabadon dönthetnek, hogy mivel, kivel és mit játszanak, milyen helyet választanak játékukhoz. A tartalmas játékhoz biztosítjuk a feltételeket, játékeszközök, különböző játéksarkok kialakításával (babakonyha, babaszoba, építőjátékok, társasjátékok, puzzle, színes ceruzák, zsírkréták, festékek, gyurmák, ollók, különböző papírok, ragasztók, mesekönyvek stb.).
- A játékfajta tartalmának, minőségének gazdagítását, továbbfejlesztését az óvodai meséléssel, sétákkal, kirándulásokkal, ünnepekkel valósítjuk meg. Újabb és újabb lendületet adunk a gyermekek gazdag, tartalmas játékának kibontakozásához pl. a hétköznapi élet szereplőinek eljátszásának élményalapját biztosítjuk, a fodrászatba, piacra, zöldségeshez, tűzoltóságra látogatással.
- A kezdeményezett vagy ajánlott játék során ötletet, témát kínálunk fel a gyermekek előző megnyilvánulásaihoz igazodva.

- Játékbeli szerepünket a tudatosan megengedő, támogató, biztosságot nyújtó attitűd jellemzi. A játék lényegét mindig szem előtt tartva a játékirányításban a közvetlenség, természetesség, figyelem, érdeklődés, nyugodt hangvétel, a gyermeki kezdeményezések támogatását tartjuk szem előtt.
- Bátorító neveléssel a közösségbe való beilleszkedést a családi háttérből származó kulturális és szociális hátrányok csökkentését, a lemaradások kompenzálását valósítjuk meg a játék folyamán.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztését igyekszünk megvalósítani a játék eszközeivel (hátránycsökkentő szerep).

Munka jellegű tevékenységek szervezése, irányítása

- E tevékenységet is a játékoság hatja át, így öröm, pozitív viszony, önkéntesség jellemzi.
- A munka a külvilág, szűkebb környezetünk megismerésének újabb színtere, ezért a gyermeki próbálkozásoknak teret és kellő időt adunk, hogy maguk fedezhessék fel, gyakorolhassák a különböző munkafogásokat, célszerű cselekvéseket. Ezekhez a gyermekek számára biztonságos és esztétikus eszközöket biztosítunk. Pl. seprű, lapát, öntözőkanna.
- A gyermeki munka értékelésénél a pozitívumokra támaszkodunk, elismerve a gyermek saját magához viszonyított teljesítményét.
- A közösségért végzett munkát szorgalmazzuk: pl. a terítés, csoport rendjének kialakítása, felelősi rendszer, foglalkozás előkészítése, egymásnak való segítségnyújtás.
- A saját személyükkel, környezetükkel kapcsolatos munkatevékenységekben fokozatosan várjuk el az önállóságot, kitartást, felelősségérzetet. Törekszünk arra, hogy a gyermekkel bizalmat sugárzó személyes kapcsolatban ismertessük meg személyes szükségleteihez kapcsolódó feladataikat.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás

- A szervezett és spontán tanuláshoz szükséges támogató környezetet teremtünk: élményt nyújtó tevékenységek közötti váltás lehetőségével, gazdag tárgyi környezettel; változatos helyszíneken történő tevékenységekkel.
- Az énképet, önismeretet, önértékelést megalapozzuk, fejlesztjük, a személyre szabott pozitív értékeléssel általunk és a dajka által is.
- A szociális tanulás lehetőségeit megteremtjük, minden élethelyzetben tudatosan kihasználjuk pozitív hatását.
- A különböző képességek fejlesztéséhez a minden érzékszervet foglalkoztató tapasztalás, a felfedezés lehetőségét megteremtjük, a kreativitás ösztönzése elsődleges feladatunk.
- A mozgást és a játékoságot előtérbe helyezzük.

- Ezt a tevékenységet az óvodai élet minden területén megjelenítjük: megvalósul utánzással, illetve spontán módon, de az egész személyiség fejlődését célozza, támogatja, nem szűkül le ismeretszerzésre, hanem az óvodai élet egészét áthatja természetes és szimultán környezetben egyaránt.
- Azokat a feltételeket biztosítjuk, melyek révén a tanulási tevékenységet a gyermekek örömmel és önként vállalják fel.
- Tevékenységeinkben megjelenik az öröm, a humor, belehelyezkedünk a gyermek érzéseibe, együtt éljük velük a tevékenységeket, eseményeket.

AA) A nevelőmunka értékelése (második félév) - minta

Az óvodapedagógus neve:

Az óvoda neve, címe:

A gyermekcsoport elnevezése:

Csoportszervezési forma:

Nagycsoportosaink közül mindenkit nyugodt lelkiismerettel el tudunk engedni iskolába. Két gyermek kivételével nagycsoportosaink már négy évet jártak óvodába.

Céljainknak megfelelően kiemelten eredményes volt fejlődésük a kommunikációs, valamint a szociális képességek (alkalmazkodóképesség, normákhoz, szabályokhoz való viszony, egészséges énkép, érzelmi, akarati tulajdonságok) terén.

Értelmi képességek terén eltérő fejlettséget mutatnak, de ez nem a fejlesztés hiányából fakad, inkább az egyéni képességek eltéréseiből következő (figyelem, gondolkodási műveletek hiányosságai).

Legtöbbet a közösségi élet terén fejlődött a csoport. Nagycsoportosaink sokat segítettek beilleszkedni a kisebbeknek a csoportba, ahol a szokások kialakításánál tudunk rájuk támaszkodni (szabadjáték során együttjátás, játékeszközök helye, rendrakási szokások, önkiszolgálás stb....). Komoly játéktevékenység alakult ki az év második felében. Sokszor a nagycsoportos gyerekek igényéhez, kedvéhez, ötleteihez igazodva segítettük a szabály-, szerepjátékokat. Igyekeztünk ebbe bekapcsolódni mi, óvónők is, de a kisebb gyermekeket is próbáltuk alkalmanként ebbe bevonni. Erre nagyon büszkék vagyunk! Játékidőnk értékes, igazán fejlett és fejlesztő tevékenység volt, melyben gyermekeink az év során a legtöbbet fejlődtek. Jellemző volt az együttjátás, a közös játék, az egymástól tanulás, a helyes szokásrend, mindez játéktevékenységbe ágyazottan. Természetesen ránk is szükség volt, ösztönző magatartással, és indirekt reakcióival értük el a legtöbb eredményt. Több pozitív baráti kapcsolat is kialakult az év során, melyet jövőre is ápolnunk kell. Amire nagyobb gondot kell fordítanunk: a társaikkal konfliktusos helyzetben próbáljanak egyezkedni vagy kérjenek segítséget a felnőttől, kerüljék a fizikai bántalmazást.

Tanulási folyamatainkban legtöbbször a már meglévő ismertekre támaszkodtunk, illetve sokszor használtuk ki a spontán ismeretszerzés lehetőségét. Minden esetben játékból indítottuk, utána oda tértünk vissza. A tevékenységben megvalósuló tanulási folyamatban a komplexitást alkalmaztuk és kihasználtuk a tevékenységi formák közötti kapcsolódási lehetőségeket.

Fiatalabb óvodásainknál elsősorban az egészséges életmód szokásainak kialakítását tűztük ki célként. A megvalósulás részben volt sikeres, van olyan gyermek, aki bizonyos szokásokat csak néha tud alkalmazni. Gondozás terén a legnagyobb fejlődést az önálló öltözködés, testápolás terén értük el. Hiányosság maradt még: ruhaösszehajtás, cipőhúzás, masnikötés, fésülködés, helyes fogmosás, papír zsebkendő-, illetve szalvétahasználat, tiszta, esztétikus étkezés.

A különböző típusú munka jellegű tevékenységeket kezdetben segítséggel, csoporttársakkal együtt, később önállóan végezték. A kisebbeket is bevontuk a munkába: játékelrakás, önkiszolgálás, ágyazás, tevékenységekhez használt eszközök előkészítése, helyretétele. Alkalmanként egyéni megbízásokat is végeztettünk. A gyerekek nagyon pozitívan álltak e tevékenységi formához.

Napirendünkben megfelelő időt, helyet biztosítottunk a mozgásra. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formák, játékok a csoport legkedveltebb tevékenységei közé tartozott. Kedvelték a sétákat, kirándulásokat, de saját udvarunkon is élvezték minden évszakban a szabad mozgást.

Nagyon fontosnak tarjuk még az eredmények és a hiányosságok mellett a szülők bevonását a nevelési folyamatba. (Köszönés ösztönzése, öltöztetés helyett öltözni hagyás, türelmes viselkedés: pl. játékelrakodásnál, kommunikációs minta, csúnya beszéd kerülése.) Ezt szülői értekezleten meg kell próbálni úgy elérni, hogy az „intervenció gyakorlat” érvényesüljön az új Alapprogram szellemiségében. Az óvoda és a család gondozási szokásainak összehangolása szintén elsődleges célunk, mely segíti a gyermekek szokásainak elmélyítését.

BB) Fejlődési lap: a gyermek fejlődésének nyomon követése – sablon

Az óvodapedagógus neve:

Az óvoda adatai:

A gyermek születési ideje, neme:

Gyermekcsoport:

Dátum:

A gyermek anamnézise:
A fejlődés megfigyelésének, értékelésének területei
Érzelmi-szociális fejlettség
I. félév
II. félév
Értelmi fejlettség
I. félév
II. félév
Beszédfejlettség
I. félév

II. félév
Mozgásfejlettség
I. félév
II. félév
Játéktevékenység jellemzői
I. félév
II. félév
Munkatevékenységek jellemzői
I. félév
II. félév
Tanulási tevékenységek jellemzői
I. félév
II. félév

A gyermek fejlődését segítő megállapítások, fejlesztendő területek, a pedagógus(ok) feladatai a gyermek fejlesztésében
I. félév
II. félév
Szakértői bizottság vizsgálata esetén ⁴
A vizsgálat megállapításai
A fejlesztést végző pedagógus, fejlődést szolgáló intézkedései, javaslatai
A szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításai
A szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzések
I. félév
II. félév

Megjegyzés: a gyermek fejlődésének értékelése, az óvodapedagógus fejlesztő tevékenységének bemutatása egy év távlatában kötelező, de ennél hosszabb időszakot is felölelhet. A táblázat sorai értelemszerűen bővíthetők, mellékletként szkennelt dokumentumok is csatolhatók pl. anamnézis, szakértői vizsgálat, gyermekrajzok.

⁴Ennek kifejtése csak abban az esetben kötelező, ha a gyermek részt vett Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság vizsgálatán.

CC) Szociometria az óvodai csoportban - minta

1. A szociometriai „kérdőív” kitöltése (postás játék)
2. Szociometriai mátrix elkészítése
3. Szociogram elkészítése
4. Eredmények elemzése
5. Következtetések, reflexiók, beépítés a nevelési tervbe, egyéni fejlesztési tervekbe

1) „Postás játék”

„Játsszunk postást!” Mindenki kap 3 képeslapot, amin rajta van a saját jele.

Tegye be a legjobb barátjának az „öltözőszákjába” minden gyermek!

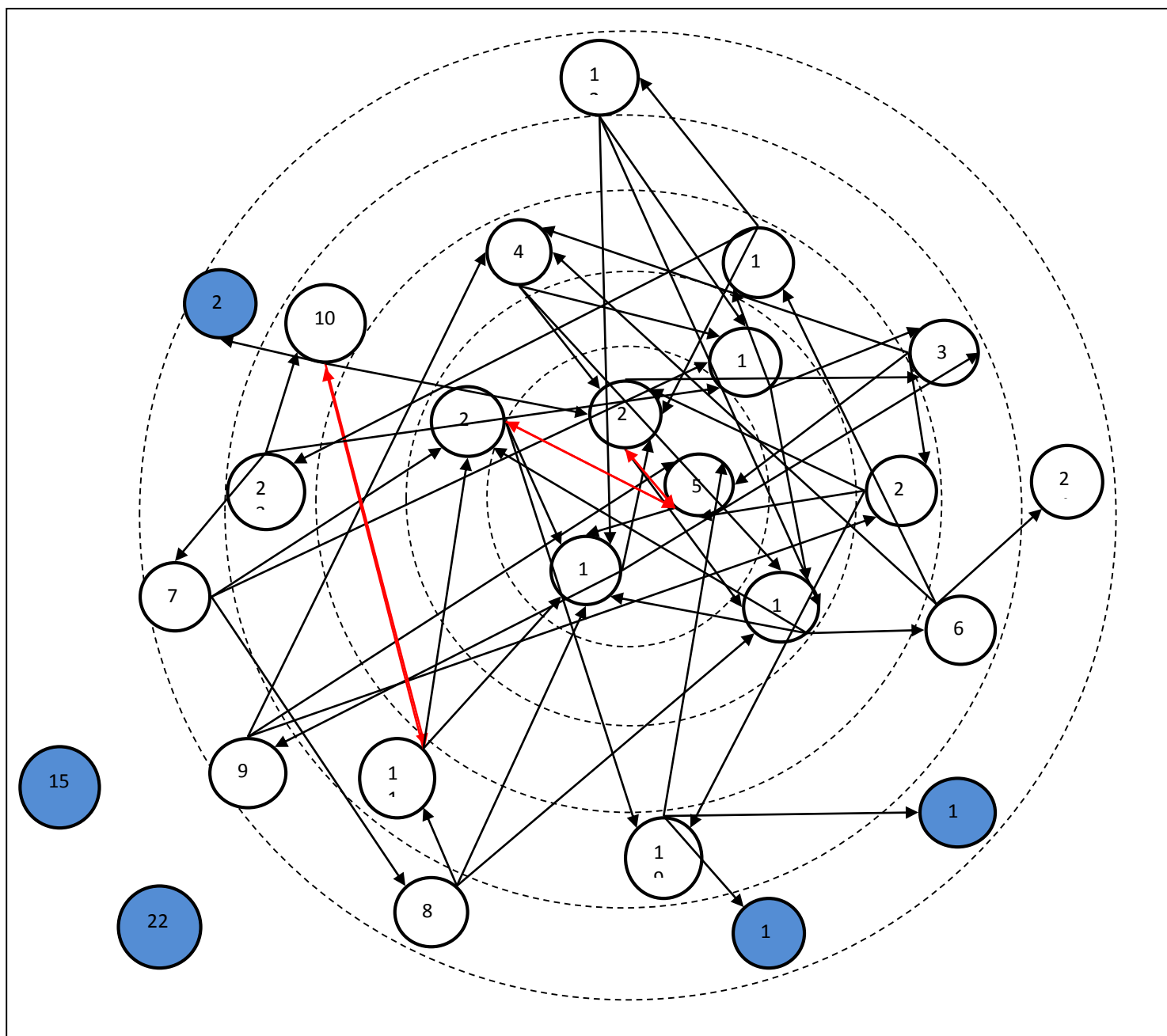
„Annak a 3 gyermeknek tedd a zsákjába, akit a legjobban szeretsz a csoportban!”

A gyerekek a barátaiktól kapott képeslapokra rárajzolják saját jelüket

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.		
1.	x																									0	
2.		x																									0
3.			x	1	1																				1	3	
4.				x										1				1		1						3	
5.					x							1								1	1					3	
6.				1		x										1								1		3	
7.							x	1										1			1					3	
8.								x			1		1	1												3	
9.				1	1				x																1	3	
10.		1								x	1									1						3	
11.										1	x		1								1					3	
12.												x	1	1					1							3	
13.			1						1				x							1						3	
14.					1							1		x							1					3	
15.															x											0	
16.												1				x				1			1			3	
17.																	x									0	
18.			1											1		1		x								3	
19.	1			1													1		x							3	
20.			1		1															x					1	3	

3) Szociogram:

Eredmények értelmezése:

1: -	9: 4, 5, 25	17: -
2: -	10: 2, 11, 20	18: 3, 14, 21
3: 4, 5, 25	11: 10, 13, 21	19: 1, 5, 17
4: 14, 18, 20	12: 13, 14, 18	20: 3, 5, 17
5: 13, 20, 21	13: 3, 9, 20	21: 5, 13, 19
6: 4, 16, 24	14: 6, 13, 21	22: -
7: 8, 18, 21	15: -	23: 7, 10, 18
8: 11, 13, 14	16: 12, 20, 23	24: 7, 10, 18
		25: 5, 19, 20

Céltábla szociogram:

A koncentrikus körben való elhelyezkedést, a kapott képeslapok száma határozza meg. A belső körökben a népszerűbb gyermekek számai találhatóak, a külső körök felé haladva a kevésbé népszerű gyermekek számai helyezkednek el.

4) Eredmények értelmezése:

- Csoportban legnépszerűbb gyermekek (6 kapott képeslap):
B. Z. (5.), G. K. (13.), M. Sz. (20.)
- Csoportban népszerű gyermekek: (4 kapott képeslap):
G. T.(14.), K. R. B. (18.), N. B. (22.)
- 3-2 kapott képeslap:
Á. V. (3.), Á. B.(4.), B. D. (6.),
Cs. Á. (10.), Cs. V. (11.), H. T. Sz. (16.),
K. K. (19.), R. Sz. (23.)
- Magányos gyermekek: (1-0 kapott képeslap):
  - Cs. G. (7.), Cs. Zs.(8.), Cs. Zs. (9.),
  - G. Á. (12.), Sz. N. (24.)
  - G. D. (15.), N. V. E. (22.)
- 3 kölcsönös választás alakult ki a játék közben. Ez feltehetően tartós és szoros barátságot jelent.
  - B. Z. (5.)- M. Sz. (20.),
  - B. Z. (5.) – N. B. (21),
  - Cs. Á. (10.) – Cs. V. (11.)
- A legtöbb kétszeres választás B. Z.-nál fordult elő (3/2 közös választás).
- A kölcsönös választás egy testvérpár esetében is kialakult. Ez szoros kapcsolatra utalhat a testvérek között. (Cs. Á. (10.), Cs. V. (11.))
- A „Postás játék”-ban nem vett részt:
- B. (1.), A. M. F. (2.), G. D. (15.), K. I. (17.), N. V. E. (22.)

Következtetések, reflexiók, beépítés a nevelési tervbe, egyéni fejlesztési tervekbe

A csoport szerkezete a szociometriai mutató alapján változó képet mutat. Központi szerepet töltenek be azok a gyermekek, akik nagycsoportosok, szilárd szokásrendszerrel rendelkeznek, segítik a kisebb társaikat (legtöbbször játékidőben, illetve a gondozási feladatokban). Köztük a kölcsönösség is megjelenik, és a viszonzottság-a baráti kapcsolatokban.

A hiányzó kisgyermeknél nem volt reális a választottság (a személyes jelenlét nagyon fontos), legközelebb erre ügyelni kell. Peremterületre is szorult több kisgyermek, akinek nincs barátja, nem választották. Itt a sok hiányzás a fő ok, év elején sok betegeskedés, illetve egy esetben a rendezetlen családi helyzet, válás, gyermekelhelyezés rányomta a bélyegét a gyermek viselkedésére (sokszor magányosan játszik, nehéz bármilyen tevékenységbe bevonni).

Nagyon érdekes a három testvér viszonyulása egymáshoz és a közösséghez. A nagycsoportos kislányt a két iker kiscsoportos testvér megjelenése visszavetette a közösségi tevékenységekbe történő bekapcsolódásnál. Eddig oldott, csendes, segítőkész kislány volt. Most „tikkel”, nem találja a helyét a csoportban, mintha súly nehezedne rá, hogy két pici testvéérért ő felel. A szülők lehetséges, hogy „rábízták” a kicsik óvását, ez a felelősség viszont negatívan hatott rá. (A szülőkkel beszélünk kell erről!)

Még egy peremhelyzetű gyermek van a csoportban. Ugyan ő két éve jár hozzánk, de agresszív viselkedése és a közösséggel való állandó konfliktushelyzete miatt a gyermekek nem szeretnek vele játszani. A fiatalok szülővel (anyával, aki egyedül neveli) ugyan próbáltunk beszélni, de sikertelenül. Itt kell megoldanunk a problémát az óvodában, ahol a játékba történő problémamentes beintegrálódása megtörténik. Egyéni fejlesztési dokumentációjában terveznünk kell a közösségi, érzelmi, erkölcsi jellemzők fejlesztésével kapcsolatban a következőket: a társaival szembeni érzelmi megnyilvánulásokban, irányíthatóságán kell változtatni; akadályok, nehézségek leküzdésének módját megismertetni; társas kapcsolatokban megnyilvánuló szerepvállalásán változtatni; illetve a közösséghez, társakhoz való alkalmazkodó képességén segíteni.

A csoportlégkört nagymértékben befolyásolja a több kölcsönös választás. Ezek a gyermekek többnyire együtt játszanak, segítik egymást, és az óvodán kívüli időszakban is sokszor találkoznak. (Együtt kirándulnak, játszanak egymásnál.) Az óvodai tevékenységekben, foglalkozásokon szintén jól együttműködnek, esetleg párban dolgoznak. Ha kell, a kisebb gyermekeket is segítik.

Kiemelkedő egy testvéri kapcsolat is, akik az óvodában erősítik egymást. (Nagycsoportos kislánynak érkezett három éves fiútestvére otthonról, akik kölcsönösen választották egymást, itt az óvodában is nagy szeretettel fordulnak egymáshoz segítségért.) Ellentétben egy ugyanilyen helyzetben lévő testvérpárral, akik egyáltalán nem választották egymást, pedig a mindennapi életben sokszor segíti a nagycsoportos lánytestvér a pici fiút. (Otthoni problémára gyanakszunk, esetleg a szülővel lehet tapintatosan beszélni a helyzetről.)

A szociometriai mérés eredményeit nemcsak a gyermekek egyéni fejlesztési tervébe kell beépítenünk, hanem a beszoktatási-visszaszoktatási terv után készülő nevelési tervünkbe is. Természetesen az év eleji „nem összeszokott” csoport közösséggé szerveződésében, társas kapcsolatok fejlesztésében, a vegyes életkorú csoportösszetétel lehetőségeinek kihasználása, az elfogadás, az alkalmazkodás, a szeretet, a segítségnyújtás, a kulturált szokáskialakítás tölt be elsődleges szerepet. Nevelési tervünkben építünk a szociometriai mérésről levont tanulságokra.

Két hónap múlva tervezzük újra elvégezni a mérést, addigra talán „összeszokottabbá” válik a csoport, kezd közösség válni.

DD) Esetleírás - minta

Az óvodapedagógus neve:

Az óvoda neve, címe:

A gyermek neve: M. N.

Családi háttér

N. 3 éves korában került óvodánkba, a csoportba. A szülővel már a beiratkozás után, júniusban találkoztunk. Az anyuka volt jelen az első szülői értekezleten. Ott megtudtuk, hogy az apuka börtönben van garázdaságért. Az udvarban, ahol több cigány család lakik, a szomszédból tulajdonított el egy kerékpárt. Az anya nagyon fiatal (21 éves), a negyedik kisgyermekével várandós. Az apa 40 év körüli, néha zenéléssel (alkalmi munkával) „tartja el” a családot. Az italozó életmód, a gondozás hiánya is kiderült az első beszélgetés és a családlátogatás alkalmával. Az anamnézis felvételénél az is kiderült, hogy anyuka nem tud sem írni, sem olvasni, habár 6 osztályt elvégzett. Nagyon korán szült, édesanyja élettársa volt a gyermeke apja. Amikor óvodánkba került a kislány, az anya, az ő anyja és a gyerekek egy lakásban éltek. Egy szobában, udvari mellékhelyiséggel. Így a körülményekből kiderült, hogy nagyon szegény, nem megfelelő higiénés körülmények között nevelődött a gyermek.

A gyermek jellemzése, viselkedése a beszoktatás alatt

A kislány az óvodába érkezésekor a vártnál jobb képet mutatott. Öltözéke rendezett, ám az ápolatlanság, tisztaság hiánya tapasztalható volt. Első napjai az óvodában nagyon szomorúan teltek. Igaz, várta, hogy jöhessen, de ott nem talált barátira (pedig volt a csoportban egy másik cigány kislány is). Egyedül üldögélt, nem beszélgetett sem a gyermekekkel, sem pedig velünk, óvónókkal. Játékot sem vett elő, velünk sem játszott, viszont az étkezésekhez rendszeresen odajött. Hetek kellettek ahhoz, hogy a mosdózási szokásokat megtanulja, nagyon élvezte a folyóvizet. Sokszor kiment a mosdóba, csak hogy megnyithassa a csapot. Étkezési kultúrával nem igazán rendelkezett, leginkább kézzel nyúlt a legtöbb dologhoz. Az udvaron sem tudott mit csinálni, csak álldogált, nem lehetett ott sem bevonni semmilyen tevékenységbe. A mozgásos tevékenységbe végképp nem kapcsolódott be sem a tornateremben, sem pedig a csoportszobában (tornacipője sem volt). A beszoktatási idő alatt sokszor próbáltunk kezdeményezni vele bármilyen játékot, igyekeztünk bevonni a kezdeményezésbe, de nem állt fel a mesesarokból, ott ült egész nap. Alvásidőben, ha adtunk neki óvodai alvótársat (plüssállatot), ha megsimogattuk, hálásan nézett. A szokásrendszer lassan alakulóban volt nála (mosdóhasználat, öltözködés, még valamennyire az étkezés is), de a magányossága nem szűnt. Szinte falat vont maga köré, nem játszott, nem beszélt. A gyerekek egy idő után megjegyzéseket tettek rá, amit próbáltunk megbeszélni velük, kolléganőmmel együtt. Persze N. nem hagyta magát, ha mondtak rá valamit vagy csúfolták, viharos érzelmi kitörésekkel, agresszióval válaszolt (rugdosott, verte a gyerekeket).

Befogadás, beszoktatás, a közösségbe történő integrálás folyamata

Egy idő után, kb. fél év elteltével, amikor édesapját a börtönből kiengedték, kezdett oldódni. Volt, hogy az apa hozta a gyermeket, akkor nagyon boldog volt, és büszke az apukájára. Ekkortájt kezdődött a babakonyhai játéka is, főzőcskézett. A gyermekek még mindig nehezen fogadták el, pedig rendszeresen beszélgettünk N.-ről, és arról, hogyan lehetne vele is együtt játszani. Sajnos egy ideig

magányos játékot játszott, de amit főzött, odahozta nekem és megkínált. Végre meg is szólalt, elmondta, hogy mit főzött. Közben újabb szülői értekezletünk volt, ahol tapintatosan ugyan, de kértük a szülők segítségét a gyermek befogadásával, megsegítésével kapcsolatban. (Ruhát gyűjtöttek neki és testvéreinek, játékot hoztak, könyveket.) Ám a szülői ráhatás is kevésnek bizonyult a gyermek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Kitaláltam egy közösségfejlesztő játékot, melyet minden nap eljátszottunk. Körben álltunk, és egymás kezét fogva valaki elkezdte a mondatot: „Azért szeretem X, Y – t, mert ...”. Az első időben én mondtam N. nevét: pl. szépen megmosta a kezét, ügyesen játszott... stb. Egy idő után már a gyermekek is mondták a nevét, de az első pár hét során csak én. Középső csoportra végre sikerült a beilleszkedés. Mindenkivel nem, de pár kislánnyal már játszott. A fiúkkal durva volt, továbbra is csúnyán beszélt velük és rugdosta őket. A kislány hozzánk nagyon ragaszkodott, alig várta, hogy reggel jöhessen, „szép ruhában” (így szeretett volna a többi lánynak is megfelelni), hazamenni pedig sohasem akart. Középső csoportban már nemcsak a játékba, de a tevékenységekbe is bekapcsolódott. Nagyon sok bátorítás kellett ahhoz, hogy mindezekben részt vegyen. Kiemelkedett szép hangjával, és a rajzaiban az élénk színek harmóniájával. Ezért mindig lehetett a gyerekek előtt is dicsérni, így társai egyre jobban elfogadták. Két nagycsoportos kislány pártfogásba vette, akik szintén szerettek rajzolni, így már baráti kapcsolata is kibontakozóban volt. Nagycsoport elején már kevesebb problémánk volt, ám még mindig zárkózott, passzív kislány maradt. Oda-odajött a foglalkozásokra is, de inkább főzőcskézett, rajzolgatott. Egy érdekes eset is történt. Nyáron felújították az óvodát, és szülői értekezleten panaszkodtunk, hogy nincs törölközőtartónk, fogkefétartónk. Másnap az apuka beállított egy saját maga által készített fogkefétartóval. N. nagyon örült, büszke volt, hogy ő is hozhatott valamit a csoportnak. Beszédes ugyan nem volt, de kevésbé volt agresszív társaival. Év végén a búcsúverset viszont hibátlanul elmondta. Viszont az óvodai búcsú előtt történt egy sajnálatos eset. Egy kislánynak a szemben lévő csoportban eltűnt a hajgumi készlete, másnap N. hajában volt. Ezt a dajka néni és a másik szülő is felismerte. Bizony, vissza kellett adnia, és N. ismét bizalmatlanabb, passzívabb lett társaival.

Reflexió

A nehéz anyagi, tárgyi és szociális környezet megnehezítette a gyermek óvodába való beilleszkedését. (Az apa hiánya ezt még fokozta.) Óvodába lépéskor a használati eszközökkel, játékeszközökkel, játékszerekkel való megismerkedés jelentős szerepet kapott az otthoni szegényes körülmények miatt. Játékában az azonos nemű szülő modellje jelenik meg, mivel a tanulás mintakövetés útján valósul meg. A nevelésben nagy hangsúlyt helyeztünk a fogalom és szókinccsgazdagításra, a szóbeli önállóság és bátorság erősítésére. Az óvónői segítő-támogató attitűdre nagy szükség volt már a beszoktatásnál, a gyermek környezetének, az óvodai szokások és a napirend megismertetése terén. A gyermekek N. esetében szembesültek a mássággal (elsősorban nem a nemzetiségi hovatartozása, hanem a viselkedési „mássága” miatt). Nagyon oda kellett figyelni arra, hogy a csoporttársakban a tolerancia képességét kialakítsuk. A szülőkkel történő együttműködés is pozitívan hatott a befogadás folyamatára. Eredményesnek bizonyult a mintát nyújtó, szeretetteljes bánásmódunk, az elfogadás, türelem, szeretet... stb. A kultúraazonos pedagógia alkalmazásával sikerült a gyermek alapképességeit fejleszteni. A feltétel nélküli elfogadás, empátia, kongruencia, segítette a gyermeket a meg nem értettségtől való félelem leküzdésében. A fokozatosan alkalmazott pedagógiai ráhatásokkal, pl. kommunikációs, konfliktuskezelési eljárások, pedagógiai helyzetelemző képességgel és önelemzéssel hatékonyan tudtuk segíteni N. helyzetének alakulását a közösségben, miközben „észrevétlenül” fejlődésnek indult kognitív képessége, erősödött önbizalma és napról napra maga is elfogadóbbá vált az őt körülvevő felnőttek és gyermekek iránt.

EE) Különleges bánásmódot igénylő gyermek profilja – minta

A gyermek személyiségének megismeréséhez több alkalommal beszélgettem a szülőkkel, a gyermekkel, a kolléganőmmel. Huzamosabb időn keresztül figyeltük a gyermeket, majd lejegyeztük a tapasztaltakat.

Anamnézis: Panaszmentes terhességből a 39. héten császármetszéssel, 3150 gr. súllyal született, Adaptációja zavartalan volt. Később, 4 éves korában két alkalommal epilepsziás jellegű roszullétei voltak. Hároméves korától óvodába jár.

M. 5 éves. Idősebb szülők gyermeke, két testvére van, egy bátyja és egy nővére, akik már iskolások. M. szülei hátrányos helyzetűek, kevés barátjuk van. Neki is csupán kettő van, egy ikerpár, akik kb. egy évvel fiatalabbak, mint ő. (Ez a kapcsolat sem igazi „baráti”, inkább alkalmi együttjátszás.) Szociális helyzete öltözködésén is látszik, ami zavarja őt.

Megfigyelés eredménye: Viselkedésére jellemző volt, hogy neve hallatán összerezsent, lassú tétova mozgású. Foglalkozás alatti viselkedésére jellemző, hogy a feladatokat mintha nem értené, bizonytalan, tanácstalan, nem tudja elkezdni a munkát. Kérdéskor zavartan áll, nem is tudja, mire kell felelni.

Mozgásfejllettsége: Jobbkezes, jobb kezével aránylag ügyesen tud bánni, bár a gyöngyfüzés nehézségeket jelent neki. Egyensúlyérzékét fejleszteni kell. A labda elkapása is komoly nehézséget jelent számára. Mozgása fejletlen, összerendezetlen.

Testséma fejletlenségének mutatói: A test főbb részeit meg tudta mutatni, a részletek már kisebb-nagyobb bizonytalanságot okoznak. Amit egyáltalán nem tudott: orrcimpa, ujjbegy, ujjperc, kar, térdhajlat, áll, könyök, csukló, boka.

Téri tájékozódásának, térbeli mozgásának fejlettsége: A jobb, illetve bal irányokkal problémája van, ezen kívül még a mellett, mellé, között, közé irányokat sem ismeri. Térbeli tájékozottsága is fejlesztendő terület.

Értelmi fejlettsége:

- *Tárgyak csoportosításának mutatói;* csoportosítás szín szerint: Mozdulatai határozottak, de előfordult, hogy kétszer is létrehozott ugyanolyan színű csoportot. Forma szerint sem tudja párosítani a tárgyakat, a nagyon nagyot és a nagyon kicsit határozottan különválasztja, de nem tudja a többit. Csoportosítás anyag szerint: csoportosítás helyett párosítja a dolgokat, és nem tud elvonatkoztatni a színtől, mint tulajdonságtól.
- *Időbeli relációk fejlettségének mutatói;* időrendiség képi szint szerint, beszéd szint szerint: Évszakokra jellemző képeket raktam ki elé, de egy tévesztéssel tudta csak időrendi sorrendbe tenni a képeket. Majd szóban is kértem, mondja el, melyik melyiket követi, ekkor is tévesztett. Az ok-okozati viszonyokat egyáltalán nem ismeri fel.
- *Figyelem jellemzői:* Motiválóan hat, hogy vele személyesen foglalkozom és örül a feladatoknak. Eleinte komolyan összpontosít, de nem kell sok idő és figyelme könnyen elterelhetővé válik. Jobbra-balra tekinget, úgy látszik, mintha gondolkozni akarna, de tekintete elmereng. Ha kérdezem tőle: „Pihenjünk?”, azt válaszolja, hogy nem fáradt el.

- *Motoros feladat verbális visszaadása:* Egy képen gyermekek vannak, akik mozognak (pl.: lecsúszik éppen a csúszdán). A lényeges mozzanatokot elmondja, de többször újrakezdi a mondatokat vagy befejezetlenül egy másikba kezd.
- *A gyermek finommotoros koordinációjának fejlettsége; emberábrázolás:* A főbb részeket pontosan rajzolja, életkorának megfelelően részletezett a rajza (kivétel: nincs orr, ruha). Arányai kicsit eltolódtak, hosszú a nyak és a törzs, a lábak rövidek. Dimenzitást tekintve előlnézeti rajz, a kar kétdimenziós, a lábak nem. A testrészek érintkezései pontosak, határozottak. Ceruzafogás háromujjas, kissé erőtlen, nyomatéka gyenge (halványan fog a ceruza), mintázása nem egyértelmű, maszatosan dolgozik.

A gyermek nyelvi kifejezőképességének fejlettsége, a nyelvi fejlettség mutatói:

- *Szókincs:* Beszédében nem használ gazdag, árnyékolt kifejezéseket, beszéde egyszerű, érthető. Elvont kifejezéseket sem használ.
- *Beszédritmus:* Beszéde akadozó, látszólag nagyon izgul, ha meg kell szólalnia. Többször nekifut egy mondatnak, mintha az elején tudná, mit akar mondani, a végére érve azonban elfelejti. Beszédhibája nincs, tisztán ejti a hangokat. Képolvasás során egyszerűbb cselekvést megnevez.
- *Szövegviszaadás:* Amikor elmondtam egy utasítást vagy egy történetet, egy-egy mozzanatát vissza tudta mondani, majd a „legbiztosabbat” ismételtetni kezdte, mintha a folytatáson törné a fejét.

A gyermek szociális fejlettsége – kapcsolatteremtés felnőttekkel, társakkal:

Felnőttekkel, társaival szemben elfogadó. Örül, ha kedveskednek neki, (pl.: „Ezt neked rajzoltam!”), megköszöni, bármelyik gyermektől is kapja. Haragosai nincsenek, barátkozik két fiatalabb ikerpárral.

- *Beilleszkedése a tevékenységekbe:* A játékidő alatt gyakran rajzol elmélyülten az asztalnál, olykor-olykor magányosan. Ha más játékot választ magának, inkább végrehajtó, mint kezdeményező. Tartós baráti kapcsolata nincs.
- *Feladatmegértése, feladattartása:* Elfogadja irányítással, segítséggel elvégzi a feladatokat. Tevékenysége elmélyült, néha kitartó.
- *Érzelmi élete:* zárkózott. Megnyilvánulásából érezhető a visszafogottság, az otthoni nevelés hiánya, illetve az állandó korlátok. Kíncként viszonyul a játékokhoz, vigyáz rájuk. Időnként személyes kontaktust igényel, önbizalma gyenge. Sikerélményekhez való juttatással határozottabb, önállóbb tudna lenni.
- *Feladatvégzése, munkatempója, tevékenysége akadályoztatására adott válasz:* A foglalkozások alkalmával szívesen vesz részt a tevékenységekben, elmélyülten dolgozik, munkatempója azonban lassú, nehézkes, mindig azok közé tartozik, akik utoljára készülnek el munkájukkal. Ha tevékenységében valamilyen módon akadályoztatva van, például beszélgetésünk során többször odajöttek társai, és elkezdtek kérdezgetni, mit csinálunk, ő

kérlelve tessékelté ki a többi gyereket a babaszobából. Azonban elutasítása barátságos és udvarias.

A Nevelési Tanácsadó vizsgálata

Előzmény: a szülő és az óvoda kérésére a vizsgálatot végeztem B. M. óvodás gyermekkel, fejlettségi szint megítélése céljából. Az édesanya elmondja, hogy gyermeke 3 évesen kezdte az óvodát. Nehezen szokott be a gyermekközösségbe, ezért úgy döntött a család, hogy várnak még a rendszeres óvodába járatásával, többször otthon maradt. Jelenleg középső csoportos, és a szülő az óvónőkkel való megbeszélés után kereste fel a nevelési tanácsadót. Az óvodai vélemény szerint komoly elmaradásokat mutat. Mozgás és beszédfejlődése, úgy látják, hogy értelmi fejlődése is elmarad a korosztályától.

A vizsgálat eredménye: testileg jól fejlett, átlagosan gondozott gyermek.

Viselkedése: A vizsgálati helyzetet szívesen fogadta, mindvégig jól motiválható és segíthető volt. Frusztráció és monotónia tűrése alacsony szintű, hamar elfárad, terhelhetősége csekély.

Mozgása: lassabb, óvatosabb mozgású. Statikus egyensúly érzéke fejletlen, nyitott szemmel huzamosan tud egy lábon állni, csukott szemmel törzsből billeg, leteszi a lábát. A labdát merev kézzel elkapja, de elejti, a dobásnál még nem tudja felmérni a távolságot.

Figyelme: Feladattudata még nem alakult ki, a feladattartásához folyamatos megerősítés, biztatást vár, önálló munkavégzése megbízhatatlan. Erőteljesen játékra orientált még.

Testséma, téri tájékozódás: Időben való tájékozódása kialakulatlan, az étkezéshez kötött napszakokat és az évszakokat, és a hét napjait segítséggel sem sikerül elmondania. A viszonzyszavak alkalmazása esetleges.

Laterális dominancia: kialakulatlan.

Vizuomotoros koordinációja: vonalvezetése bizonytalan, változó nyomatékú. Emberrajza sematikus, arányaiban elnagyolt, részleteiben kidolgozatlan.

Beszéde: spontán beszéde érthető. Beszédszervezése nehézkes, diszgrammatikus. Mondatok után mondása nehezített, szórendet felcserél vagy szavakat kihagy.

Vizuális memóriája: Lassabb felidézés mellett 3 elemű rendezett struktúrát mutat, formaemlékezete után építéssel pontatlan.

Rövid idejű verbális emlékezete: A GMP/8 feladatánál nem kooperál, túl hosszúnak, nehéznek találja a feladatot. Számsorok után mondásánál + tagút sikerült hibátlanul felidéznie.

Számolás: A mozgás és beszéd szinkronja még nem alakult ki megbízhatóan, 6-ig növekvő sorrendben számlál, azt követően hibázik. Globális mennyiség felismerése 2-ig biztos. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmát hármasszámkörön belül már érti, de fáradása miatt alkalmazni nem tudja jól. A mennyiség állandóan megítélése kialakulatlan. A sorozat szabályát önállóan még nem ismeri fel, segítséggel sem folytatja azt.

A gondolkodási funkcióknál: Eseményképekről kérdések segítségével rövid tömondatokban mesél, az ok-okozati összefüggéseket segítséggel nehezen felismeri. Vizuális percepciója: az alakháttér és a Gestalt feladatát nem értette meg. A pszichometriai vizsgálat alacsony- átlagos szintű, szórt strukturált

mutató, melyben jól teljesít a szortírozás és az emlékezet terén. A kombináció kissé gyenge, a mozaik és a rajz alig éri el a négyéves szintet.

Összegzés: Lassabb ütemű értelmi fejlődés mellett, pszichomotorosan is lassabban érő gyermek. Jelentős elmaradásokat mutat a mozgás és beszédképesség köré szerveződő funkciók fejlettségi szintje, vezető tünet a beszédészlelés és beszédmegértés nehezítettsége, valamint gyengén fejlett a vizuális és akusztikus észlelése. Mindezek alapján tanulási nehézségek kialakulására veszélyeztetett gyermek. Jó kompenzációs terület, mely a gyermek fejlődését támogatja: együttműködő készsége és támogató családi háttere.

FF) Különleges bánásmódot igénylő gyermek fejlesztésének tematikus terve, foglalkozástervei – minta

<p>A fejlesztés ütemterve</p> <p>I. időszak: október-január, majd visszamérés</p> <p>Hetente több alkalommal, 10-15perc, a fejlődés ütemének megfelelően; az első időszakban hetente többször, rövidebb ideig, majd az idő növelése; egy-egy játék erejéig, csoportból kiemelve (erre figyelemzavar, akusztikus észlelési problémák esetén van szükség) történik kezdetben, amíg szükséges, de a csoportban is, amennyiben lehetőség van rá.</p>			
Fejlesztendő terület	Cél	Feladatok	Eszköz
Finommotorika	Kézhasználat ügyesítése, koordináció fejlesztése, kéz izmainak fejlesztése	Varrás, masni kötés, cipőkötés, vágás ollóval, tépés, origami, gyöngyfüzés, nyaklánc készítése, hármass fonás, mozaikkép ragasztása, üvegfestés egyszerű formák rajzolása, formák festése, gyurmázás, gömbölyítés, csipkedés stb.; képek pontok összekötése, ujjtorna.	olló, szalag fonal, tű, színes papírlapok, gyöngy, ragasztó, szárazvirág, üvegfesték, ceruza, festék, gyurma, feladatlapok
Grafomotorika	A ceruza készesszintű használata. Megfelelő nyomaték kialakítása, csukló-könyök-vállizületek lazítása	Formamásolás, rajzolás minta után, spontán rajz, színezés, majd lerajzolása, karcolatok készítése, fóliarajz készítése, formák körberajzolása... Rajzolás egyre keményebb hegyű ceruzákkal. Kéztorna, váll és karkörzések, firkarajzok készítése.	színes papírok, rajzlap, színes ceruza, üveglap, kifestő, sablonok, fóliák, különböző vastagságú papírok, keményebb hegyű ceruzák, zsírkréták firkákhoz
Vizuomotoros koordináció	Szem-kéz koordináció fejlesztése – domináns szem-kéz koordináció erősítése.	Labdagurítás egyenes, és görbe vonalon, alakzatokon, célba gurítás, dobás vízszintesen (egyre kisebb méretű, anyagú labdákkal, babzsákokkal) függőlegesen, alakzatok átírása, kirakása (nem domináns szem letakarásával is) „ Melyik mihez tartozik?” összekötések, labirintus - pontok összekötése;	labda, kijelölt út,- kosár, babzsák, karika rotikom, bady-roll, Greiswald, zsámoly, bordásfal, puzzle, rajzlap, színes ceruza, feladatlap-labirintus
	Szem-láb koordináció fejlesztése.	labdavezetés egyenes, görbe vonalakon, alakzaton, célba rúgás.„belépés”, „átlépés” labdagurítások; labdadobások különböző nagyságú labdákkal különböző távolságokból (mindig közelebből és nagyobb labdával kezdjük, nem domináns szem letakarásával is)	labda,- babzsák, kirakott tárgyak - kijelölt területek

Vizuális percepció	Azonosság, különbség felismertetése. Alak-háttér kiemelése.	Keresd az ugyanolyat! - Dominó - Színezd azonos színűre az azonos alakúakat! Kép részeinek megkeresése, kép kiegészítése, kirakással, rajzzal - összevágott kép kirakása, puzzle, mi a különbség, sorozatok folytatása tárgyakkal, képekkel, hibás sorozatok javítása. Elrejtett ábrák keresése.	feladatlap, kréta, ceruza, előrajzolt alakzatok, tárgyak, képek, feladatlapok, dominó, tárgyak képe
Auditív percepció	Hangok, zörejek, hangzók között azonosság, különbség felismertetése. Alak-háttér kiemelése, megkülönböztetése, hangzók leválasztása.	Honnan hallod? „hangtérkép”- Menj a hang után! - Minek a hangját hallo? - Ki beszél? hangszerek, tárgyak megszólaltatása (háttér zörejek, zenék, beszéd közben is) a hallott sorrendben - szavak, hangsorok visszamondása. Zörej dobozokkal memória. Hangzók leválasztása (hol hallo a szó elején, közepén, végén). Mi kezdődik sz-vel? Mire gondolok, ha azt mondom zsi,(ci, ku, li...stb.) ?	tárgyak, képek memóriajáték, tárgyak, képek, hangszerek, tárgyak, magnó, hangszerek, tárgyak, CD, CD lejátszó, zörejdobozok, szókérték
Téri orientáció	Taktilis érzék fejlesztése, testtudat, testséma fejlesztése. Lateralitás fejlesztése. Téri irányok gyakorlása, tudatosítása, névutók helyes használata.	Mi van a zsákban? (tapintásos játékok), tapintásos dominó, párkeresés tapintással, Hol érintettek meg? (egy ill. több egyidejű inger beazonosítása), Hova szállt a kismadár? (testrészek megnevezése), hiányzó testrészek berajzolása feladatlapon, mozdulatok leutánzása, képen lévő mozdulatok leutánzása, „Labirintus-játék”, Négyzetrácson közlekedés, Hova bújt el? – játék.	tárgyak, játékeszközök, hangszerek, textildarabok, dominók, madár kesztyűs báb, feladatlapok, munkalapok, kirakók, földre rajzolt négyzetrács.

Az óvodai fejlesztés során együttműködünk a fejlesztő pedagógussal, részt vállalva azokból a feladatokból, melyek az óvodai csoporton belül, illetve kiemelve páros helyzetben gyakorolhatók. 2-3 hónapos intervallumra tervezve óvodapedagógusi feladatunk a szakemberrel történt egyeztetés alapján azoknak a képesség-készség területeknek a célirányos fejlesztése, melyek nem túl nagy elmaradást mutatnak (a vizuális és akusztikus percepció, illetve a finommotoros képességek fejlesztése).

Felhasznált irodalom:

Huba Judit 2010. A pszichomotoros fejlesztés gyakorlati kézikönyve. Budapest, Logopédiai Kiadó.

Porkolábné Dr.Balogh Katalin 1992. Kudarc nélkül az iskolában. Budapest, Alex-typo Kiadó.

Kulcsár Mihályné 2000. A tanulás öröm is lehet. Bicske, Magánkiadás .

Adorján Katalin 2003. Szebben akarok írni I-II. Budapest, Meixner Alapítvány.

Egyéni fejlesztés két foglalkozási terve a gyermeket csoportjából kiemelve				
Ideje	A fejlesztendő terület	A fejlesztés tartalma	Tevékenységek/játékok	Megjegyzés/tapasztalat
2013. 11.05.	Nagy-és finommotoros koordináció fejlesztése	Dobások, gurítások, célba juttatások, adogatások. Ujj és kéztorna. Szemtorna.	Papírgalacsinok gyűrése különböző nagyságú és keménységű papírokból. Papírgalacsinok célba juttatása tornabottal különböző szélességű, vonalvezetésű (egyenes, hullámos) földre ragasztott sávok között. Falra ragasztott emberforma galacsinnal történő megdobása (testrészek megnevezésével). Papírgalacsinok adogatással történő áthelyezése egyik dobozból a másikba. (cél a gyorsaság és ügyesség). Ujjtorna: ujjak tornáztatása mondókára. „Ujjaimat mutogatom...” Szettorna: plafonra vetített zseblámpa fényének követése ujjal és szemmel vízszintes, függőleges vonalak mentén.	Ebben a részben összegezzük a gyermek fejlődésének ütemét, mértékét. Ez segíti a munkánkat abban, hogy a továbbiakban hogyan, milyen módon fejlesszük tovább...
2012. 11.07.	Nagy- és finommotoros koordináció fejlesztése.	Játékok ugyanazok csak különböző méretű labdákkal, babzsákkal dolgozunk. Adogatások lábak között előre-hátra történnek. Végezzük a játékokat úgy is, hogy a domináns, majd a nem domináns szemet letakarjuk. Ujjtorna: ujjakkal dobolás egyesével talajra fektetett tenyérrel mondókára. Szettorna: vízszintes, függőleges és hullámvonalakkal.		

Heti tevékenységi terv a gyermek egyéni fejlesztésére saját csoportján belül

Heti tevékenységi terv a grafomotoros képesség fejlesztéséhez				
Időszak/gyakorlás:	Tevékenység feladata	Tevékenység tartalma	Eszközök:	Megjegyzések/reflexiók:
1 hét (2013. 10.3-7) 2-3 alkalommal.	Vállöv, könyök és csukló ízület lazítása.	Bemelegítés: vállfelhúzások, körzések, malomkörzések, csukló körzések, integetések. Lengő firka gyakorlása marokkrétával, függőleges, nagyméretű csomagolópapíron mondókára, éneklésre. Körfirka gyakorlása marokkrétával, függőleges, nagyméretű csomagolópapíron: napocska, madárfészek rajzolása.	Marokkréták, csomagolópapír	
2. hét (2013. 10.10.-14.) 2-3 alkalommal	Vállöv, könyök és csukló ízületek lazítása.	Bemelegítés: hajítással, dobással. Lengő firka gyakorlása zsírkrétával, vastag színes ceruzával, vízszintes, padlóra fektetett nagyméretű csomagolópapíron lézer fényfogócskával. Körfirka gyakorlása zsírkrétával, vastag színes ceruzával, vízszintes, padlóra fektetett, nagyméretű felületen: csigabigák rajzolása.	Zsírkréták, szivacs maroklabda, vastag, háromszögletű ceruza, csomagolópapír, lézerceruza (helyettesíthető kis fény sugarú zseblámpával is)	
3. hét (2013.10. 17.-21) 2-3 alkalommal	Biztos vonalvezetés gyakoroltatása.	Bemelegítés: vállhúzások, kar és csuklókörzések. Lézerfogócska kisautóval függőleges felületen. Lézerrel rajzolt óriás vonalak lemásolása vízszintes felületen.	Csomagolópapír, vastag háromszögletű ceruza, kis autó, lézerceruza vagy zseblámpa.	
4. hét. (2013.10. 24.-28.) 2-3 alkalommal	Biztos vonalvezetés gyakorlása.	Bemelegítés: hógolyózás, portörítés imitálása. Üvegajtó két oldalán helyezkedünk el. Kapd el a tenyerem, az ujjam, a ceruzám! – a játék. Követni kell a felnőtt mozdulatait az üveglapon. Legjobb a nem teljesen átlátszó üveg.	Üvegajtó.	

A gyermek csoporton belüli fejlesztés egy héten háromszor történik az óvodapedagógus kezdeményezésére. A szabad játéktevékenység ideje alatt, ha lehetőség nyílik rá, a leírt időpontok természetesen változhatnak, attól függően, hogy a gyermek mikor van jelen az óvodában. A csoportból kiemelve tervezett egyéni fejlesztéseket is mi óvodapedagógusok végezzük együttműködve csoportban dolgozó munkatársunkkal és a fejlesztő pedagógussal, nevelési tanácsadó szakembereivel. A velük való együttműködés a gyermekekre vonatkozó többoldalú és megfigyelési tapasztalatok egyeztetésére, a konkrét feladatok meghatározására, és az elért eredmények folyamatos elemzésére és értékelésére terjednek ki.

Visszamérés, tapasztalatok, eredmények, - reflexió

A **fejlesztendő területek** közül a nagymozgások, a finommotorika, a kommunikációs képességek fejlődtek elsősorban, ám az eredmény a többi területen is megmutatkozik. A szakember által is feltárt hiányosságokra épített célok, feladatok reálisak voltak. A játékos feladatok, az egyéni foglalkoztatási forma a gyermek számára nagyon érdekesnek tűnt, minden esetben aktív volt, lekötötte őt, élvezte, hogy csak vele foglalkoztunk. A fejlesztés hatékonynak bizonyult, ám a csoportból történő kiemelés nem minden esetben hozta meg a várt eredményt. (Ahogy telt az idő, egyre jobban hiányoztak neki a gyerekek.) Éppen ezért igyekeztünk a csoportban, a többiekkel együtt foglalkozni vele, odafigyelve az egyéni bánásmód elvére.

M. nagyon szerette a közös játékokat a csoportban, önbizalma erősödött. Mivel otthon is támogatták fejlesztőmunkánkat, egyre több sikert értünk el vele közösen. Az elmélyült játék, a részképességek fejlődése lehetővé tette számára, hogy bátrabban reagáljon, ha a csoporttal együtt dolgozunk. A társak negatív megjegyzései egy idő után megszűntek. Mivel a rajzolást, autózást szerette, így ezekkel a számára könnyű feladatokkal kezdtük a játékok sorát a csoportos foglalkozások során is. A sok érdekes eszköz, a megfelelni vágyás, a siker eredményes együttműködésre sarkallták. Az első bizonytalanság a finomabb különbségek észlelésénél jelentkezett, de az előző sikerek, az óvatos segítségadás átsegítették a bizonytalanságon. Élvezte a mozgással összekötött játékokat: hibázhatott, nyerhetett, a gyerekek már nem tettek rá megjegyzéseket. (Természetesen a gyerekekkel többször beszélgettünk M-ről, mennyit ügyesedett, milyen szépen rajzol, ezáltal a gyermekek egyre toleránsabbak lettek.) Legfontosabb volt számunkra a jó, oldott csoportlégtér, egymás elfogadása, a vidámság, együttnevetés, viccelődés. Ez sok esetben oldotta a gyermekekben felmerülő kétségeket, a más gyermek elfogadását.

Most már M. a csoport teljes értékű tagja, a gyermekeknek eszükbe sem jut megjegyzést tenni rá, játszanak vele, elfogadják olyannak, amilyen; a még meglévő hiányosságaival együtt is. Sőt, egy-két nagycsoportos segít neki problémás helyzetekben, ha az udvaron más csoportból megjegyzést tesznek rá, megvédik. A közösségi nevelésünkre jogosan lehetünk büszkék.

A szülőkkal való folyamatos kapcsolattartás során kiderült, hogy a játékokat annyira megkedvelte, hogy esténként szüleivel is igényelte ezeket a játékokat.

Ahogy előrehaladtunk a fejlesztésben, egyre magabiztosabbá vált, játéktevékenysége egyre jobban kiteljesedett, már kezdődő barátságok is kezdtek kibontakozni, ahogy nőtt az önbizalma. A fejlesztés tanulás során is esélyt kapott a hibázásra, így lassan a frusztrációja is megszűnt.

Ellenőrző vizsgálat eredménye:

Az első ellenőrző vizsgálat jelentős javulást mutatott, a teszhelyzetben a feladatokat 60%-ra teljesítette az eredeti 15% helyett.

A továbbiakban is végzünk célzott fejlesztést. A csoportban többször kezdeményezünk vele ilyen jellegű játékokat, mert igénye van rá, és a kezdődő baráti kapcsolatokat is támogatjuk.

Legnagyobb eredménynek azt tartjuk, hogy M. a csoport teljes értékű tagja lett, akire minden gyermek, felnőtt egyaránt számíthat.

GG) Hospitálási napló - minta

Az óvodapedagógus látogat

A pedagógus neve:

A tevékenység/foglalkozás látogatásának helye:

Tevékenységi forma: rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A foglalkozás témája: *A kismalac és a farkasok* című mese illusztrációja

Korcsoport: vegyes

A foglalkozást látogató neve:

Dátum:

Idő	A foglalkozás menete	Megjegyzések
8.00	<p>A gyermek számára sokféle, változatos játék állt rendelkezésre a csoportszobában. Reggel érkezésemkor a különféle konstruáló- és szerepjátékok, a lego, saját készítésű kirakók és memóriajátékok alkották a játéktevékenység alapját.</p> <p>A szabadjáték során egy többnyire nagycsoportos fiúkból álló játszócsoport fantasztikus konstruáló- és szerepjátékot játszott. Először két fiú egy hajót kezdett el építeni nagyobb méretű építőkockákból. Közben csatlakozott hozzájuk még két gyermek. Kis idő múlva a hajó vezetését ők vették át. Hajójuk egy kalózhajó volt, az óvónő pedig fogolyként illeszkedett be a játékba. Az építmény kis időn belül átalakult űrhajóvá, amellyel a Marsra utaztak. Az óvónő figyelemmel kísérte az érkező gyermekeket, aki bátoralanabb volt az érkezéskor, rögtön odament hozzá, hogy személyesen fogadja.</p> <p>A babakonyhában két-két kiscsoportos szerepjátéka volt érdekes: saját háztartást vezettek. Sütöttek, főztek, vasaltak, takarítottak, az óvónőt pedig meghívták egy pudíngos palacsintára. Játékuk nagyon hosszú időn át tartott, szinte egész délelőtt ez a tevékenység kötötte le őket.</p>	<p>Az óvónő aktívan részt vett a gyerekek játéktevékenységeiben.</p> <p>Azok a kisgyerekeknek, akik egyedül vagy egyáltalán nem játszottak, segített a megfelelő játék kiválasztásában. Igyekezett olyan, pozitívan ható játszócsoportba bevonni őket, ahol a gyermekek jól érezhették magukat, kiteljesedhettek. A játszócsoportok a kérésére szívesen befogadták magányos társaikat.</p> <p>A differenciált bánásmód alkalmazására több alkalommal felfigyeltem.</p>
8.30	<p>A fiúk többsége autópályát épített és azon versenyeztek, de a műanyag állatoknak is gyakran építettek állatkertet.</p> <p>Síkbábbal mesét báboztak paraván mögött, bábszínházat nyitottak és a gyerekek különböző szereposztásokkal előadták a mesét társaiknak.</p> <p>Egy középsős kislány játéka sokban eltért társaiétól. Legtöbbször magányosan, saját, otthonról hozott játékaival játszott.</p> <p>Nagy sikere volt egy óvónő által készített társasjátéknak is. (Ez kapcsolódott a heti mesélés tevékenységformához, kismalaccal, illetve farkassal kapcsolatos helyszínek voltak, és a játékszabály is a történettel függött össze.)</p>	<p>A gyermekekkel történő együttjátszás pozitív irányba vitte a tevékenységet, a gyermekek hívására kapcsolódott be a tevékenységbe.</p> <p>A mese eljátszása már a foglalkozást készítette elő, a gyerekek ráhangolódtak a témára.</p> <p>Az óvónő többször kezdeményezte bevonását a játéktevékenységbe, sikertelenül.</p> <p>Ebbe a játékba többször bekapcsolódott az óvónő. Segített a dobást követően a lépések kiszámolásában, a szabályok felolvasásában</p>

<p>9.00</p>	<p>A kezdeményezés előtt a szabadjáték során a gyermekek több meserészletet ábrázoló kirakót rakhattak ki az asztaloknál, ezzel is felidézve a mesét.</p> <p>A folyamatos tízóraiást a dajka segítette, mely a megszokott helyen történt. Az óvónő figyelemmel kísérte az étkezést is, aki még nem evett, megkérte, hogy menjen étkezni.</p> <p>Ekkor már 5 játzócsoporthoz alakult ki. Voltak, akik az asztalon legóztak, volt három kisfiú, akik autóbuszt építettek kockákból és Afrikába utaztak, néhányan autóztak a szőnyegen és többen a babakonyhában játszottak szerepjátékot. Az asztaloknál a malacos/farkasos kirakó volt népszerű. Olyan játzócsoporthoz is kialakult rövid időre, amely állatkertet épített a szőnyegen.</p> <p>Az óvónő észrevétlenül próbálta a gyermekeket a szőnyeg felé irányítani, az asztalok szabaddá tétele miatt.</p> <p>Motiváció, ráhangolódás a foglalkozásra</p> <p>A foglalkozást megelőző motiváció az „Egy kis malac” kezdetű dal furulyázása volt. Erre köré gyűlt a mesesarokban a csoport nagy része, akikkel elmesélték a hétfőn megismert mesét. Egy „malac” kesztyűsbájjal hívta a gyerekeket az asztalokhoz. A kismalac hatalmas sikert aratott, a gyerekek egyből köré gyűltek és megsimogatták a bábót.</p> <p>Az asztalok úgy voltak elrendezve, hogy a gyermekek korcsoportonként külön asztaloknál tudtak elhelyezkedni. Így külön ültek a kiscsoportosok, a középsősök és a nagycsoportosok is</p> <p>Téma kitűzése, a munka megindítása</p>	<p>és a feladatok megoldásánál ötleteket adott a gyerekeknek.</p> <p>A kirakót saját maga készítette az óvónő, figyelembe vette a vegyes életkorú összetételt, voltak 4-6 darabból, és jóval több elemből álló kirakók.</p> <p>A gondozási feladatokra is ügyelt.</p> <p>A gyerekek szívesen játszottak ezekkel az egész nap folyamán.</p> <p>A foglalkozás helyszínének szabaddá tételére irányult a tevékenysége.</p> <p>Felhívó jellegű volt a motiváció, egy kislány kivételével mindenki az óvónő köré gyűlt.</p> <p>Többnyire a nagycsoportosok meséltek, egy-két középsős gyermek is bekapcsolódott, alkalmanként az óvónői segítség is elkerült.</p> <p>Esztétikus eszközt alkalmazott.</p>
<p>9.30</p>	<p>„A kismalac és a farkasok című mesét lerajzolhatja, akinek tetszett.”</p> <p>A gyermekek lelkesen és nagy számban vettek részt a tevékenységben.</p> <p>Az asztalok letakarását a nagyobb gyermekek segítették. Az eszközkiállításban is segítettek.</p> <p>Az óvónő részletesen elmagyarázta a feladatot, segítette, dicsért, minden csoport munkájára odafigyelt.</p> <p>Eközben odafigyelt a bátortalanabb gyermekekkel való törődésre is, ötletet adott, segítséget nyújtott.</p> <p>Az elkészült munkákat kiállították.</p> <p>A munkák értékelése</p> <p>A foglalkozást követően a gyerekek visszatértek a szabadjátékhoz, de az értékelésre nem mindegyikük tért vissza.</p>	<p>A differenciálásnak megfelelően ügyelt az elhelyezkedésre.</p> <p>A feladat megoldásában is differenciált az óvónő. Figyelembe vette az életkori különbségeket, egyéni fejlettséget.</p> <p>A kiscsoportosok még csak ismerkedtek a technikával, az eszközökkel, miközben kedvenc szereplőjük megrajzolására koncentráltak. A nagycsoportosok egy részletet emeltek ki a meséből, ezt rajzolták meg. A középsősök pedig fejlettségi szintjükhöz mérten vagy kedvenc szereplőjüket, vagy legkedvesebb jelenetüket vetették papírra.</p>
<p>9.40</p>		
<p>10.00</p>		

Reflexió

Az óvodapedagógus megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosított a különböző játékformákhoz: a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz. Minden gyermek maga választhatta meg, hogy mit, mivel, hogyan, hol, meddig és kivel játszik. Amikor a helyzet úgy kívánta, bevonható társ maradt. A délelőtti folyamán mind a szőnyegen, babaszobában, mind az asztaloknál megteremtette a lehetőséget a szabadjáték kibontakozásához. Figyelembe vette azokat az életkorhoz kötődő sajátosságokat, mint az egyéni érdeklődé, motiváltság, amelyek a tevékenységek sikerességét lehetővé tették. Olyan otthonos környezetet teremtett, mely a gyermekeknek érzelmi biztonságot nyújtott. A játszóhelyek jól elkülönültek, a gyerekek könnyen, biztonságosan mozoghattak, lehetőségeik korlátlanok voltak. Mindvégig támogató, bátorító szerepet töltött be a játéktevékenység során.

Saját készítésű, ötletes, esztétikus játékeszközei színesítették az elmélyült tevékenységet (kirakók, társasjáték). Örömmel vettek részt a játékban a gyerekek, melynek bizonyítéka önállósági szintjük, fantáziájuk, beszédkészségük, mozgáskoordinációjuk, kommunikációs kapcsolatuk szintje és formája.

A gyermekek kapcsolatai, kooperációjuk, együttműködésük az óvodapedagógussal a játékidő folyamatában végig mintaértékű volt. A nehezebben megközelíthető gyermekekre külön odafigyelt, tevékenységi lehetőséget kínált úgy, hogy ő közben a háttérben maradt.

Az önmegvalósítás lehetősége is biztosított volt az egész nap folyamán: a kíváncsiság, a tudásvágy felkeltésével, az érdeklődés kielégítésével és az alkotó tevékenység lehetőségének biztosításával.

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységforma előkészítése sokrétű volt. A bábozás, kirakózás, társasjáték a mesét, annak jeleneteit idézte fel, a gyermekek állatokkal játszottak a szőnyegen. Előtte való nap a mesét is megismerték. *A kismalac és a farkas* című mese több gyermek számára ismert, részben otthonról, részben az előző óvodai évek időszakából. Mégis a motivációra odasereglettek az óvónő köré, és szinte kórusban mondták a mesét. A foglalkozás célja, a mese illusztrálása volt, amelyhez sokan éreztek kedvet. A differenciált munkavégzés jó ötletnek bizonyult, ám nagy kötöttség volt a korcsoportonkénti asztaloknál való elhelyezés. Az eszközhöz, feladathoz viszont nagyon helytálló volt a differenciálás (vastag zsírkréta, eszközzel történő ismerkedés a kiscsoportosoknak, a nagyoknak már olajpasztell, és meserészlet illusztrálása). A gyermekek bárhová ülhetek volna, esetleg segíthettek volna egymásnak, a középsősök kicsit magukra voltak hagyva.

A nagyok ötlete biztosan segítség lett volna számukra. Az óvónő többnyire a kicsiknek segített az eszközzel való ismerkedésben. Igaz, jutott ideje érdeklődni a nagyok munkájáról. A középsősöknek ötletet adott. A kítűzött feladatok megvalósultak, minden gyermek ki tudta fejezni a mesével kapcsolatos élményét, elképzelését. A nagyobbak kompozíciókat alkottak, fejlődött: szín- és formaérzékük, arány-, irány-, térbeli összefüggésekkel kapcsolatos képességük. Az alkotó gondolkodás, a képzelet fejlesztése is megvalósult a foglalkozáson. Az aznapi bábozás kicsit gátolta a szabad kreativitás kibontakozását a síkbábok sémája által.

Az értékelés a munka befejeztével nagyobb hangsúlyt is kaphatott volna, mert ez fejleszti a gyermekekben mások és saját munkájuk megbecsülését; s kommunikációs képességük is fejlődik a véleményalkotás által.

Ezek ellenére az óvodapedagógus felkészültsége, eredményessége megmutatkozott abban, hogy a gyerekek mindvégig nagy érdeklődéssel vettek részt a manuális tevékenységben, mely végig oldott, elmélyült, tevékeny volt.

HH) IKT alkalmazása és projekterv - minta

A projekt címe: Madarak, fák napja

A projekt készítő(i), megvalósító(i):

A projektben résztvevők köre, száma: XY Óvoda

XXY osztatlan életkorú csoportja (25 gyermek)

2 óvónő, pedagógiai asszisztens, szülők

A projekt célja:

- a természet megszerettetése, a környezet védelme,
- a környezet cselekvő felfedeztetése, hatásainak megélése, tapasztalatszerzés a környezetükben megfigyelhető növényekről, madarokról,
- a gyerekeken keresztül a családok természethez fűződő érzelmi viszonyulásának alakítása,
- természeti, esztétikai, közösségi élmények nyújtása séták, kirándulás alkalmával,
- a közvetlen és tágabb környezethez való pozitív viszonyulás alakítása a séta, kirándulás, gyűjtőmunka keretében,
- környezettudatos magatartás, viselkedéskultúra alakítása, élményszerű, játékos tevékenységgel,
- az egészséges életvitel igényének alakítása, a mozgás örömeinek átélése,
- szociális kompetenciák fejlesztése: közösségi érzés, együttműködési képesség, egymásra való odafigyelés,
- az alkotás örömeinek felfedeztetése, a kreativitás kibontakoztatása,
- értelmi képességek fejlesztése: megfigyelőképesség, figyelem, gondolkodás, fantázia,
- anyanyelvi nevelés, szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkézség fejlesztése,
- finommotorika fejlesztése a vizuális foglalkozások során,
- művészeti kompetenciák fejlesztése: dalok, mesék, versek, dramatizálás során,
- az IKT, digitális eszközök alkalmazási lehetőségére mintaadás.

A megvalósítás helyszíne(i):

Óvodai csoportszoba, óvoda helységei, az óvoda környéke, közeli park, Vadaspark.

A projekt megvalósításának részletes terve

A tevékenység ideje	A tevékenység tartalma	Helyszín	Résztevők, szervezeti keretek	Módszerek	Eszközök	Képességfejlesztés
Előkészítés						
A projekt kezdése előtt 2 héttel	a téma kiválasztása	csoportszoba	a csoportba járó gyermekek, csoportos óvónők, kötetlen, az egész csoport részvételével	megbeszélés, javaslatok átgondolása feljegyzés	a projekt dossziéja	figyelem, emlékezet fejlesztése; anyanyelvi nevelés az egyéni vélemény megfogalmazásával
Április vége	a programok közös kiválasztása, megbeszélése a gyermekekkel	csoportszoba	a csoportba járó gyermekek, csoportos óvónők, kötetlen, az egész csoport részvételével	ötletek megfogalmazása, beszélgetés	a projekt dossziéja	érzelmi, közösségi nevelés a gyermekek számára izgalmas távlat állításával, ötletek szabad áramoltatása, kreativitás fejlesztése
Április vége	tervezés, szervezés; tevékenységre bontás, információgyűjtés, eszközök beszerzése, a kirándulás, séta megszervezése, a szülők, gyakorló óvóképzősök tájékoztatása	óvoda	csoportos óvónők, szülők, pedagógiai asszisztens kötetlen egyéni és kiscsoportos beszélgetések	megbeszélés, szervezés, anyaggyűjtés, beszerzés, eszközök előkészítése	feljegyzés a projekt dossziéja albumok, képeskönyvek, csoportszobában hely kialakítása a gyűjtemények számára	érzelmi nevelés a közös tevékenységre készülődéssel, feladattudat erősítése a szülőkkel közösen vállalt gyűjtőmunkával (képek madarokról, képeskönyvek kiválasztása) egységes nevelő hatások biztosítása, a család, óvoda kapcsolatának erősítése
Megvalósítás						
Május 2.	séta az óvoda környékén, „faölelés”, a városban élő madarak megismerése (galamb, veréb, széncinke, feketeherceg, fakopács, vörösbecs)	az óvoda környéke, közeli park	csoportos óvónők, szülők, kötetlen egyéni és kiscsoportos beszélgetések	játékos cselekedtetés, megfigyelés, fotózás	digitális fényképezőgép, fotók, számítógép	megfigyelőképesség fejlesztése, erkölcsi nevelés, a helyes viselkedés gyakorlása, szókincsbővítés a madarak nevének megismerése, hangjuk utánzása

Május 3.	”madaras” képek gyűjtése; könyvek nézegetése	csoporthoz	gyerekek, óvónő(k), pedagógiai asszisztens	beszélgetés, megfigyelés, (a közösen készített képek nézegetése, válogatása)	a számítógépre feltöltött kinagyított, nyomtatott képek, olló, ragasztó, album	gondolkodási műveletek gyakorlása, összehasonlítás, megkülönböztetés, kisebb, nagyobb, rövidebb, hosszabb, magasabb, szélesebb; szókincsbővítés: csőr, csüd, faroktoll, begy, dolmány, fészek
Május 4.	madárház építése játékidőben, majd Zek Zoltán: <i>Kicsi cinke</i> c. versének meghallgatása	csoporthoz	gyerekek óvónők	cselekedtetés tevékenykedtetés barkácsolás, játék, játékos verstanulás	dobozok, flakonok, színes papírok, ragasztó, olló, zsinórok, hurkapálca	kézügyesség kreativitás fejlesztése, egyéni ötletek megvalósítása, arányérzék fejlesztése, környezetvédelemre nevelés: az állatok védelme, gondozása, „hulladék” anyagok újrahasznosítása
Május 5.	Benedek Elek: <i>Az égig érő fa</i> c. meséjének előadása, majd mesedramatizálás	csoporthoz mesesarok	óvónők gyerekek	bemutató, előadás, dramatizálás játékos utánozó mozgások	meseillusztráció dramatizáláshoz eszközök	esztétikai érzék fejlesztése a mese élményszerű befogadásával, képzelet fejlesztése, kifejezőkészség, emlékezet fejlesztése a dramatizálás során
Május 8.	énekes játékok játéka, madárhangok felismerése <i>(Kiszáradt a diófa, Madarak voltunk, Csipp, csipp csóka, Gólya, gólya gilice)</i>	csoporthoz	gyerekek óvónők	gyakorlás, beszélgetés, értékelés (dicséret)	fejdíszek a dalos játékokhoz; <i>Világunk hangjai</i> CD, képek a madarokról, melyeknek a hangját meghallgatják	közösségi érzelmek, önbizalom erősítése, éneklési készség, esztétikus mozgás fejlesztése, szándékos figyelem, hallás fejlesztése a madarak hangjának azonosításával
Május 9.	Kirándulás a Vadasparkba	Vadaspark	gyerekek, óvónők, szülők	megfigyelés, beszélgetés, magyarázat, fotózás	autóbusz, belépőjegyek, névsor, feljegyzés	az előzetes tudás, tapasztalatok felidézése, összekapcsolása a látottakkal, gondolkodás fejlesztése (az állatok környezete, külső jellemzőik, védelmük, az ember gondoskodása)
Május 10.	madarak hajtogatása (origami); élmények lerajzolása	csoporthoz	gyerekek óvónők	a hajtogatás technikájának bemutatása, gyakorlása,	színes papírok, olló, ragasztó, színes filctoll, pasztell kréta	finommotorika fejlesztése, kitartásra, pontosságra nevelés, emlékezet, képzelet fejlesztése

				az élmények vizuális megjelenítése cselekedtetés		
Május 11.	kiállítás az óvoda épületében; ovigaléria	csoportszoba, folyosó	gyerekek óvónők pedagógiai asszisztens	tevékenykedtetés cselekedtetés közös munkavégzés	a kiállítás munkái faliújság, gyermekmunkák, karton, ragasztó, rajzszőg, fotók	erkölcsi tulajdonságok fejlesztése, büszkeség, a közös teljesítmény öröme, sikerélmény, önbizalom
Ellenőrzés, értékelés						
Május 12.	családi délután (projektzáró rendezvény): a közös élményekről készített fotók, prezentáció bemutatása	csoportszoba, az óvoda közösségi helyiségei, az óvoda udvara	gyerekek óvónők pedagógiai asszisztens szülők	élmények felelevenítése beszélgetés közös játék diavetítés	számítógép, projektor, prezentáció diasor; bemutató a projektről vendégkönyv	közösségi érzés fejlesztése, az egy csoportba, óvodába tartozás pozitív élményének átélése
Május.13.	óvónői konzultáció- a projekt elemzése, összegzése, értékelése; hagyományteremtés: a korrekciós terv beépítése a gyakorlatba	nevelői szoba	óvónők, pedagógiai asszisztens	önértékelés összegzés a célok és a megvalósulás összevetése, projektről tanulságok levonása, megbeszélése, következtetések, módosítási javaslatok	reflexiók, szülői visszajelzések: szóbeli és írásos módosított eljárásrend feltöltött projektdosszié, számítógép	az óvoda és a család kapcsolatának erősítése, a családi nevelés kiegészítése

A projekt értékelése

A gyerekek sokoldalúan megismerték, megtapasztalták a környezet szépségét, védelmét, megismerték a „*Madarak, fák napja*” hagyományt és jelentőségét. A több napon át tartó, egy témakör köré szerveződő komplex tevékenységek elősegítették a gyermekek óvodában és otthon szerzett tudásának mélyülését. Erről a folyamatos beszélgetések, gyermekmunkák, rajzok, madárházkészítés is meggyőzött bennünket.

Élvezettel vettek részt a feladatokban, melyeket önként vállaltak a szüleikkel közösen. Az otthoni környezetben készített képek, összegyűjtött fotók, könyvek gazdagították a projekt tartalmát. Azoknak a gyermekeknek is aktív szerep jutott, akik nem tudtak otthonról képet hozni, mert az ő szüleik voltak a kísérőink a Vadasparkban és sétánkon.

A közös tevékenységek során erősödött a gyermekek együttműködő képessége, természetes módon segítették egymást pl. hajtogatásnál, képek tablóra rendezésénél. Sokat beszéltek a madarokról, gazdagodott szókincsük, rajzolás, dramatizálás közben előkerültek azok a kifejezések, fogalmak, melyeket az elmúlt héten ismertek meg.

Nagyon lényegesnek tartjuk az érzelmi és erkölcsi téren mutatkozó eredményt. A környezet iránti pozitív viszony, a természeti értékek tisztelete megmutatkozik viselkedésükben, attitűdjükben pl. rácsodálkozás a környezetükben található növényekre, állatokra azok természetes életének megzavarása nélkül. Ezt az érzelmi hatást fokozta a közösen átélt irodalmi és zenei élmény, az érdekes feladatok és a szülői támogatás.

Értelmi képességeik fejlődtek a gondolkodtató helyzetek, megfigyelések, összehasonlítások, azonosítások során. Az IKT alkalmazására számos helyes példát láthattak, maguk is részt vettek a létrehozásban (képek, fotóalbumok).

Reflexió a tervezésre és a projekt megvalósulására

A projekt módszer alkalmazása helyesnek bizonyult, sikeres volt a gyermeki tevékenységek egységbe szervezése különös tekintettel a művészeti nevelés és a természettudomány koncentrációjára.

A szülők bevonása a nevelői hatások egységesebbé tételét eredményezték, betekintheztek mindennapi munkánkba, az óvodai csoport életébe, erősödött a kapcsolat a gyermekek, szülők, pedagógusok között, ami a projektünk kiemelt célja volt.

Megfelelőnek tartom a gyermeki tevékenységek formáját és arányát, a közvetlen tapasztalatszerzést, mely az óvodás korban elengedhetetlen és esetünkben is hatékonyabbá tette a közvetített tudástartalom beépülését.

A projektben választott tevékenységi tartalom egymáshoz kapcsolódó, szerves egészet alkotott, folyamatosan beszédre serkentette a gyermekeket játékidőben és a szabadban végzett megfigyelések során egyaránt. Sokat beszélgettek a képek alapján élményeikről, örömmel töltötte el őket a megismert madarak felismerése külső jellemzőik és hangjuk alapján.

A számítógépen alkalmanként megtekintett, nyomtatásban is albumba gyűjtött képek még sokáig beszédtemát adtak számukra, büszkén mutatták családjuknak a kiállításon a munkáikat, rajzaikat.

Jelentős hozzájárulást nyújtott a projektünknek a gyermekek egyéni képességeiben megfigyelt egyértelmű fejlődés pl. kitartás, türelem, figyelem, segítőkészség. A kevesebb otthoni tapasztalattal rendelkező gyermekek is hosszantartóan és változatos módon találkozhattak a témával, sokszori ismétlésre, megerősítésre, pozitív értékelésre, egyéni fejlesztésre volt lehetőség.

A projekt módszer alkalmazása mindvégig fenntartotta a gyermekek motiváltságát, a közeli jövőben bekövetkező események örömteli várakozást, izgalmas készülődést jelentettek számukra, melyek a közösségi kapcsolataikat is erősítették.

Jó megoldásnak tartom a pedagógiai asszisztens bevonását a projekt megvalósításába, mert segítő közreműködésével eredményesebben tudtuk megvalósítani a differenciálást, az eltérő életkorra és a gyermekek terhelhetőségére való odafigyelést.